

ความต้องการมีบุตรของสตรีไทยที่ทำงานในระบบ

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาประชากรศาสตร์
วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHILDBEARING INTENTIONS OF THAI WOMEN IN FORMAL SECTOR

Miss Metinee Sangkrajang

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Demography

College of Population Studies

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความต้องการมีบุตรของสตรีไทยที่ทำงานในระบบ
โดย	นางสาวเมทีณี แสงกระจ่าง
สาขาวิชา	ประชากรศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร. รักชนก คชานูบาล

วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิไล วงศ์สีบชาติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. รักชนก คชานูบาล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัฒนาวดี ชูโต)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัทพร สุคนธมาน)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิเดช ฉายอรุณ)

เมทิตีนี้ แสงกระจ่าง : ความต้องการมีบุตรของสตรีไทยที่ทำงานในระบบ (CHILDBEARING INTENTIONS OF THAI WOMEN IN FORMAL SECTOR) อ.ที่ปริกษาวิชยานิพนธ์หลัก:
อ. ดร. รักชนก คชานูบาล, 144 หน้า.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทัศนคติ และปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี ข้อมูลจากโครงการวิจัย การศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ ระยะที่ 1 ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 ขนาดตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือสตรีโสดไทย ที่มีอายุ 20-44 ปี และทำงานในระบบจำนวนทั้งสิ้น 1,186 ราย

ผลการวิจัยพบว่าทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกันดี เมื่อพิจารณาค่า Chi-square (X^2) ค่า Root mean square error of approximation (RMSEA) และ ค่า Comparative fit index (CFI) เท่ากับ 10.79, 0.01 และ 0.99 ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า อายุ การศึกษา ทัศนคติต่อการสมรส ทัศนคติต่อการมีบุตร และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยทัศนคติต่อการสมรส และทัศนคติต่อการมีบุตร มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร ในขณะที่อายุ การศึกษา และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร โดยมีอิทธิพลผ่านทางทัศนคติต่อการสมรส และทัศนคติต่อการมีบุตร และผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทย อายุ 20-44 ปีที่ทำงานในระบบ คือ ทัศนคติต่อการสมรส ทัศนคติต่อการมีบุตร อายุ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการศึกษา ตามลำดับ

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก

5486959951 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEYWORDS: CHILDBEARING / INTENTION / THEORY OF PLANNED BEHAVIOR

METINEE SANGKRAJANG: CHILDBEARING INTENTIONS OF THAI WOMEN IN FORMAL SECTOR. ADVISOR: RUKCHANOK KARCHARNUBARN, Ph.D., 144 pp.

This research aims to investigate the determinants of childbearing intentions for single Thai women working in the formal sector, aged 20-44 years old. Data from A Study on Nuptiality and Attitudes toward Marriage among Women in Modern Thai Society Project, conducted in 2009-2010, was employed in this research. The sample size for this study included 1,186 Thai women aged 20-44 years old, who are single and working in the formal sector.

The results showed that the theory of Reasoned Action and data findings from the samples are completely fit. Chi-square, Root mean square error of approximation and Comparative fit index were 10.79, 0.01 and 0.99, respectively. The determinants of childbearing intentions included age, level of education, attitudes toward marriage, attitudes toward childbearing and subjective norms at a 0.05 level of significance. Both attitudes toward marriage and attitudes toward childbearing showed direct effects on childbearing intentions, while age, level of education and subjective norms had indirect effects on childbearing intentions through attitudes toward marriage and attitudes toward childbearing. The key determinant of childbearing intentions was attitudes toward marriage, attitudes toward childbearing, age, subjective norms and education.

Field of Study: Demography

Academic Year: 2015

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดได้จากความกรุณาของบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.รักชนก คชานุกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้วิทยานิพนธ์ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี พร้อมทั้งเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้เข้ามาศึกษาอยู่ในวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์ของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.วิไล วงศ์สืบชาติ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา วดี ชูโต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทพร สุคนธมาน กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้แนวคิดคำแนะนำ และกำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ครบถ้วน

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช ฉายอรุณ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ที่สละเวลาให้ความรู้ และคำแนะนำแก่ผู้วิจัยในการศึกษาแนวทางการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเพิ่มเติม จนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้

ขอขอบพระคุณข้อมูลจากโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ ระยะที่ 1 ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญของการจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยประชากรศาสตร์ที่ให้ทั้งความรู้ และความเข้าใจในประเด็นประชากรและประเด็นอื่น ๆ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่วิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกคนที่อำนวยความสะดวกในการศึกษาและการจัดทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา รวมถึงรุ่นพี่ และเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นปริญญาเอก ภาคต้น 2557 ที่ฝ่าฟันอุปสรรคร่วมกันมาอย่างยากลำบาก และสนุกสนาน

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง สำหรับบุคคลใกล้ชิดและบุคคลในครอบครัว ที่เป็นแรงบันดาลใจและสนับสนุนในการศึกษาของผู้วิจัยจนมีวันนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2	6
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเชิงทฤษฎีของการวิจัย.....	6
2.1.1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA).....	7
2.1.2 แนวคิดความตั้งใจมีบุตร (Childbearing Intention).....	12
2.1.3 แนวคิดด้านเศรษฐกิจ (Economic factors).....	18
2.1.4 แนวคิดบทบาทเพศ (Gender role).....	19
2.1.5 แนวคิดทัศนคติต่อการสมรส (Attitude toward marriage).....	20
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
2.2.1 ความต้องการมีบุตร (Childbearing intentions)	23

2.2.2	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการมีบุตร	30
2.2.3	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการสมรส	32
2.2.4	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติบทบาทเพศ	35
2.2.5	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	37
2.3	กรอบแนวคิดของการวิจัย	39
2.4	สมมติฐานของการวิจัย	41
บทที่ 3	42
ระเบียบวิธีการวิจัย	42
3.1	ประชากรและการเลือกตัวอย่าง	42
3.2	การนิยามศัพท์และนิยามตัวแปร	48
3.3	การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	53
3.3.1	การพรรณนาข้อมูลภูมิหลัง ทัศนคติบทบาทเพศ ทัศนคติต่อการสมรส ทัศนคติต่อ การมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความต้องการมีบุตร	53
3.3.2	การวิเคราะห์เส้นทาง	53
3.4	ข้อจำกัดของการวิจัย	56
บทที่ 4	57
ผลการวิจัย	57
4.1	ข้อมูลภูมิหลัง ทัศนคติบทบาทเพศ ทัศนคติต่อการสมรส ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อย ตามกลุ่มอ้างอิง และความต้องการมีบุตร	57
4.1.1	ข้อมูลภูมิหลัง	57
4.1.2	ทัศนคติบทบาทเพศ	60
4.1.3	ทัศนคติต่อการสมรส	62
4.1.4	ทัศนคติต่อการมีบุตร	63
4.1.5	การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	64

4.1.6 ความต้องการมีบุตร	65
4.2 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง.....	66
4.2.1 การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	67
4.2.2 การประเมินแบบจำลอง.....	68
4.2.3 แบบจำลอง.....	70
4.2.4 ผลการวิเคราะห์และการแปลผล	75
4.3 ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	83
บทที่ 5	84
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
5.1 สรุปและอภิปรายผล	84
5.1.1 ความต้องการมีบุตรของสตรี.....	84
5.1.2 ความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ ..	84
5.2 ข้อเสนอแนะ	90
5.2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายจากผลการวิจัย.....	90
5.2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	91
รายการอ้างอิง	92
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	102
ภาคผนวก ข คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถาม	123
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ	127
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	144

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่	43
ตารางที่ 2	จำนวนหน่วยงานทั้งหมดจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่	44
ตารางที่ 3	จำนวนหน่วยงานที่ตกเป็นตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่	45
ตารางที่ 4	ขนาดตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่	46
ตารางที่ 5	ขนาดตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้	47
ตารางที่ 6	เกณฑ์การวัดความสอดคล้องของแบบจำลอง (Hair และคณะ, 2006).....	55
ตารางที่ 7	การกระจายร้อยละของลักษณะภูมิหลัง จากตัวอย่าง 1,186 ราย.....	59
ตารางที่ 8	การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทัศนคติบทบาทเพศ คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน	60
ตารางที่ 9	การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทัศนคติต่อการสมรส คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน	62
ตารางที่ 10	การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทัศนคติต่อการมีบุตร คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน	63
ตารางที่ 11	การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน	64
ตารางที่ 12	การกระจายร้อยละของความต้องการมีบุตร คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน	65

ตารางที่ 13	ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์	67
ตารางที่ 14	ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองของความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มี อายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบครั้งแรก	68
ตารางที่ 15	ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองของความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มี อายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบหลังการปรับปรุงแบบจำลอง	69
ตารางที่ 16	ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน	71
ตารางที่ 17	ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองของความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มี อายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ จากการวิเคราะห์เฉพาะตัวแปรที่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.....	74
ตารางที่ 18	สรุปค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน.....	74
ตารางที่ 19	อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรต่อความต้องการมีบุตรของสตรีโสด ไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ	81
ตารางที่ 20	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจของตัวแปร.....	82
ตารางที่ 21	สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัย	83
ตารางที่ 22	แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถาม	124

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล	7
ภาพที่ 2	แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังและปัจจัยตามทฤษฎีการกระทำด้วย เหตุผล	10
ภาพที่ 3	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความต้องการมีบุตร	29
ภาพที่ 4	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติต่อการมีบุตร	32
ภาพที่ 5	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติต่อการสมรส	34
ภาพที่ 6	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติบทบาทเพศ	36
ภาพที่ 7	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	38
ภาพที่ 8	กรอบแนวคิดการวิจัย	40
ภาพที่ 9	แบบจำลองใหม่หลังการปรับปรุงแบบจำลอง	70
ภาพที่ 10	แบบจำลองเฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญ	73
ภาพที่ 11	สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติบทบาทเพศ	75
ภาพที่ 12	สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการสมรส	76
ภาพที่ 13	สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการมีบุตร	76
ภาพที่ 14	สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	77
ภาพที่ 15	สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตร	78
ภาพที่ 16	อิทธิพลทางอ้อมของอายุต่อความต้องการมีบุตร	79
ภาพที่ 17	อิทธิพลทางอ้อมของการศึกษาต่อความต้องการมีบุตร	80

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงขนาดและโครงสร้างทางอายุของประชากรนั้นเป็นผลจากแบบแผนภาวะเจริญพันธุ์ การตาย และการย้ายถิ่น จากปัจจัยทั้งสามนี้ ภาวะเจริญพันธุ์เป็นปัจจัยที่มีบทบาทอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงทางประชากร ส่งผลต่อขนาดของประชากร ทำให้ประชากรมีจำนวนเพิ่มขึ้นหรือลดลง และส่งผลต่อไปยังโครงสร้างประชากร หากมีการเกิดสูงจะทำให้สัดส่วนของประชากรวัยเด็กเพิ่มขึ้น และส่งผลต่อเนื่องไปยังสัดส่วนประชากรในวัยแรงงาน และวัยสูงอายุในอนาคตด้วย

ภาวะเจริญพันธุ์จึงเป็นปัจจัยที่มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงประชากรของประเทศไทย โดยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489) ประเทศไทยมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะนโยบายการเพิ่มจำนวนประชากรในขณะนั้น เน้นการมีบุตรมากเพื่อให้เป็นกำลังแรงงาน จึงส่งผลให้ประชากรเพิ่มขึ้น (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2556) ในปี พ.ศ. 2503-2508 อัตราเจริญพันธุ์รวม (Total Fertility Rate: TFR) ของประเทศไทยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 6.3 (จอห์น โนเดล และคณะ, 2530) แต่เมื่อประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในระยะเวลาอันสั้น ถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา รัฐบาลจึงได้มีการกำหนดนโยบายการวางแผนครอบครัว เพื่อลดภาวะเจริญพันธุ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 เป็นต้นมา และได้มีการนำนโยบายทางประชากรบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) เป็นฉบับแรกอย่างเป็นทางการ เป้าหมายเพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากร ซึ่งเป็นผลให้สามารถลดภาวะเจริญพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว และประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา จนกระทั่งปัจจุบันอัตราเจริญพันธุ์รวมลดลงเหลือเพียง 1.5 ในปี พ.ศ. 2554 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2554) ซึ่งถือเป็นอัตราเจริญพันธุ์ที่ต่ำกว่าระดับทดแทน (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2551) ส่งผลให้การเพิ่มประชากรของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง จากอัตราเพิ่มประชากรสูงถึงร้อยละ 3.2 ในช่วงปี พ.ศ. 2490 - 2504 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, มปป.) ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.6 ในปี พ.ศ. 2554 อีกทั้งโครงสร้างอายุประชากรเปลี่ยนจากประชากรวัยเยาว์ คือ มีอายุมัธยฐานเพียง 18 ปี มาเป็นประชากรสูงอายุ โดยอายุมัธยฐานสูงขึ้นเป็น 32.6 ปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2554)

มีการคาดการณ์ว่าหากภาวะเจริญพันธุ์ยังคงลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ในอนาคตอีก 40 ปีข้างหน้า ประชากรไทยจะมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากถึงร้อยละ 23 ในขณะที่ประชากรวัยเด็กมีเพียงร้อยละ 12 และมีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานร้อยละ 65 (ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒนาวงศ์, 2555) ส่งผลต่อการปิดตัวลงของ “การปันผลทางประชากร” (Demographic Dividend) เนื่องจากการลดลงของสัดส่วนประชากรวัยแรงงานเมื่อเปรียบเทียบกับวัยพึ่งพิง เมื่อมีผู้ผลิตน้อยนั้นหมายถึงการสูญเสียผลิตภาพทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความยากลำบากในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ การลงทุนและการออมของประเทศลดลง ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ปัญหาที่ตามมา คือ ผู้สูงอายุขาดผู้ดูแล ทำให้เป็นภาระของภาครัฐที่ต้องจัดหางบประมาณที่สูงขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ (สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย, 2552)

งานวิจัยทางประชากรศาสตร์จึงให้ความสำคัญกับการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตั้งใจมีบุตรที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดกับภาวะเจริญพันธุ์ในอนาคต จากการศึกษาของ Schoen และคณะ (1999) พบว่า ปัจจัยกำหนดภาวะเจริญพันธุ์ที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง คือ ความตั้งใจมีบุตร ซึ่งจัดว่าเป็นปัจจัยที่ใช้ในการทำนายภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรที่สำคัญ Ajzen (1991) พบว่าความตั้งใจจะสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรม โดยความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมที่แตกต่างกันจะสามารถทำนายพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ความตั้งใจมีบุตรจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำนายพฤติกรรมการมีบุตรได้ ความตั้งใจมีบุตรขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยทั้งทางตรงและทางอ้อม ความตั้งใจมีบุตรจึงเปรียบได้กับตัวแปรแทรกกลางระหว่างปัจจัยภูมิหลัง และพฤติกรรมภาวะเจริญพันธุ์ (Spéder และ Kapitány, 2009) การจะส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรให้เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตร

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) เป็นทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่ออธิบายกระบวนการกระทำพฤติกรรมในระดับบุคคล การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมจะเป็นประโยชน์ในแง่การวางแผน เพื่อปรับพฤติกรรมของบุคคลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยบุคคลจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ นั้น เกิดจากการพิจารณาเหตุผลก่อน โดยมีความเชื่อว่าบุคคลจะมีความตั้งใจ และตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมนั้น ร่วมกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Fishbein และ Ajzen, 1975; Park และ Levine, 1999; Rutter และ Bunce, 1989; Tao, 2008) ทฤษฎีนี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยพฤติกรรมด้าน

ต่าง ๆ มากมาย รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมด้านภาวะเจริญพันธุ์ด้วย ทฤษฎีนี้มีแนวคิดพื้นฐานว่า การที่สตรีจะมีบุตรหรือไม่มีบุตรนั้น เกิดจากความตั้งใจที่จะมีหรือไม่มีบุตรก่อน ซึ่งความตั้งใจที่จะมีหรือไม่มีบุตรจะขึ้นอยู่กับปัจจัยกำหนด ได้แก่ ทศนคติต่อการมีบุตร และการสนับสนุนจากกลุ่มอ้างอิง (Ajzen และ Klobas, 2013; Dommermuth และคณะ, 2011; Kodzi และคณะ, 2010) นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อ ทศนคติ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงด้วย โดยเรียกปัจจัยภายนอกนี้ว่า ปัจจัยภูมิหลัง ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแปรส่วนบุคคล ตัวแปรเศรษฐกิจ และสังคม และตัวแปรการได้รับข้อมูล ที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจมีบุตร (Ajzen และ Klobas, 2013)

อย่างไรก็ตามพบว่า การศึกษาถึงความตั้งใจมีบุตรของสตรีไทย ยังไม่มีการนำแนวคิดทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) มาใช้ในการอธิบายความตั้งใจมีบุตร ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ซึ่งเป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตร เพื่ออธิบายความตั้งใจมีบุตร นอกจากนี้จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและการทบทวนงานวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจมีบุตร มีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรในลักษณะความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง การวิจัยครั้งนี้จึงได้นำการวิเคราะห์แบบจำลองเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์เส้นทางมาใช้ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์นี้จะสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะ และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้มากกว่าวิธีการวิเคราะห์แบบอื่น ๆ เพราะสามารถอธิบายอิทธิพลได้ทั้งทางตรง และทางอ้อม (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2551) โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยทำให้เข้าใจกระบวนการและปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการมีบุตรของสตรีไทย อันจะนำไปสู่แนวทางในการกำหนดนโยบาย และมาตรการส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมกับประเทศไทย เนื่องจากการส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทยโดยเฉพาะในคู่สมรสที่มีความพร้อมทั้งในด้านอายุและสถานภาพทางสังคมยังไม่ มีนโยบายที่เป็นรูปธรรมมากนัก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งหา นโยบายเพื่อส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม เพราะนอกจากการกระตุ้นภาวะเจริญพันธุ์ให้เพิ่มขึ้นจนเข้าสู่ระดับทดแทน เพื่อรักษาโครงสร้างประชากรให้มีความสมดุลของสัดส่วนประชากรในวัยต่าง ๆ แล้ว นโยบายการส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ที่มีการเน้นส่งเสริมการตั้งครรรภ์ในกลุ่มประชากรที่มีความพร้อมทั้งด้านอายุและสถานภาพทางสังคม เพื่อให้การเพิ่มขึ้นของประชากรวัยเด็กของประเทศไทยในอนาคต เป็นการเพิ่มทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทัศนคติ และปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทัศนคติ และปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความต้องการมีบุตร ของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์

การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ความหมายของความต้องการมีบุตรของสตรีโสด หมายถึง ความต้องการมีบุตรของสตรีหลังจากแต่งงานแล้ว

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ ระยะที่ 1 ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 ของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ, 2553) ตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ คือ สตรีสถานภาพโสด ที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในหน่วยงาน 3 ประเภท คือ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชนและธนาคาร ในพื้นที่ 6 ภาค ได้แก่ กรุงเทพฯ ปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 4,330 ราย ส่วนรวมทั้งสิ้น 1,186 ราย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อค้นพบจากการศึกษาเรื่อง ความต้องการมีบุตรของสตรีไทยที่ทำงานในระบบ จะทำให้ทราบรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทัศนคติ และปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความต้องการมีบุตร ซึ่งสามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีความพร้อมทั้งด้านอายุและสถานภาพสังคม คือ สตรีที่มีอายุในวัยเจริญพันธุ์ คือ 20-44 ปี และทำงานในระบบ สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการจัดทำ วางแผน

นโยบาย และมาตรการในการส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ในกลุ่มสตรีที่มีความพร้อมของประเทศไทยที่มี
ประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการเชื่อมโยงตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลอง เพื่ออธิบายความต้องการการมีบุตร ซึ่งมีประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

- 2.1 แนวคิดเชิงทฤษฎีของการวิจัย
 - 2.1.1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล
 - 2.1.2 แนวคิดความตั้งใจมีบุตร¹
 - 2.1.3 แนวคิดด้านเศรษฐกิจ
 - 2.1.4 แนวคิดบทบาทเพศ
 - 2.1.5 แนวคิดทัศนคติต่อการสมรส
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง²
- 2.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย
- 2.4 สมมติฐานของการวิจัย

2.1 แนวคิดเชิงทฤษฎีของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) 2) แนวคิดความตั้งใจมีบุตร (Childbearing Intention) 3) แนวคิดด้านเศรษฐกิจ (Economic factors) 4) แนวคิดบทบาทเพศ (Gender Role) 5) แนวคิดทัศนคติต่อการสมรส (Attitude toward marriage) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

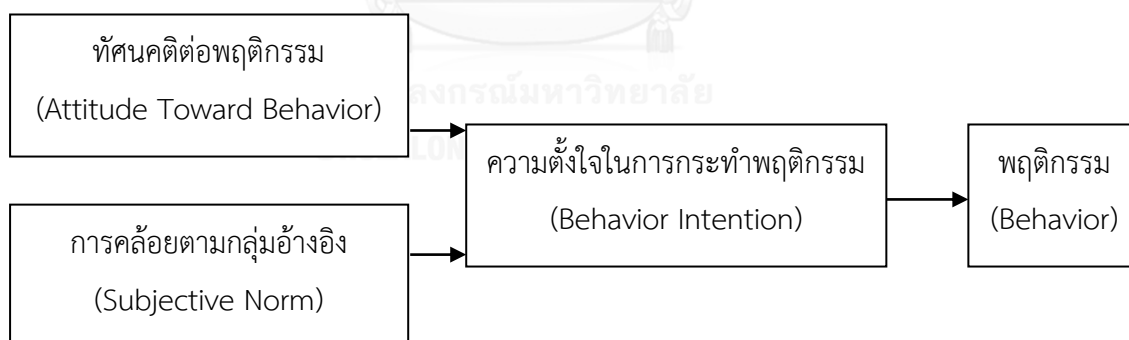
¹ การศึกษาครั้งนี้ใช้ทฤษฎีความตั้งใจมีบุตรเป็นแนวคิดทฤษฎีหลักในการพัฒนารอบแนวคิด โดยเชื่อว่าความต้องการมีบุตรมีความใกล้เคียงกับความตั้งใจมีบุตร

² การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะใช้ความต้องการมีบุตรในความหมายเดียวกับความตั้งใจมีบุตร

2.1.1 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA)

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ได้อธิบายไว้ว่า การที่บุคคลจะมีพฤติกรรม (Behavior) อะไรก็ตาม จะต้องมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม (Intention) นำมาก่อน ความตั้งใจที่จะกระทำเป็นผลที่เกิดจากแรงกระตุ้นของทัศนคติ เมื่อบุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็มีแนวโน้มที่จะกระทำในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติที่บุคคลนั้นมีอยู่ จากนั้น ความตั้งใจที่จะกระทำก็จะเกิดขึ้นตามมา Fishbein และ Ajzen (1975) เชื่อว่าความตั้งใจเป็นส่วนที่เกิดจากทัศนคติ ซึ่งจะผลักดันการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยความตั้งใจจะเป็นตัวเชื่อมโยง

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ โดยบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพราะคิดว่าเป็นสิ่งสมควรกระทำ เนื่องจากบุคคลจะพิจารณาเหตุผลก่อน หลักการการกระทำด้วยเหตุผลนั้น การแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล (Individual behavior) เกิดจากปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการแสดงพฤติกรรมโดยตรง คือ ความตั้งใจแสดงพฤติกรรม (Behavioral intention) โดยที่ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมจะได้รับแรงขับเคลื่อนจากปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อการที่ตนทำพฤติกรรมนั้น (Attitude toward the behavior) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) ดังแสดงในภาพที่ 1 (Fishbein และ Ajzen, 1975)

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล
ที่มา จาก Fishbein และ Ajzen (1975)

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) เชื่อว่าทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward behavior) ถูกกำหนดโดยความเชื่อเกี่ยวกับผล และการประเมินคุณค่าของผลนั้น ตามทฤษฎีนี้ ถ้าบุคคลเชื่อว่าการทำพฤติกรรมจะนำไปสู่ผลลัพธ์ทางบวก (Positive

outcome) เขาก็จะมีทัศนคติในทางที่เห็นด้วยต่อพฤติกรรมนั้น ตรงกันข้ามถ้าบุคคลเชื่อว่าหากทำพฤติกรรมแล้วจะได้รับผลทางลบที่ไม่พึงปรารถนา (Negative outcome) เขาก็จะมีทัศนคติไม่เห็นด้วยหรือต่อต้านพฤติกรรมนั้น

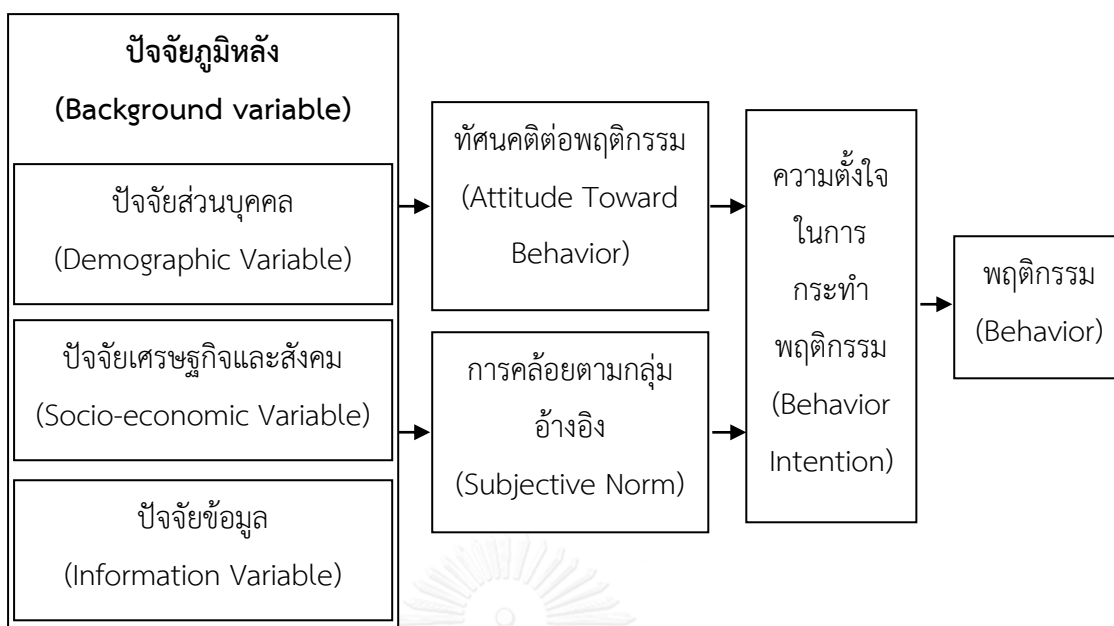
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) เป็นอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง ถูกกำหนดโดยความเชื่อว่า บุคคลหรือกลุ่มที่สำคัญสำหรับเขาคิดว่าเขาควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบุคคลหรือกลุ่มบุคคลว่ามีมากน้อยแค่ไหน ถ้าบุคคลเชื่อว่าคนอื่นหรือกลุ่มคนที่สำคัญต่อเขาเชื่อว่าเขาควรทำพฤติกรรมนั้นและยังมีแรงกดดันจากสังคมเพิ่มมากขึ้น เขาก็จะยังมีแรงจูงใจที่จะทำตามเพิ่มมากขึ้น โดยกลุ่มอ้างอิง คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น ๆ เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน และคู่สมรส เครือข่ายเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจและพฤติกรรมของบุคคล เพราะคาดว่ามี การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตซึ่งกันและกัน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เกี่ยวข้องเหล่านี้หากมีการคล้อยตามที่สูง ย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจได้สูง

นอกจากนี้ Ajzen และ Fishbein (2005) ยังได้กล่าวถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (Attitude toward the behavior) และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective norm) โดยเรียกปัจจัยภายนอกนั้นว่า “ปัจจัยภูมิหลัง” (Background variables) เพราะมีความเชื่อว่า บุคคลแต่ละคนจะแตกต่างกันทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ทำให้แต่ละบุคคลมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน ส่งผลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยทำการแบ่งกลุ่มปัจจัยภูมิหลังออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา ศาสนา ลักษณะการสมรส ที่อยู่อาศัย ระยะเวลาการสมรส อายุแรกสมรส อาชีพ รายได้ ฯลฯ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ยกตัวอย่างเช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจ รายได้ ฯลฯ และปัจจัยข้อมูล เช่น ความรู้พื้นฐาน การได้รับข้อมูล ฯลฯ สอดคล้องกับบุบลา เบ็ญจรงค์กิจ (2542) ที่เสนอว่า บุคคลที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประกอบกับแรงกระตุ้นภายนอก ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ตามการใช้หลักการของความเป็นเหตุเป็นผลของแต่ละบุคคล ปัจจัยส่วนบุคคลนั้น ได้แก่ 1) เพศ (Sex) โดยหญิงและชายมีความแตกต่างกันในด้านสรีระ ความถนัด และสภาวะทางจิตใจและอารมณ์ ทำให้มีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ เพราะวัฒนธรรมและสังคมที่ได้กำหนดบทบาท และกิจกรรมของทั้งสองเพศไว้แตกต่างกัน 2) อายุ

(Age) อายุเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทำให้บุคคลมีความคิดและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากอายุเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งสามารถสะท้อนผ่านความคิด ความเชื่อ ทำให้เกิดความแตกต่างกันในพฤติกรรมการโต้ตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป เมื่อประสบการณ์สูงขึ้น ย่อมมีความรอบคอบ วิเคราะห์ และความสนใจที่เปลี่ยนแปลงไป 3) การศึกษา (Education) การศึกษาหรือความรู้ เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกรู้จักคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกัน การแสดงออกของบุคคลผ่านบุคลิกภาพมีทิศทางที่แตกต่างกัน เนื่องจากได้รับการอบรมหล่อหลอมที่แตกต่างกันในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

โดยสรุป ทักษะคิดต่อพฤติกรรมและอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงจึงร่วมกันมีผลต่อความตั้งใจทำพฤติกรรม ซึ่งถ้าบุคคลมีทักษะคิดเห็นด้วยต่อพฤติกรรม และได้รับอิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิงสนับสนุน บุคคลนั้นยิ่งจะมีเจตนาที่จะทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้น และเมื่อมีความตั้งใจที่หนักแน่นจะนำไปสู่การทำพฤติกรรมนั้น ประกอบกับมีความสามารถที่จะทำพฤติกรรมนั้นได้บุคคลจะยิ่งมีความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรมเพิ่มขึ้น นำไปสู่โอกาสที่จะทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้น

ทั้งนี้ จึงสามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง (ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยข้อมูล) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และทักษะคิดที่มีต่อพฤติกรรม ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังและปัจจัยตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล
ที่มา ดัดแปลงจาก Ajzen และ Fishbein (2005)

การวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมตามแนวคิดของ Ajzen และ Fishbein (1980)

Ajzen และ Fishbein (1980) เสนอว่าการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมมี 2 วิธี คือ 1) การวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมทางตรง และ 2) การวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมทางอ้อมผ่านการวัดจากความเชื่อ (Belief based measure) มาตรฐานวัดทัศนคติที่นิยมใช้ คือ มาตรฐานการประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert, 1932) มาตรฐานตรรกภาพรากลูเท่ากับของเธอร์สโตน (Therstone, 1974) หรือ มาตรฐานกัตต์แมน (Guttman, 1944) เข้ามาวัดได้ แต่มาตรฐานที่นิยมใช้กันมาก คือ มาตรฐานความหมาย (Semantic differential scale) ของ Osgood (1957) โดยใช้คำคุณศัพท์ขั้วคู่ (Bipolar) โดยทั่วไปการให้คะแนนของคำตอบในแต่ละมาตรฐานนิยมใช้เป็นแบบสองขั้ว (Bipolar) ซึ่งให้คะแนนตั้งแต่ -3 ถึง +3 ผลรวมคะแนนที่ได้เหล่านี้เป็นการวัดทัศนคติต่อพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม การนำไปใช้บางครั้งได้มีการปรับเป็นเพียงขั้วเดียว (Unipolar) คือ เริ่มให้คะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 7 หรือ คะแนนจาก 0 ถึง 6 อย่างไรก็ตาม การให้คะแนนทั้งสองแบบนี้ไม่มีความแตกต่างกันในการคำนวณทางสถิติ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526)

อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรวัดเพื่อศึกษาทัศนคติต่อบางสิ่งบางอย่างนั้น อาจไม่สามารถวัดภาพที่ซับซ้อนของทัศนคติได้ทั้งหมด แต่ก็สามารถวัดในส่วนที่สำคัญที่สุดของทัศนคติได้ (บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ, 2549) ควรใช้คำถามหลาย ๆ คำถามดีกว่าใช้คำถามโดยตรงเพียงคำถามเดียว (สมศรี เปี่ยมสมบูรณ์, 2527) ด้วยเหตุผลหลายประการ คือ

1. การใช้มาตรวัดจะไม่เกิดประโยชน์ในบางสถานการณ์ เมื่อบุคคลที่ถูกถามไม่ได้ตระหนักถึงทัศนคติของเขาที่แท้จริง

2. การใช้มาตรวัดหลายคำถาม จะช่วยให้ผู้ตอบหลุดพ้นจากความกดดันต่อเรื่องที่ไม่อยากตอบคำถามนั้นโดยตรง

3. การถามตรง ๆ เพียงคำถามเดียว ไม่เพียงพอที่จะสามารถเป็นตัวแทนของตัวแปรที่ซับซ้อนได้ เช่น คุณธรรม ลักษณะผู้นำ เกียรติภูมิแห่งตน เกียรติยศ ความแปลกแยก เป็นต้น

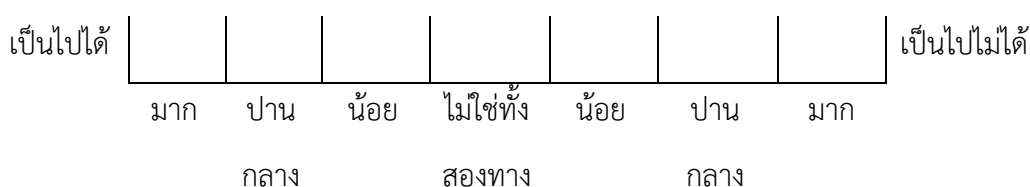
4. มาตรวัดที่ประกอบด้วยหลาย ๆ ข้อความจะครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ ได้หมดจึงทำให้วัดตัวแปรนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมจะต้องเป็นการวัดระดับบุคคลไม่ใช่การวัดทั่วไป (ศักดิ์ สุนทรเสณี, 2531) ตัวอย่างเช่น

ฉันตั้งใจจะไปเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึง

ฉันจะไปที่หน่วยเลือกตั้งในวันอังคาร เพื่อเลือกประธานาธิบดี

2.1.2 แนวคิดความตั้งใจมีบุตร (Childbearing Intention)

ความตั้งใจ (Ajzen และ Fishbein, 1980) เป็นตัวชี้ว่าบุคคลมีการวางแผนมากน้อยอย่างไร ในการกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งความตั้งใจที่จะกระทำนี้ยังอยู่จนกระทั่งถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม บุคคลจึงแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สอดคล้องกับความตั้งใจนั้น ความตั้งใจจะนำไปสู่การกระทำพฤติกรรมของบุคคลได้ โดยบุคคลจะพิจารณาถึงผลของการกระทำทั้งหลายก่อนที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น การอธิบายหรือทำนายพฤติกรรมที่ดีที่สุด คือ การศึกษาความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม ถ้าสามารถศึกษาความตั้งใจในการกระทำได้แล้ว จะสามารถอธิบายพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง และใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ความตั้งใจ (Intention) (ศรีัญญา คณิตประเสริฐ, 2543) คือ การเอาใจจดจ่อ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่จะเลือกหรือกระทำในวิธีใดวิธีหนึ่ง โดยมีทิศทางแน่นอนชัดเจน และแสดงออกตามที่มีทัศนคติหรือมีความเชื่อต่อสิ่งนั้น

งานวิจัยทางประชากรศาสตร์ให้ความสนใจต่อความตั้งใจกับภาวะเจริญพันธุ์ เพราะมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างความตั้งใจมีบุตรกับการมีบุตรในอนาคต ความตั้งใจมีบุตรถูกใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมการเจริญพันธุ์ และภาวะเจริญพันธุ์ในอนาคต เพราะเชื่อว่าการมีบุตรเป็นผลมาจากกระบวนการตัดสินใจ โดยมีปัจจัยกำหนดการมีบุตร ได้แก่ อายุ ความสามารถในการมีบุตร การคุมกำเนิด และความตั้งใจที่จะมีบุตรนั่นเอง (Holton, 2010) โดยบุคคลจะมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับความตั้งใจมีหรือไม่มีบุตร (Št'astná, 2011)

Testa (2012) ระบุว่า การวัดความตั้งใจมีบุตรสามารถวัดได้ 2 รูปแบบ คือ 1) จำนวนบุตรที่ตั้งใจจะมี โดยสามารถวัดผ่านข้อคำถามว่า “ท่านตั้งใจมีบุตรจำนวนเท่าใด” คำตอบอยู่ในรูปแบบตัวเลข (Numerical) ตั้งแต่ 0 ถึง 3 คนขึ้นไป และ 2) ความตั้งใจมีบุตรในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง วัดผ่านข้อคำถามว่า “ในระยะเวลา 3 ปีต่อจากนี้ท่านตั้งใจมีบุตรหรือมีบุตรเพิ่มหรือไม่” คำตอบอยู่ในรูปตัวเลือกเชิงกลุ่ม (Categories) คือ ใช่/ไม่ใช่ แน่แน่นอน อาจจะไม่แน่นอน

Holton (2010) วัดความตั้งใจมีบุตรผ่านทางข้อคำถาม “ท่านตั้งใจมีบุตรหรือไม่มีบุตรในอนาคต” มีตัวเลือก ได้แก่ ตั้งใจจะมี ตัดสินใจไม่ได้ ไม่ได้เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะมีหรือไม่มีบุตร และไม่ได้ตั้งใจว่าจะมีบุตร และคำถาม “ท่านตั้งใจจะมีบุตรจำนวนเท่าใด” แบ่งผู้ตอบออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้ที่ไม่ตั้งใจจะมีบุตร กลุ่มที่ 2 ผู้ที่ตั้งใจจะมีบุตร 1-3 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ที่ตั้งใจจะมีบุตร 4 คนขึ้นไป เช่นเดียวกับ Mills และคณะ (2008) ที่วัดความตั้งใจมีบุตรผ่านทางข้อคำถาม “ท่านตั้งใจจะมี

บุตรหรือไม่มีบุตรใน 3 ปีนี้” และจัดกลุ่มผู้ตอบคำถามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตั้งใจมีบุตร และกลุ่มไม่ตั้งใจมีบุตร อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาความตั้งใจมีบุตรโดยวัดจากความต้องการมีบุตร ผ่านข้อความคำถามว่า “ท่านต้องการที่จะมีบุตรหรือไม่ ใน 2 ปีข้างหน้า” และจัดแบ่งผู้ตอบคำถามออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ตั้งใจมีบุตรใน 2 ปี และกลุ่มที่ไม่ตั้งใจมีบุตร (Palamuleni, 2012)

ทั้งนี้ Basten และ Gu (2013) การวัดความตั้งใจมีบุตรสามารถวัดได้ด้วยข้อความคำถามที่หลากหลาย ได้แก่ “จำนวนบุตรที่เหมาะสมสำหรับคุณมีกี่คน” “คนเราควรมีบุตรกี่คน” “คุณต้องการมีบุตรกี่คน” “คุณตั้งใจมีบุตรกี่คน” “คุณวางแผนมีบุตรกี่คน” “คุณต้องการมีบุตรเพศชายกี่คน เพศหญิงกี่คน” “คุณตั้งใจมีบุตรเพศชายกี่คน เพศหญิงกี่คน” และ “ถ้าเริ่มต้นใหม่ได้ คุณต้องการมีบุตรกี่คน”

ความตั้งใจมีบุตรมีความสำคัญต่อภาวะเจริญพันธุ์ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายภาวะเจริญพันธุ์ได้ในอนาคต ทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภาวะเจริญพันธุ์ที่แท้จริง ความตั้งใจมีบุตรยังเป็นปัจจัยทำนายภาวะเจริญพันธุ์รวม และภาวะเจริญพันธุ์ระดับบุคคลในอนาคต (Mathews และคณะ, 2012) จากงานวิจัยของ Schoen และคณะ (1999) พบว่า ร้อยละ 57 ของสตรีที่รายงานว่ามีความตั้งใจจะมีบุตรภายใน 5 ปี จะมีบุตรตามที่รายงาน ส่วนสตรีที่รายงานว่าไม่ตั้งใจจะมีบุตร ร้อยละ 86 จะไม่มีบุตร เช่นเดียวกับ Berrington (2004) ที่พบว่า ภายในระยะเวลา 6 ปี มากกว่าครึ่งของสตรีที่ตอบว่าตั้งใจมีบุตรจะมีบุตรจริง นั่นคือ มีความเชื่อมโยงกันระหว่างความตั้งใจมีบุตรกับภาวะเจริญพันธุ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลกับความตั้งใจมีบุตร

ปัจจุบันได้มีการนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาความตั้งใจในการมีบุตร โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การที่สตรีตั้งใจที่จะมีบุตรหรือไม่มีบุตรนั้น เกิดจาก 2 ปัจจัยเป็นตัวกำหนด คือ ทศนคติต่อการมีบุตร และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการมีบุตร โดยปัจจัยทั้งสองนี้ยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภูมิหลังอีกด้วย (Ajzen และ Klobas, 2013; Dommermuth และคณะ, 2011; Kodzi และคณะ, 2010) คือ

1) ทศนคติต่อการมีบุตร ประเด็นทศนคติต่อพฤติกรรมถูกนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจด้านภาวะเจริญพันธุ์ โดยพฤติกรรมที่แสดงออกจะสะท้อนถึงทศนคติของบุคคลนั้นเกี่ยวกับการมีบุตร มีการแบ่งทศนคติออกเป็น 2 ประเภท คือ ทศนคติเชิงบวก และทศนคติ

เชิงลบ ซึ่งบุคคลจะประเมินผลกระทบเชิงบวก และเชิงลบของการมีบุตรก่อนตัดสินใจ เหตุผลทางบวกที่สนับสนุนการมีบุตร เช่น การมีบุตรสามารถเติมเต็มชีวิต การมีบุตรทำให้คู่สมรสมีความสุข การมีบุตรทำให้เป็นครอบครัวมากขึ้น เหตุผลที่ขัดขวางการมีบุตร เช่น ในชีวิตมีสิ่งสำคัญกว่าการมีบุตร การมีบุตรขัดขวางชีวิตการทำงาน การมีบุตรทำให้ขาดอิสระ หากบุคคลเห็นว่าการมีบุตรมีผลกระทบเชิงลบต่อตัวบุคคลเอง บุคคลนั้นจะตั้งใจว่าจะไม่มีบุตร และหากบุคคลนั้นเห็นว่าการมีบุตรมีผลกระทบเชิงบวกต่อตัวเองแล้ว บุคคลนั้นก็จะตั้งใจมีบุตร (Billari และคณะ, 2009)

การวัดทัศนคติต่อการมีบุตร พบว่า มีการวัดโดยใช้คำถามต่างๆ เช่น “บุตรสามารถเติมเต็มชีวิตของตนได้หรือไม่” (Mynarska และ Styrac, 2013) หรือใช้แบบสอบถามที่วัดทัศนคติที่มีต่อประโยชน์และคุณค่าของบุตรมีค่าตอบเป็นทิศทางบวก (Positive) หรือทิศทางลบ (Negative) Billari และคณะ (2009) และ “ความต้องการให้ความรักและดูแลเลี้ยงดูบุตรให้เติบโต และการมีบุตรเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว เป็นแรงบันดาลใจในการมีบุตรใช่หรือไม่” (Rijken และ Knijn, 2009)

2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการมีบุตร ในบริบทของภาวะเจริญพันธุ์ การตั้งใจมีบุตร และการมีบุตร ถูกกำหนดด้วยความรู้สึกนึกคิด และความเห็นของบุคคลรอบข้าง หากบุคคลนั้นเชื่อว่าบุคคลรอบข้างจะยินดีในการที่ตนเองนั้นจะมีบุตร หรือบุคคลรอบข้างต้องการให้บุคคลนั้นมีบุตร บุคคลนั้นจะคล้อยตามและตัดสินใจมีบุตร หากบุคคลรอบข้างมีบุตรจำนวนเท่าไรจะส่งผลให้บุคคลนั้นตั้งใจมีบุตรตามจำนวนนั้นเช่นกัน รวมถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น การให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาของคนในครอบครัวยังสนับสนุนการมีบุตร ส่งผลไปถึงการกระตุ้นความรู้สึกอยากมีบุตรให้กับสตรี กลุ่มอ้างอิงที่สำคัญ ๆ ได้แก่ คู่ครอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง ญาติ และเพื่อน โดยที่เพศหญิงและเพศชายจะมีการตอบสนองต่อกลุ่มอ้างอิงแตกต่างกัน เพศหญิงจะตอบสนองต่อกลุ่มอ้างอิงมากกว่าเพศชาย (Rijken และ Knijn, 2009)

การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง พบว่า มีการวัดโดยใช้คำถามต่างๆ เช่น “คู่ครองจะรู้สึกยินดีมากหากผู้ตอบแบบสอบถามมีบุตร” “เพื่อน หรือคู่ครอง หรือพ่อแม่ เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามควรจะมีบุตร” (Silvagni, 2012) หรือถามด้วยคำถามว่า “เพื่อน หรือพ่อแม่ หรือคู่ครองเห็นด้วยที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีบุตร” (Ajzen และ Klobas, 2013; Dommermuth และคณะ, 2011; Kodzi และคณะ, 2010)

3) ปัจจัยภูมิหลัง Schoen และคณะ (1999) พบว่า ความตั้งใจมีบุตรของแต่ละบุคคลเกี่ยวเนื่องกับการมีบุตรในอนาคตอย่างมาก โดยมีตัวแปรปัจจัยภูมิหลังเป็นตัวแปรสำคัญที่จะพยากรณ์ความตั้งใจมีบุตร ประกอบด้วย อายุของสตรี อายุแรกสมรส การศึกษา สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย ลักษณะครัวเรือน การทำงาน รายได้ การถือครองที่อยู่ ความมั่นคงทางการเงิน และศาสนา ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับความตั้งใจมีบุตร โดยละเอียดดังนี้

อายุของสตรี อายุของเพศหญิงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการมีบุตร และความตั้งใจมีบุตร โดยสตรีที่มีอายุน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะมีบุตรเป็นจำนวนน้อยกว่าสตรีที่มีอายุสูงกว่า ทำให้สตรีในกลุ่มอายุน้อยกว่ามีความตั้งใจที่จะมีบุตรเพิ่มขึ้น อายุของเพศหญิงจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความตั้งใจมีบุตร คือ กลุ่มอายุน้อยกว่าจะมีความตั้งใจสูง เนื่องจากมีความพร้อมในด้านกายภาพมากกว่า โดยความสามารถหรือศักยภาพสูงสุดของการมีบุตร (Peak of Fecundity) ของเพศหญิงในการปฏิสนธิ การตั้งครรภ์และการคลอดบุตร อยู่ในช่วงอายุ 20-25 ปี และมีระยะเวลาในการเจริญพันธุ์ที่เหลืออยู่ยาวกว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า ในขณะที่กลุ่มอายุมากกว่าจะมีความตั้งใจมีบุตรต่ำกว่า (Asaduzzaman และ Khan, 2009; Dibaba, 2009; Modena และ Sabatini, 2010; Nedoluzhko และ Andersson, 2007; ปรัชญา ไชยบุญทัน, 2524; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2552)

อายุแรกสมรส อายุแรกสมรส หรืออายุแรกที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ เป็นปัจจัยสำคัญของการเจริญพันธุ์ อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจมีบุตร และการมีบุตร โดยสตรีที่มีอายุแรกสมรสน้อยกว่าจะมีความตั้งใจมีบุตรสูงกว่าสตรีที่มีอายุแรกสมรสมากกว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความตั้งใจมีบุตร นั่นคือ อายุแรกสมรสยิ่งมากความตั้งใจมีบุตรก็ยิ่งน้อย เพราะข้อจำกัดด้านสรีระ การเลื่อนอายุแต่งงานจะส่งผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ กล่าวคือ ยิ่งเลื่อนอายุของการแต่งงานให้ช้าลงเท่าใด โอกาสของช่วงเวลาของการมีบุตรก็จะยิ่งน้อยลงเท่านั้น (Asaduzzaman และ Khan, 2009; ถวิล นำปัญญาพล, 2526; นันทนา ปรีดาสุวรรณ, 2537; พรพิมล เมธาลักษณ์, 2526)

การศึกษาของสตรี ผู้มีการศึกษาสูงมักมีความตั้งใจมีบุตรจำนวนน้อย เพราะต้องการสร้างความพร้อมให้กับบุตรในอนาคต และให้ความสำคัญกับการประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมากกว่าชีวิตสมรส ทำให้สตรีในกลุ่มมีการศึกษาสูงกว่ามีการคิดไตร่ตรองและใช้เวลาในการตัดสินใจเกี่ยวกับความตั้งใจมีบุตรยาวนานกว่า โดยหากคำนึงถึงผลของการมีบุตรว่าไม่เป็นผลดีต่อ

ชีวิต สตรีจะตั้งใจที่จะไม่มีบุตร (Asaduzzaman และ Khan, 2009; Dibaba, 2009; Miettinen และคณะ, 2011a; Nedoluzhko และ Andersson, 2007)

สถานภาพสมรส สถานภาพสมรสถือเป็นหลักประกันเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับสตรีในการตั้งใจมีบุตร (Nedoluzhko และ Andersson, 2007) เนื่องจากจดทะเบียนสมรสส่งผลต่อสิทธิทางกฎหมายของทั้งสองฝ่าย รวมถึงสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ผู้ที่มีสามีหรือภรรยาตามกฎหมายจะได้รับ คู่สมรสที่มีการจดทะเบียนมีความตั้งใจมีบุตรสูงกว่าคู่ที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส โดยสถานภาพสมรสที่มั่นคงส่งผลต่อความตั้งใจมีบุตรเพิ่มขึ้นของเพศหญิง (Miettinen และคณะ, 2011a; Modena และ Sabatini, 2010)

เขตที่อยู่อาศัย เขตที่อยู่อาศัยแสดงออกถึงความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเมืองมีความสะดวกสบายและสาธารณูปโภคที่ดีกว่า ขณะที่ผู้ที่อยู่อาศัยนอกเขตเมืองมีการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่า ปัจจัยเขตที่อยู่อาศัยส่งผลต่อความตั้งใจมีบุตรโดยสตรีในสภาพเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าตั้งใจมีบุตรน้อยกว่าสตรีในเขตชนบทซึ่งมีสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า (นภาพร ชโยวรรณ และคณะ, 2538) และพบอีกว่าพื้นที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2524)

ลักษณะครัวเรือน ภาวะเจริญพันธุ์ขึ้นอยู่กับแบบแผนการตัดสินใจเลือกขนาดครอบครัวของคู่สมรส ครัวเรือนในฐานะหน่วยบริโภคจะพยายามให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดในการเลือกบริโภคสินค้า หรือเลือกจำนวนบุตร (Easterlin, 1975) สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกภายในครัวเรือนกับความตั้งใจมีบุตร พบว่า มีความสัมพันธ์กัน โดยที่รูปแบบครอบครัวขยายมีความตั้งใจที่จะมีบุตรมากกว่า อาจเป็นเพราะจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากทำให้มั่นใจได้ว่าเมื่อมีบุตรแล้วจะมีผู้ดูแล และมีแรงงานเพียงพอในการดูแลครอบครัว (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2524)

การทำงาน การแข่งขันในการประกอบอาชีพทำให้สตรีที่เข้าสู่ตลาดแรงงานใช้เวลาไปกับการอบรมและการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เป็นปัจจัยผลักดันให้ความตั้งใจมีบุตร และการมีบุตรล่าช้าออกไป การให้ความสำคัญกับงานมากจะลดความตั้งใจมีบุตร (Miettinen และคณะ, 2011a) เพศหญิงที่มีสถานภาพทำงานมีความตั้งใจมีบุตรต่ำกว่าเพศหญิงที่ไม่ทำงาน (Nedoluzhko และ Andersson, 2007; Santarelli, 2011) ทั้งนี้ เพราะเพศหญิงมีความกังวลต่อโอกาสในการทำงานหลังจากมีบุตรมากกว่าเพศชาย การทำงานของเพศหญิงจึงถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการเลี้ยงดูบุตร (Salles และคณะ, 2010)

รายได้ตนเอง ผู้มีรายได้สูงมักมีค่านิยมตั้งใจมีบุตรจำนวนน้อย เพราะต้องการสร้างความพร้อมให้กับบุตรในอนาคต รวมไปถึงภาวะกดดันทางเศรษฐกิจที่ทำให้ทัศนคติของคนเปลี่ยนไป โดยให้ความสำคัญทางวัตถุเป็นจุดหมายสำคัญมากกว่าความสุข และชีวิตครอบครัว มีการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าความตั้งใจมีบุตร และการมีบุตรมีความสัมพันธ์กับรายได้ ผู้มีรายได้สูงตั้งใจมีบุตรต่ำกว่าผู้มีรายได้น้อย และผู้มีรายได้น้อยมักจะมีบุตรมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยมักมีการศึกษาและความรู้ในการวางแผนครอบครัวอย่างจำกัด (Roberts และคณะ, 2011; สุนทรีย์ สุวิปกิจ, 2520) อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งจาก Santarelli (2011) ที่พบว่าหญิงทำงานที่มีรายได้สูงมีความตั้งใจมีบุตรสูงกว่าหญิงที่มีรายได้ต่ำกว่า เนื่องมาจากเห็นว่าตนเองนั้นมีความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อการเลี้ยงดูบุตรได้มากกว่า

การถือครองที่อยู่อาศัย การถือครองที่อยู่อาศัยเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตจากที่ ประชญา ไชยบุญทัน (2524) ศึกษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ กับภาวะเจริญพันธุ์ ในเขตชนบทของประเทศไทย พบว่า สถานภาพกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับจำนวนบุตร โดยผู้ที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยจะมีบุตรจำนวนมากกว่าผู้ที่ไม่มียู่อาศัยในครอบครอง ในประเด็นความตั้งใจมีบุตร ที่อยู่อาศัยมีบทบาทต่อการตัดสินใจมีบุตรคนแรก เนื่องจากการซื้อหรือการซ่อมแซมบ้านกินเวลานานทำให้มีการเลื่อนการมีบุตรคนแรก คู่สมรสที่อยู่อาศัยในบ้านเดี่ยวมีความตั้งใจมีบุตรสูงสุด ที่อยู่ที่กว้างขวางขึ้นมีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่จะมีบุตรเพิ่ม (Kulu และ Vikat, 2007; Rijken และ Knijn, 2009)

ความมั่นคงทางการเงิน ความมั่งคั่งจะสร้างความมั่นใจให้ทั้งสามีและภรรยา ต้องการมีบุตรและมีบุตรเพิ่ม เนื่องจากมีความเชื่อว่าจะสามารถเลี้ยงดูบุตรได้อย่างดี การรับรู้สถานทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีอิทธิพลกับความตั้งใจมีบุตร โดยผู้ที่ประเมินสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวว่าอยู่ในระดับสูงจะตั้งใจมีบุตรมากกว่าผู้ที่ประเมินว่าครอบครัวมีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ ผู้ที่มีความมั่นคงทางการเงินต่ำจะมีความตั้งใจมีบุตรต่ำ (Modena และ Sabatini, 2010)

ศาสนา ศาสนามีผลต่อความรู้สึกนึกคิดประเพณี และเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์ได้สร้างสรรค์วัฒนธรรม และกระทำการอื่น ๆ เกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก มีความเชื่อว่าการคุมกำเนิดเป็นการทำบาป (กมลณัฐ น้อยไกรพร, 2554) ทำให้สตรีที่นับถือศาสนาทั้งสองนี้มีความตั้งใจที่จะมีบุตรเพราะไม่ต้องการคุมกำเนิด ดังนั้น ศาสนาจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อความตั้งใจมีบุตร และการมีบุตรของสตรี (สุภาภรณ์ ธีระจันทร์, 2531)

2.1.3 แนวคิดด้านเศรษฐกิจ (Economic factors)

1) แนวคิดผลกระทบภาวะทันสมัยต่อภาวะเจริญพันธุ์

นักประชากรศาสตร์ในช่วงยุคก่อนสงครามโลกนิยมนำแนวโน้มในอดีตมาคาดประมาณการเกิดในอนาคต แต่ในภายหลังไม่สามารถนำเพียงแนวโน้มในอดีตมาใช้ในการคาดประมาณได้ เพราะยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกิด โดย Becker (1960) ใช้แนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์และสังคมมาเพื่อประกอบการอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงภาวะเจริญพันธุ์ ผ่านกรอบการศึกษาแบบแผนการตัดสินใจเลือกขนาดของครอบครัวของคู่สมรส ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดทางเศรษฐกิจ โดยมีการกำหนดให้การมีบุตรคือการบริโภค ทั้งนี้ ครัวเรือนในฐานะหน่วยบริโภคจะพยายามให้ได้รับความพอใจสูงสุด ในการเลือกบริโภคสินค้าต่าง ๆ รวมทั้งการเลือกจำนวนบุตร ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และเวลาของสมาชิกในครัวเรือน อีกทั้งครัวเรือนยังต้องมีการพิจารณาค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร โดยหากครัวเรือนใดมีงบประมาณที่เพียงพอ และมีความเพียงพอในการใช้จ่ายเพื่อการเลี้ยงดูบุตรแล้ว ครัวเรือนก็จะตัดสินใจในการเลือกจำนวนบุตรได้

โดยสรุป ความตั้งใจมีบุตรหรือไม่มีบุตรถูกกำหนดโดยรายได้ และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร การเพิ่มของรายได้และการลดลงของค่าเลี้ยงดูบุตร จะส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีต่อการสมรส การมีบุตร และมีความต้องการบุตรต่อไป

2) แนวคิดการไหลของความมั่งคั่ง (Wealth flow)

Caldwell (1982) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมภาวะเจริญพันธุ์ว่า ขนาดของครอบครัวจะถูกกำหนดโดยการไหลของความมั่งคั่งจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง การไหลของความมั่งคั่งนี้ หมายถึง เงิน สินค้า บริการ และการค้าประกันต่าง ๆ ที่บุคคลหนึ่งจัดให้กับอีกบุคคลหนึ่ง การไหลเวียนความมั่งคั่งนี้ เป็นการมองทั้งในปัจจุบัน และคาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดชีวิตด้วย แต่เดิมมีภาวะเจริญพันธุ์สูง เพราะทิศทางการไหลของความมั่งคั่ง เป็นการไหลจากคนรุ่นเด็กไปยังคนรุ่นที่แก่กว่า การมีบุตรเพิ่มให้ผลดีต่อพ่อแม่ในการเป็นหลักประกันความมั่นคงเมื่อยามแก่เฒ่า ในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมช่วงต้น ภาวะเจริญพันธุ์สูงส่งผลดีต่อภาคอุตสาหกรรม คือ การมีแรงงานที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนในสังคมแบบทุนนิยมนั้น ภาวะเจริญพันธุ์ต่ำลง เพราะมีการกลับตัวของทิศทางการไหลของความมั่งคั่ง ที่เปลี่ยนเป็นการไหลจากคนในรุ่นที่แก่กว่ามาสู่คนรุ่นเด็กกว่า คือ การที่พ่อแม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะการลงทุนไปกับการศึกษาของบุตร ทำให้พ่อแม่มีแนวโน้มที่จะมีบุตรน้อยลง

2.1.4 แนวคิดบทบาทเพศ (Gender role)

บทบาทเพศ (Gender role) หมายถึง ความเข้าใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับทุก ๆ สิ่งที่เราารู้สึก คิด พูด และกระทำต่อตนเองและต่อผู้อื่นว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า บทบาททางเพศ คือ วิธีที่เราแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของตัวเอง ในแต่ละสังคมจะถูกหล่อหลอมออกมาตามลักษณะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ครอบครัว และยังเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับ อายุ ชนชั้น เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม และสภาพภูมิศาสตร์ของสังคมนั้น ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยกาลเวลา อาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป บทบาทความเป็นหญิงชายเหล่านี้ถูกกำหนดโดยสังคม เช่น ผู้หญิงต้องตั้งครุฑและมีเต้านม สามารถให้ลูกดูตักตามบทบาทเพศ ทำให้สังคมคาดหวังและกำหนดให้ผู้หญิงมีหน้าที่เลี้ยงลูก ขณะเดียวกันสังคมนั้นก็คาดหวังให้แม่มีบทบาทเป็นผู้ให้นมขวดแก่ลูกทั้งที่การให้นมขวดนั้นสามารถทำได้ทั้งพ่อและแม่ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2554) การทำอาหาร ในครัวเรือนนั้นการทำอาหารเป็นหน้าที่และบทบาทของผู้หญิง ในขณะที่ผู้ชายมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะที่สร้างรายได้ (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน, 2551) ในพื้นที่สาธารณะที่เป็นเรื่องของการเมือง ผู้หญิงถูกกีดกันออกจากพื้นที่เหล่านั้นด้วยหน้าที่ของความเป็นแม่ และภรรยาที่ดี หากภรรยาที่ไม่ดูแลสามีและลูก ถือเป็นภรรยาที่บกพร่องต่อหน้าที่ จาริต และประเพณี จึงสร้างให้ผู้หญิงอยู่ภายใต้กรอบ

ทัศนคติบทบาทเพศ หมายถึง ความคิดเห็นและความเชื่อของบุคคลต่อบทบาทที่เหมาะสมของเพศชาย และเพศหญิง โดย Korabit และคณะ (2008) แบ่งกลุ่มคนตามทัศนคติบทบาทเพศ ออกเป็น 2 ประเภท คือ ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (Traditional) คือ บุคคลที่มีแนวคิดที่ ผู้หญิงควรมีหน้าที่ในการดูแลบ้านและครอบครัว ส่วนผู้ชายมีหน้าที่ทำงานนอกบ้าน และทัศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบเสมอภาค (Egalitarian) คือ บุคคลที่เชื่อว่าผู้หญิงและเพศชายควรมีบทบาทและหน้าที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ การสำรวจเกี่ยวกับเพศและรุ่นของประชากร (Generations and Gender Survey: GGS) (Lappegard และคณะ, 2012) จำแนกทัศนคติบทบาทเพศออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มทัศนคติดั้งเดิม (Traditional) คือ กลุ่มที่เห็นด้วยกับการที่สตรีมีบทบาทแบบในอดีต 2) กลุ่มทัศนคติเป็นกลาง (Intermediate) คือ กลุ่มที่ไม่ปฏิเสธหรือยอมรับบทบาทสตรีแบบในอดีต และ 3) กลุ่มทัศนคติสมัยใหม่ (Egalitarian) คือ กลุ่มที่ไม่ยอมรับบทบาทของสตรีแบบในอดีต

การทำทาบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม และการเปลี่ยนแปลงในปลายช่วงคริสต์ศักราชที่ 1800 ที่ได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดการไหลบ่าของผู้หญิงสู่ตลาดแรงงาน ทำให้ปรากฏมี “หญิงยุคใหม่” (New Woman) บทบาทของหญิงชายเปลี่ยนแปลงไป หญิงชายมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและทำงานหารายได้ทั้งสองฝ่าย ผู้หญิงมีสิทธิในการตัดสินใจเป็นโสด และมีอิสระทางเศรษฐกิจ มีค่านิยมใหม่โดยไม่เชื่อว่าผู้หญิงจะต้องพึ่งพิงผู้ชาย ผู้หญิงยุคใหม่เป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวของผู้หญิง ที่จะทำทาบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม และสร้างการกระจายอำนาจให้เท่าเทียมในสังคม ด้วยการพยายามที่จะต่อสู้กับบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม ในปัจจุบันยังมีการเคลื่อนไหวและทำทาบทบาททางเพศในสังคมปรากฏให้เห็นได้ทั่วไป ผู้หญิงพยายามแสวงหาโอกาสในการควบคุมและความเท่าเทียมในค่าแรง และอิสระในการมีชีวิตส่วนตัว เพื่อความเท่าเทียมระหว่างเพศ (อุดมศักดิ์ มหาวิวัฒน์, 2550)

ทัศนคติบทบาทเพศถูกนำมาใช้ในการอธิบายภาวะเจริญพันธุ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในระดับสังคมและระดับบุคคล โดยทัศนคติจะแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคม Kaufman (2000) พบว่า สตรีที่มีแนวคิดสมัยใหม่ให้ความเสมอภาคระหว่างชายหญิง จะมีความตั้งใจมีบุตรและมีบุตรต่ำกว่าสตรีที่มีทัศนคติบทบาทเพศแบบดั้งเดิม เนื่องจากสตรีที่มีทัศนคติสมัยใหม่มีบทบาทในการทำงานนอกบ้านมากขึ้น สังคมยอมรับบทบาทเพศหญิงมากขึ้น ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าสตรีที่มีทัศนคติแบบดั้งเดิม โดยสตรีที่มีทัศนคติสมัยใหม่มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องการมีบุตรและการเลี้ยงดูบุตร แต่สำหรับเพศชายเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม โดยเพศชายที่มีแนวคิดสมัยใหม่จะมีความต้องการมีบุตรและมีบุตรจริง สูงกว่าเพศชายที่มีแนวคิดดั้งเดิม เพราะคิดว่าเป็นความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายหญิงที่ต่างก็มีบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบเหมือน ๆ กัน ไม่คิดว่างานบ้านและการเลี้ยงลูกเป็นหน้าที่ของเพศหญิงเท่านั้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าทัศนคติบทบาทเพศที่แตกต่างกันทำให้ภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกัน (Miettinen และคณะ, 2011a)

2.1.5 แนวคิดทัศนคติต่อการสมรส (Attitude toward marriage)

การสมรส คือ กระบวนการที่ทำให้การมีเพศสัมพันธ์ของมนุษย์เป็นเรื่องที่ถูกต้องและเหมาะสม (Bearden และคณะ, 1989) โดยการที่ชายกับหญิงแสดงตนให้สังคมประจักษ์ว่า ทั้งสองจะอยู่ด้วยกันโดยปฏิบัติตามวิธีการทางกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม ส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายเกิดสิทธิหน้าที่ต่อกันและกัน (กิติมา สุรสุนธิ, 2542) การสมรสจะทำให้มนุษย์มี

ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย มีความมั่นคงทางจิตใจ รวมไปถึงโอกาสที่จะสร้างครอบครัวมีลูกหลาน (ทวิตต์ คีระบัญชาศักดิ์, 2543) แต่อย่างไรก็ตาม สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีลักษณะการที่ชายหญิงมาใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่ได้สมรสมากขึ้น จึงอาจหมายรวมการสมรสได้ว่า คือ การที่ชายหญิงอยู่ร่วมกันโดยการสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรือการอยู่ร่วมกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสได้เช่นเดียวกัน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549)

ทัศนคติต่อการสมรสมีการอ้างอิงถึงทัศนคติบทบาทเพศ โดยจากการเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศที่มีความเสมอภาคระหว่างเพศหญิงชายมากขึ้น ส่วนหนึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทหญิงชายในครอบครัวหรือในชีวิตสมรสด้วย (Oláh และ Bernhardt, 2008) สังคมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ทัศนคติและค่านิยมที่มีต่อการสมรสต่างไปจากเดิม โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ

1. การสร้างทัศนคติเกี่ยวกับชีวิตสมรสใหม่ สามีภรรยาที่มีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน (Mate) มากขึ้น
2. ความสัมพันธ์ของครอบครัวตามลักษณะกลุ่มปฐมภูมิ (Primary group) คือ ความผูกพันกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว และความมีเอกภาพของครอบครัวที่เคยมีอยู่จะลดน้อยลงหรือหายไป
3. การกระทำต่าง ๆ มักมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นสำคัญ

ทัศนคติต่อการสมรส คือ ความคาดหวังของแต่ละบุคคลไปสู่การสมรส ทั้งทัศนคติต่อการสมรสโดยทั่ว ๆ ไป และทัศนคติต่ออนาคตของตนเองเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรส (ศักดิ์ สุนทรเสถียร, 2531) โดยทัศนคติต่อการสมรสนี้หมายรวมถึง ความจำเป็นที่ต้องสมรส ความยั่งยืนยาวของการสมรส อารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสมรส ความต้องการสมรส และ ความพยายามที่จะรักษาชีวิตสมรส (Palamuleni, 2012) ทัศนคติเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ที่ไม่เคยแต่งงานว่าจะแต่งงานและจัดการกับความสัมพันธ์ในอนาคตอย่างไร (Ramazzina, 2007)

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติต่อการสมรส จะเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความคาดหวัง โดยผู้ที่มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการสมรสจะส่งผลให้เกิดการสมรส และสร้างครอบครัวต่อไปในอนาคต (Konning, 2557; Schachter, 1951; สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2555) โดยทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับชีวิตสมรส จะมีทั้งทางบวก และทางลบ และสามารถ

วัดทัศนคติต่อการสมรสได้จากบุคคลในทุกสถานภาพ ไม่จำเป็นต้องวัดจากผู้ที่มีสมรสหรือผู้ที่โสดเท่านั้น

Liska (1987) ได้เสนอแนวทางการวัดทัศนคติเกี่ยวกับการสมรส โดยใช้ข้อคำถาม 23 ข้อ เช่น “คนเราควรจะต้องแต่งงาน” และ “ฉันแน่ใจว่าชีวิตแต่งงานของฉันต้องประสบความสำเร็จ” เป็นต้น โดยมีรูปแบบเป็นการประเมิน 5 ระดับ การให้คะแนน 1 (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) จนถึง 5 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) มีคะแนนรวมตั้งแต่ 23 - 115 ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าจะถือว่าทัศนคติที่ดีต่อการสมรสมากกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการสมรสที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ (Parental relationship) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) (วินิพหลมหาอาชา, 2551) บุคคลจะเรียนรู้จากคนอื่นผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการสร้างแบบแผนพฤติกรรม ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของการสังเกตและการสร้างแบบจำลองพฤติกรรม และทัศนคติของผู้อื่น จึงทำให้คุณภาพของความสัมพันธ์หรือความขัดแย้งของพ่อแม่ (ไม่ว่าจะแต่งงานหรือหย่าร้าง) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อทัศนคติ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทัศนคติ และปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความตั้งใจมีบุตรของสตรี ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล การศึกษาครั้งนี้ใช้การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบบย้อนกลับ (Backward solution) โดยเริ่มจากการพิจารณาตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการมีบุตรของสตรี เป็นอันดับแรก ต่อจากนั้นจะใช้การพิจารณาย้อนกลับไปหาตัวแปรที่เกิดขึ้นก่อนตัวแปรตาม โดยอ้างอิงจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ที่ประกอบด้วยทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และปัจจัยภูมิหลังซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยข้อมูล ที่มีความสัมพันธ์ชัดเจน และสอดคล้องกับข้อคำถามของโครงการสำรวจภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ความต้องการมีบุตร (Childbearing intentions)

หลากหลายแนวคิดในการวัดความตั้งใจเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ความแตกต่างระหว่างรายละเอียดในกระบวนการภาวะเจริญพันธุ์ Spéder และ Kapitány (2009) ระบุว่า มี 5 แนวคิด เพื่อใช้ในการวัดความต้องการเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ (1) ความต้องการ/คาดหวังในขนาดครอบครัว (2) ความต้องการที่จะมีบุตรตลอดระยะเวลาเจริญพันธุ์ (3) ความต้องการที่จะมีบุตรระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (4) ระดับความต้องการมีบุตร และ (5) ความต้องการของคู่ครองในการมีบุตร ซึ่งมุมมองเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกัน และมีการทับซ้อนกันอยู่ เพราะแนวคิดที่หลากหลายนี้ทำให้มีงานวิจัยมากมายที่เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างความต้องการ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงปัจจัยที่กำหนดความต้องการนั้น (Kuhnt และ Trappe, 2013) ความตั้งใจมีบุตรมีความสำคัญต่อภาวะเจริญพันธุ์ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายภาวะเจริญพันธุ์ได้ในอนาคตในอนาคต (Mathews และคณะ, 2012) ความตั้งใจมีบุตรจึงเปรียบได้กับตัวแปรแทรกกลาง (Berrington, 2004) โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจมีบุตร ได้แก่ ทักษะคิด การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง อายุ อายุแรกสมรส การศึกษา สถานภาพสมรส เขตที่อยู่อาศัย ลักษณะครัวเรือน การทำงาน รายได้ การถือครองที่อยู่อาศัย ความมั่นคงทางการเงิน และศาสนา เป็นต้น (Schoen และคณะ (1999)

1) ทักษะคิดต่อการมีบุตรกับความต้องการมีบุตร บุคคลจะมีทักษะคิดที่ดีต่อพฤติกรรมนั้นแล้วจึงต้องการที่จะกระทำและกระทำพฤติกรรมต่อไป เนื่องจากทักษะคิดเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรม การที่บุคคลมีทักษะคิดต่อผลดีหรือผลเสียที่จะได้รับ โดยหากมีทักษะคิดว่ามีผลดีมากกว่าผลเสียบุคคลก็จะตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen, 1991) ทักษะคิดต่อการมีบุตรเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความต้องการมีบุตรและพฤติกรรมภาวะเจริญพันธุ์ ทักษะคิดที่นำมาชีวิตในกรณีของความตั้งใจมีบุตร โดยสตรีที่มีทักษะคิดเชิงบวกต่อการมีบุตรจะมีความต้องการมีบุตร และทางกลับกันสตรีที่มีทักษะคิดทางลบต่อการมีบุตรจะมีความต้องการมีบุตรที่ลดลง (Piggott, 2011) หากมีทักษะคิดว่าการมีบุตรและการเป็นพ่อแม่มีผลดีมากกว่า บุคคลนั้นก็จะมีความต้องการมีบุตร ตัวอย่างเช่น มีแรงบันดาลใจในการมีบุตร ต้องการให้ความรักและดูแลเลี้ยงดูบุตรให้เติบโต และการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว (Rijken และ Knijn, 2009) โดยการรับรู้เหล่านี้เปลี่ยนแปลงตามช่วงชีวิต ตามการรับข้อมูลที่เพิ่มขึ้น บุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์ตนเอง และประสบการณ์ของคนรอบข้าง

จากการศึกษาของ Mynarska และ Styrk (2013) พบว่า สตรีที่มีทัศนคติให้ความสำคัญกับบุตร โดยคิดว่าบุตรสามารถเติมเต็มชีวิตของตนได้จะมีความต้องการมีบุตรใน 3 ปีข้างหน้า จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบลำดับ (Ordered logistic regression) เมื่อมีการควบคุมตัวแปรอายุ และการศึกษาแล้ว การเห็น/หรือทัศนคติที่ให้ความสำคัญของบุตรมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก (Coefficient = 0.33) นั่นคือ หากบุคคลมีทัศนคติว่าบุตรมีคุณค่าโดยบุตรสามารถเติมเต็มชีวิตของผู้ตอบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ความต้องการเป็นมารดาที่จะสูงขึ้น สอดคล้องกับ Billari และคณะ (2009) ที่พบว่า ทัศนคติต่อการมีบุตรสามารถทำนายความต้องการมีบุตรได้ โดยใช้แบบสอบถามที่วัดทัศนคติที่มีต่อประโยชน์และมูลค่าของบุตรมีค่าตอบเป็นบวก (Positive) หรือ ลบ (Negative) จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบลำดับ (Ordered logistic regression) ผลการวิจัยพบว่า กรณีสตรีที่มีทัศนคติทางบวกต่อการมีบุตร จะมีความต้องการมีบุตรสูงขึ้น ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก (Coefficient = 0.22) สตรีที่มีทัศนคติทางลบต่อการมีบุตร จะมีความต้องการมีบุตรลดลง ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ (Coefficient = -0.15)

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีทัศนคติทางบวกต่อการมีบุตร โดยมองว่าการมีบุตรเป็นผลดีต่อตนเอง สตรีนั้นจะมีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า ทัศนคติต่อการมีบุตรน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีทิศทางเป็นบวก

2) ทัศนคติต่อการสมรสกับความต้องการมีบุตร มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างทัศนคติต่อการสมรส ซึ่งหมายรวมถึงความต้องการสมรสกับความต้องการมีบุตร โดยมีนักวิจัยชาวญี่ปุ่นได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างสองปัจจัยนี้ว่า ในประเทศญี่ปุ่นผู้ที่ตัดสินใจที่จะสมรสก็คือผู้ที่ตัดสินใจว่าจะมีบุตร (Shirahase, 2000) การสมรสจึงเป็นปัจจัยกระตุ้นให้มีบุตร

Basten และ Gu (2013) พบว่า จากการสอบถามสตรีโสด อายุระหว่าง 20-39 ปี ในประเทศญี่ปุ่น ด้วยคำถามว่า “ท่านเห็นด้วยว่าการแต่งงานมีความสำคัญสำหรับท่าน” โดยการให้คะแนน เห็นด้วยมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน จนถึง ไม่เห็นด้วย เท่ากับ 1 คะแนน และทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบลำดับ (Ordered logistic regression) พบว่า ผู้ที่มีทัศนคติทางบวกต่อการสมรสและให้ความสำคัญกับการแต่งงาน มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกกับความต้องการมีบุตร (Coefficient = 0.104) นั่นคือ หากบุคคลคิดว่าการสมรสมีความสำคัญต่อตนเองมากเท่าไร ความต้องการมีบุตรก็จะยิ่งสูงขึ้น

สอดคล้องกับ Bingoly และ Lapierre-Adamcyk (2000) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการสร้างครอบครัวกับความต้องการมีบุตรในกลุ่มวัยหนุ่มสาวในประเทศแคนาดา ที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบลำดับ (Ordered logistic regression) พบว่า สตรีที่ไม่ต้องการสมรสจะมีความต้องการมีบุตรน้อยกว่าสตรีที่มีความต้องการสมรสถึง ร้อยละ 59.9

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพอสรุปได้ว่า ทัศนคติต่อการสมรสมีความสัมพันธ์ต่อความต้องการมีบุตร โดยการที่สตรีมีทัศนคติทางบวกต่อการสมรส สตรีนั้นจะมีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยพิจารณาแล้วจึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า ทัศนคติต่อการสมรสน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีทิศทางเป็นบวก

3) ทัศนคติบทบาทเพศกับความต้องการมีบุตร ปัจจุบันบทบาทของสตรีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยสตรีมีบทบาทในการทำงานนอกบ้านมากขึ้น สังคมยอมรับบทบาทเพศหญิงมากขึ้น ส่งผลต่อรูปแบบภาวะเจริญพันธุ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในสังคมซึ่งกำหนดให้สตรีเป็นแม่บ้านและเลี้ยงดูลูก ทำให้สตรีมีพฤติกรรมการมีบุตรแตกต่างจากสังคมที่สถานภาพสตรีเท่าเทียมกับเพศชาย ในสังคมที่มีความเท่าเทียมกัน จะมีค่านิยมต่อการมีบุตรจำนวนน้อย สถานภาพของสตรีที่สูงขึ้นจะทำให้สตรีมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องการมีบุตรและการเลี้ยงดูบุตร Arpino และคณะ (2013) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทัศนคติบทบาทเพศกับภาวะเจริญพันธุ์มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบตัว U (U-shaped) โดยการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่มีความเชื่อต่อบทบาทเพศแบบดั้งเดิมมาเป็นสังคมที่มีความเท่าเทียมทางเพศ ทำให้มีการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป การที่สังคมมีความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น จะส่งผลทางบวกต่อความต้องการมีบุตร

จากการศึกษาทัศนคติบทบาทเพศที่มีผลต่อความต้องการมีบุตรของสตรี ในกลุ่มสตรีอายุ 18-45 ปีที่มีคู่ครองของ Bernardi และคณะ (2011) จากการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิท (Logit model) ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.153 ค่าความเสี่ยงเท่ากับ 1.165 นั้นหมายความว่า ทัศนคติเท่าเทียมทางเพศมีอิทธิพลทางบวกต่อความต้องการมีบุตร ผู้ที่มีทัศนคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียมจะมีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ Berrington (2004) กลับพบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างทัศนคติบทบาทเพศกับความต้องการมีบุตรในสตรีโสดที่มีอายุ 18-39 ปี โดยเมื่อวิเคราะห์ด้วย

การถดถอยโลจิสติกแบบหลายกลุ่ม (Multinomial logistic regression) มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ - 1.12 นั่นคือ ทศคนคติเท่าเทียมทางเพศมีอิทธิพลทางลบต่อความต้องการมีบุตร สตรีที่มีทศคนคติเท่าเทียมทางเพศ จะมีความต้องการมีบุตรลดลง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า ทศคนคติบทบาทเพศมีความสัมพันธ์ต่อความต้องการมีบุตร โดยสตรีที่มีทศคนคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียมจะมีความต้องการมีบุตรได้ทั้งลดลงและเพิ่มขึ้นได้ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเป็นสมมติฐานได้ว่า ทศคนคติแบบเท่าเทียมทางเพศแบบเท่าเทียมน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีทิศทางเป็นลบ

4) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับความต้องการมีบุตร การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีความสำคัญกับการตัดสินใจเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ เนื่องจากมีความสัมพันธ์อย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการร่วมมือเพื่อการประเมิณผล และด้านการกระทำที่เอื้อให้เกิดผล (Bongaarts และ Watkins, 1996) มีการศึกษาที่พบว่า เครือข่ายเพื่อนหรือญาติมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของบุคคล เพราะคาดว่าการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตซึ่งกันและกัน (Draper และ Hames, 2000) กลุ่มอ้างอิง คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น ๆ เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน และคู่สมรส การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ หากมีการคล้อยตามที่สูง กลุ่มอ้างอิงย่อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจได้มาก (Ajzen, 1991; Billari และคณะ, 2009; Mencarini และคณะ, 2011; Silvagni, 2012) เพราะมีแนวโน้มที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทศคนคติของพวกเขาเพื่อให้สอดคล้องกับผู้อื่นในครอบครัว

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถศึกษาผ่านทางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มอ้างอิง เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว การให้คำปรึกษาหรือแนะนำระหว่างกัน การสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยการศึกษาของ Rijken และ Knijn (2009) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตร พบว่า ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในครอบครัว การมีส่วนช่วยในการให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาในเรื่องการมีบุตรของกลุ่มอ้างอิง การสนับสนุนของกลุ่มอ้างอิงให้สตรีมีบุตร และความต้องการของกลุ่มอ้างอิงให้สตรีมีบุตร จะทำให้สตรีมีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาของ Billari และ Philipov (2005) ที่ศึกษาการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในบริบทของตัวแปรแทรกกลางระหว่างปัจจัยทางประชากรกับภาวะเจริญพันธุ์ โดยใช้คำถามวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง คือ “จำนวนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของท่านมีจำนวนกี่คน” โดยหากมีจำนวนเท่ากับหรือมากกว่า 1 คนขึ้นไป ถือว่าสตรีผู้นั้นมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จากการวิเคราะห์

แบบโลจิสติก (Logistic model) พบว่า ค่าความเสี่ยง (Odd ratios) เท่ากับ 1.40 นั่นคือ สตรีที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจะมีความต้องการมีบุตรสูงกว่าสตรีที่ไม่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงถึง 1.4 เท่า

นอกจากนี้ Billari และคณะ (2009) ที่ศึกษาการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในบริบทของตัวแปรแทรกกลางต่อภาวะเจริญพันธุ์เช่นเดียวกันกับ Billari และ Philipov (2005) โดยใช้คำถามวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง คือ จำนวนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของท่านมีกี่คน หากท่านมีบุตรบุคคลเหล่านี้เห็นด้วยกับการที่ท่านมีบุตรมากขึ้นเพียงใด และความสัมพันธ์ระหว่างท่านกับบุคคลเหล่านี้เป็นอย่างไร พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสามารถทำนายความต้องการมีบุตรได้ จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบลำดับ (Ordered logistic regression) พบว่า สตรีที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงสูงจะมีความต้องการมีบุตรสูง ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก (Coefficient = 0.30)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สตรีที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สตรีนั้นจะมีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงน่าจะมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีทิศทางเป็นบวก

5) อายุกับความต้องการมีบุตร อายุของเพศหญิงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการมีบุตร เนื่องจากกายภาพของสตรีที่มีอายุต่างกันมีความแตกต่างกัน ความสามารถหรือศักยภาพสูงสุดของการมีบุตร (Peak of Fecundity) ของเพศหญิง คือ ความสามารถในการปฏิสนธิ การตั้งครรภ์และการคลอดบุตร อยู่ในช่วงอายุ 20-25 ปี จากงานวิจัยของปรัชญา ไชยบุญทัน (2524) พบว่า อายุปัจจุบันของสตรีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเป็นลบกับภาวะเจริญพันธุ์ คือ สตรีที่มีอายุน้อยกว่าจะมีจำนวนบุตรน้อยกว่าสตรีที่มีอายุสูงกว่า นั่นทำให้สตรีในกลุ่มอายุน้อยกว่ามีความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มขึ้น ตามการศึกษาของ Nedoluzhko และ Andersson (2007) พบว่า เพศหญิงที่มีอายุน้อยมีความต้องการมีบุตรสูง เนื่องจากมีความพร้อมในด้านกายภาพมากกว่าและมีระยะเวลาในการเจริญพันธุ์ที่เหลืออยู่ยาวกว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Asaduzzaman และ Khan (2009), Modena และ Sabatini (2010) และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2552) ที่พบว่า อายุของเพศหญิงโดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความต้องการมีบุตร คือ กลุ่มอายุน้อยกว่าจะมีความต้องการสูง ในขณะที่กลุ่มอายุมากกว่าจะมีความต้องการมีบุตรต่ำกว่า

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า สตรีที่มีอายุเพิ่มขึ้นจะมีความต้องการมีบุตรลดลง จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า อายุของสตรีมีอิทธิพลโดยตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีทิศทางเป็นลบ

6) รายได้กับความต้องการมีบุตร ผู้มีรายได้สูงมักมีค่านิยมการมีบุตรจำนวนน้อย เพราะผู้มีรายได้สูงมักให้ความสำคัญทางวัตถุเป็นจุดหมายสำคัญ มากกว่าความสุข และชีวิตครอบครัว มีการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าระดับการเกิดมีความสัมพันธ์กับรายได้ ผู้มีรายได้ต่ำมักจะมิบุตร มากกว่าผู้มีรายได้สูงกว่า ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับการศึกษาและความรู้ในการวางแผนครอบครัว แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีความรู้ในการวางแผนครอบครัวมากกว่า (สุนทรีย์ สุวิภกิจ, 2520) สอดคล้องกับการศึกษาของ Roberts และคณะ (2011) ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อความต้องการมีบุตร โดยความต้องการมีบุตรของผู้มีรายได้สูงต่ำกว่าผู้มีรายได้น้อย จากการศึกษา ภาวะเจริญพันธุ์ และการวางแผนครอบครัวของสตรีในกรุงเทพมหานครของเกื้อ วงศ์บุญสิน (2524) พบว่า ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จะมีบุตรมากกว่าผู้มีรายได้สูงกว่า 40,000 บาท สอดคล้องกับ การศึกษาผลสะท้อนทางสังคมของการพัฒนาชนบทต่อภาวะเจริญพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทยของเฉลิมเผ่า อจละนันท์ (2523) ที่พบว่า สตรีที่มีรายได้สูงมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า สตรีที่มีรายได้น้อย เนื่องจากต้องใช้เวลาไปกับการทำงานเพื่อผลทางเศรษฐกิจ

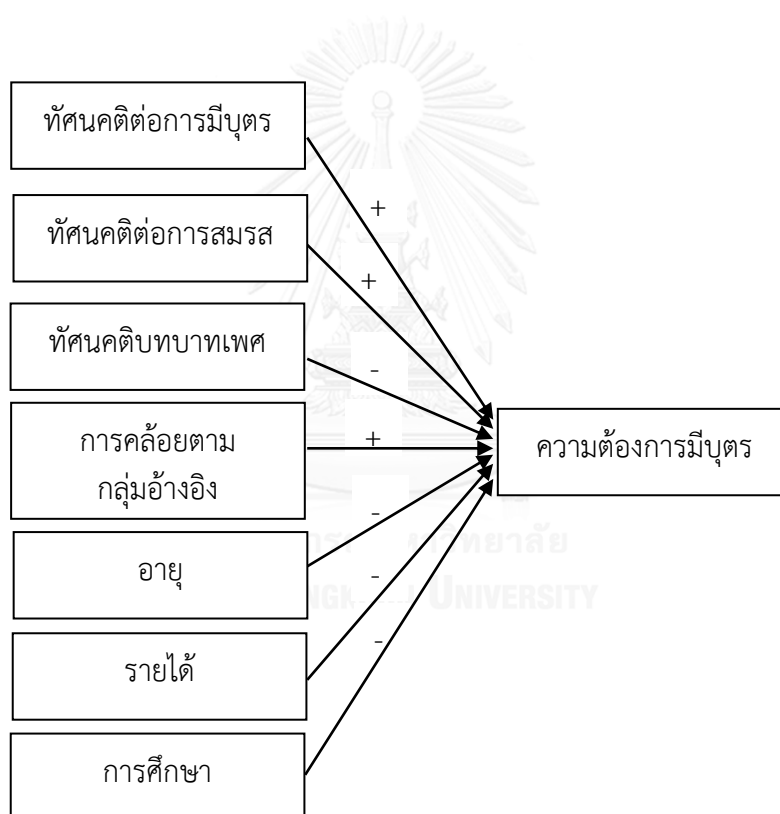
ผลการศึกษาที่ผ่านมาอาจสรุปได้ว่า สตรีที่มีรายได้สูงขึ้นจะมีความต้องการมีบุตร ลดลง จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า รายได้ของสตรีมีอิทธิพลโดยตรงต่อความต้องการมีบุตร และมี ทิศทางเป็นลบ

7) ระดับการศึกษากับความต้องการมีบุตร การศึกษามีอิทธิพลต่อความต้องการมี บุตร (Miettinen และคณะ, 2011a) ผู้มีการศึกษาสูงมักมีค่านิยมการมีบุตรจำนวนน้อย เพราะ ต้องการสร้างความพร้อมให้กับบุตรในอนาคต ทำให้สตรีในกลุ่มมีการศึกษาสูงกว่ามีการคิดไตร่ตรอง และใช้เวลาในการตัดสินใจเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ยาวนานกว่า และหากคำนึงถึงผลของการมีบุตรว่า ไม่เป็นผลดีต่อชีวิต สตรีจะตัดสินใจที่จะไม่มีบุตร สอดคล้องกับการศึกษาของ Dibaba (2009) ที่ พบว่า เพศหญิงที่มีการศึกษามากขึ้นมีความต้องการมีบุตรลดลง เพราะสตรีกลุ่มที่มีการศึกษาสูงให้ ความสำคัญกับการประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมากกว่าชีวิตสมรส จากการศึกษาของ Nedoluzhko และ Andersson (2007) และ Asaduzzaman และ Khan (2009) มีผลสนับสนุน แนวคิดนี้ โดยพบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีบุตรของสตรี โดยกลุ่มสตรีที่ ไม่ได้รับการศึกษาจะมีบุตรมากกว่าสตรีในกลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเกื้อ วงศ์บุญสิน (2524) ที่พบว่า สตรีที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีจำนวนบุตรลดลง แต่ยังคงมีการศึกษาของ Mills และ คณะ (2008) ที่พบผลขัดแย้งกับผลการศึกษานักวิจัยอื่นข้างต้น โดยพบว่า การศึกษาสูงไม่ส่งผล

ให้ความต้องการมีบุตรลดลง สตรีในทุกระดับการศึกษามีความต้องการมีบุตรพอ ๆ กัน คือ ประมาณ 2 คน

จากการทบทวนงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความต้องการมีบุตร โดยส่วนใหญ่พบว่าสตรีที่มีการศึกษาสูงขึ้น สตรีนั้นจะมีความต้องการมีบุตรลดลง ผู้วิจัยกำหนดเป็นสมมติฐานได้ว่า ระดับการศึกษาน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีทิศทางเป็นลบ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแสดงสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความต้องการมีบุตร ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความต้องการมีบุตร

2.2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการมีบุตร

1) **การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับทัศนคติต่อการมีบุตร** กลุ่มอ้างอิงมีส่วนในการขัดเกลาทัศนคติของบุคคล (Fahlén และ Oláh, 2009) ครอบครัวเป็นกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อบุคคลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายต่อทัศนคติของบุคคล รูปแบบ ความเชื่อ และค่านิยมของบิดามารดาเป็นพื้นฐานค่านิยมของบุตร โดยการถ่ายทอดพฤติกรรมในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นไปในรูปแบบทางตรงหรือทางอ้อม (กมลฉัตร น้อยไกรไพโร, 2554) จากการศึกษาของ Philip และ Bianchi (1999) พบว่า ผู้ที่มีความใกล้ชิดกับบิดามารดามักจะมีทัศนคติ และพฤติกรรมสอดคล้องกับบิดามารดาของตน Mencarini และคณะ (2011) วิเคราะห์แบบจำลอง โลจิท (Logit model) พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับทัศนคติต่อการมีบุตร โดยกลุ่มที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากจะมีทัศนคติต่อการมีบุตรดีกว่ากลุ่มที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงน้อย ค่าความเสี่ยง (Odd ratios) 2.4255

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สตรีนั้นจะมีทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตรเพิ่มขึ้น จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการมีบุตร และมีทิศทางเป็นบวก

2) **อายุกับทัศนคติต่อการมีบุตร** อายุเป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม คนอายุมากมักมีความคิดในเชิงอนุรักษ์นิยม ยึดถือการปฏิบัติที่สืบต่อกันมา ขณะที่คนที่ยอายุน้อยมักมีความคิดอิสระต้องการเสรี (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538) จึงมีความเป็นไปได้ที่คนที่ยอายุน้อยจะมีทัศนคติไม่ดีต่อการมีบุตร โดยถือว่าการมีบุตรทำให้ขาดอิสระ และเป็นภาระที่ต้องทำงานมากขึ้นเพื่อเลี้ยงดูบุตร (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2557) จากการศึกษาของ Arnstein และคณะ (2014) พบว่า อายุมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการมีบุตร โดยทำการวิเคราะห์การถดถอยโพรบิตแบบลำดับ (Ordered Probit Regression) พบว่า อายุมีอิทธิพลทางบวกต่อทัศนคติต่อการมีบุตร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardized coefficient) เท่ากับ 0.288 นั่นคือ เมื่อสตรีมีอายุสูงขึ้นจะมีทัศนคติทางบวกต่อการมีบุตรเพิ่มขึ้น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีอายุสูงขึ้นจะมีทัศนคติที่ดีต่อการมีบุตร จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า อายุน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการมีบุตร และมีทิศทางเป็นบวก

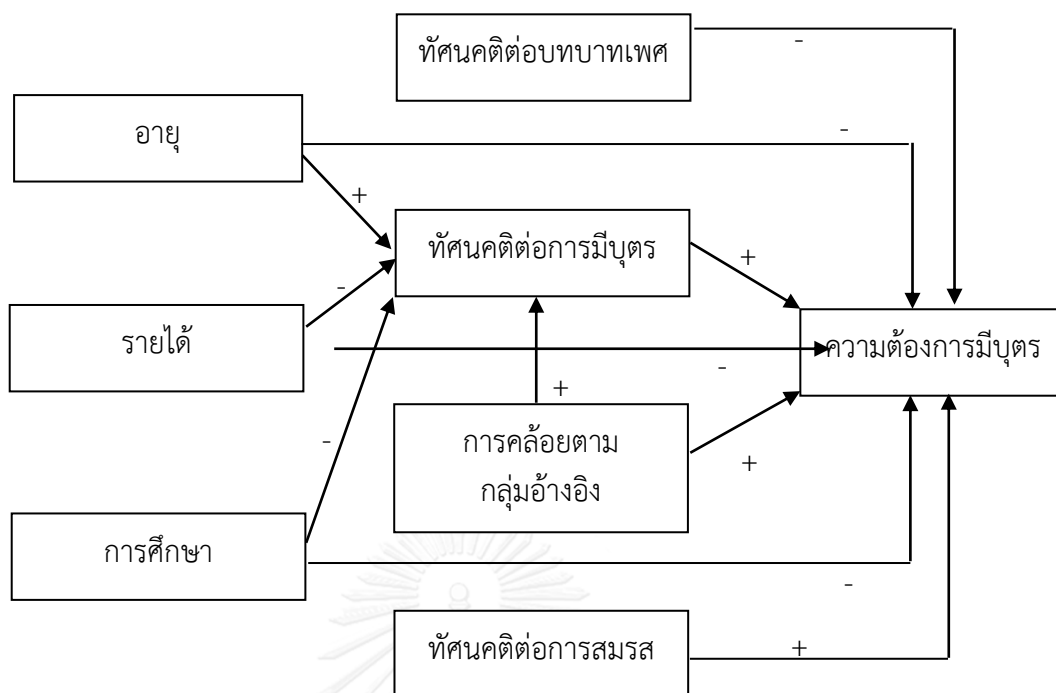
3) **รายได้กับทัศนคติต่อการมีบุตร** การมีรายได้นำมาซึ่งฐานะทางการเงินของสตรี และเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่สตรีในการที่จะดูแลบุตรได้ด้วยตนเอง (Oláh และ Bernhardt,

2008) รายได้จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการมีบุตร จากการศึกษาของ Billari และคณะ (2009) โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบลำดับ (Ordered logistic regression) พบว่า รายได้มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการมีบุตรของสตรี โดยสตรีที่มีรายได้สูงกว่าจะมีทัศนคติเป็นลบต่อการมีบุตร ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ (Coefficient = -0.20)

จึงพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีรายได้สูงขึ้นจะมีทัศนคติไม่ดีต่อการมีบุตร เพราะคิดว่าการมีบุตรเป็นภาระ สมมติฐานจึงกำหนดได้ว่า รายได้ของสตรีน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการมีบุตร และมีทิศทางเป็นลบ

4) การศึกษากับทัศนคติต่อการมีบุตร วิธีการคิดที่แตกต่างกันของสตรีขึ้นอยู่กับการศึกษา ในอดีตการศึกษาจะให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่า เพราะผู้ชายถูกวางบทบาทให้เป็นผู้นำครอบครัว ส่วนผู้หญิงมักจะได้รับการศึกษาน้อยกว่า หรือไม่ได้รับการศึกษา หน้าที่หลักของผู้หญิงในสมัยก่อน เมื่อแต่งงานก็ต้องเป็นแม่บ้าน ดูแลลูก ๆ และสามี แต่ในปัจจุบันผู้หญิงกับผู้ชายมีโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกัน และพ่อแม่ ยุคใหม่ก็ให้ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้น เพราะการศึกษาทำให้เกิดโอกาสต่าง ๆ ตามมา เช่น ได้ทำงานที่ดี มีรายได้สูง ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ดังนั้น การศึกษาจึงส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และพฤติกรรมผ่านทาง การเรียนรู้ ซึ่งผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นมีความสามารถในการหาเลี้ยงตัวเอง ได้เท่าเทียมหรือมากกว่าผู้ชาย จึงนิยมอยู่เป็นโสดมากขึ้น และหากแต่งงานก็จะแต่งงานช้าลง (Philip และ Bianchi, 1999) ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่าการศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการมีบุตรในทิศทางลบ คือ เมื่อสตรีมีการศึกษาสูงขึ้น สตรีจะมีทัศนคติไม่ดีต่อการมีบุตร สมมติฐานจึงกำหนดได้ว่า การศึกษาของสตรีน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการมีบุตร และมีทิศทางเป็นลบ

สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติต่อการมีบุตร แสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติต่อการมีบุตร

2.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการสมรส

1) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับทัศนคติต่อการสมรส ผู้ที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่แต่งงานครอบครัวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจะมีทัศนคติเป็นบวกต่อการแต่งงานมากกว่าผู้ที่เติบโตในครอบครัวที่มีการหย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือการอยู่กินโดยไม่ได้แต่งงาน (Cunningham และ Thornton, 2004) จากการวิจัยในหลายประเทศ การแต่งงานยังคงเป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่นคงและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น (Moore และคณะ, 2001)

จากการศึกษาของ Kahn (2007) ที่ได้ศึกษาการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง สังคม และศาสนา ในประเด็นของการสนับสนุนและการส่งเสริมการสมรสที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการสมรสในสตรีโสดอายุ 18-25 ปี ในประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.119 และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงยังมีอิทธิพลต่อความต้องการสมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน เท่ากับ 0.23 และ 0.25 ในประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ตามลำดับ

นั่นคือ หากกลุ่มอ้างอิงให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการสมรสมากจะส่งผลให้บุคคลมีความต้องการสมรสเพิ่มขึ้น

การศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สตรีที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สตรีนั้นจะมีทัศนคติที่ดีต่อการสมรส จึงกำหนดเป็นสมมติฐานได้ว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการสมรส และมีทิศทางเป็นบวก

2) อายุกับทัศนคติต่อการสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติต่อการสมรส จากการศึกษาของ Sassler และ Schoen (1996) ซึ่งทำการศึกษาผลกระทบของปัจจัยอื่น ๆ ต่อทัศนคติต่อการสมรส และพฤติกรรมการสมรส จากผู้มีสถานภาพโสด อายุระหว่าง 18-34 ปี พบว่าอายุมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง โดยจากการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Hazard model) และนำเสนอค่าความเสี่ยง (Odd ratios) จากการจัดกลุ่มอายุ 3 กลุ่ม ได้แก่ 18-24 ปี (กลุ่มอ้างอิง) 25-29 ปี และ 30-34 ปี เท่ากับ -0.446 และ -0.815 ตามลำดับ นั่นคือ สตรีที่มีอายุสูงกว่ามีทัศนคติทางลบต่อการสมรสมากกว่า

จากการศึกษาที่ผ่านมาสรุปได้ว่า สตรีที่มีอายุเพิ่มขึ้นจะมีทัศนคติทางลบต่อการสมรส จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า อายุของสตรีมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการสมรส และมีทิศทางเป็นลบ

3) รายได้กับทัศนคติต่อการสมรส รายได้ และสถานะทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตรผ่านทางทัศนคติ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Trail และ Karney (2012) ไม่พบว่าผู้มีรายได้แตกต่างกันนั้นจะมีทัศนคติต่อการสมรสแตกต่างกัน แต่มีแนวโน้มที่ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าจะมีความวิตกกังวลต่อการสมรสมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดผลกระทบภาวะทันสมัยต่อภาวะเจริญพันธุ์ของ Becker (1960) ที่เชื่อว่าภาวะเจริญพันธุ์ถูกกำหนดโดยรายได้ และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร การเพิ่มของรายได้ และการลดลงของค่าเลี้ยงดูบุตรจะส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีต่อการสมรส และมีความต้องการมีบุตรต่อไป ดังนั้นมีความเป็นไปได้ที่สตรีที่มีรายได้สูงจะมีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า และมีทัศนคติที่ดีต่อการสมรส

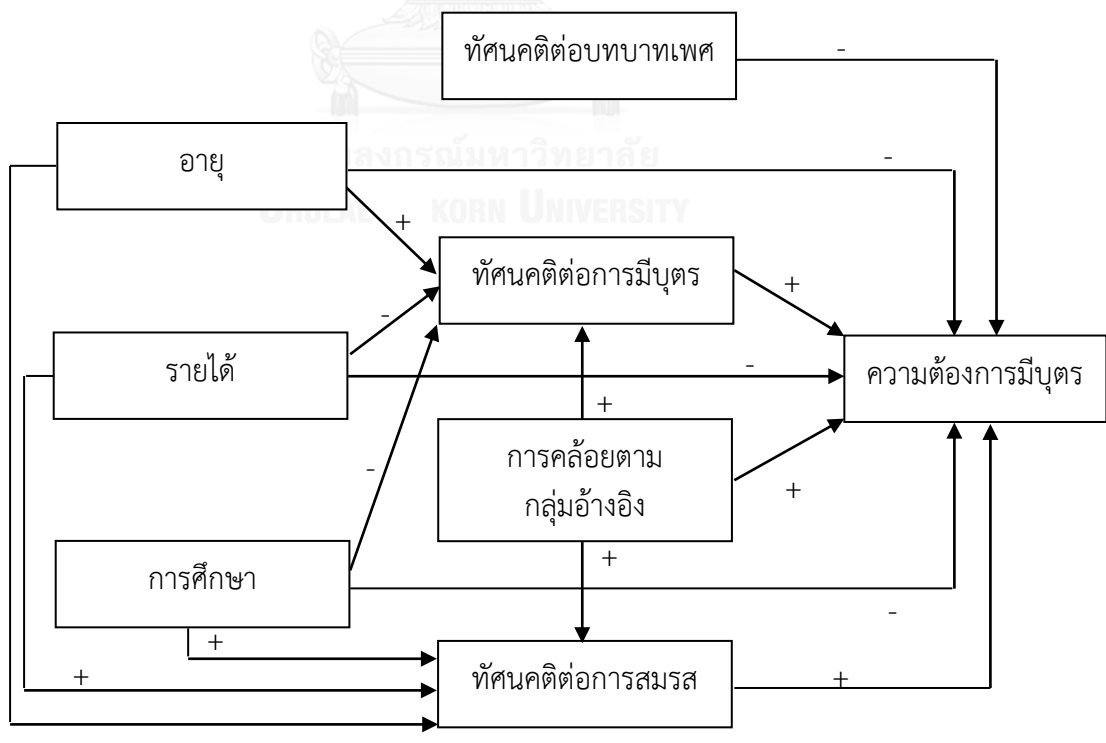
ผลการศึกษาที่ผ่านมาสรุปได้ว่า สตรีที่มีรายได้สูงจะมีทัศนคติที่ดีต่อการสมรส จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า รายได้น่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการสมรส และมีทิศทางเป็นบวก

4) การศึกษากับทัศนคติต่อการสมรส จากการศึกษาของ Sassler และ Schoen (1996) เรื่องผลกระทบของปัจจัยอื่น ๆ ต่อทัศนคติต่อการสมรส และพฤติกรรมการสมรส จากผู้มี

สถานภาพโสด อายุระหว่าง 18-34 ปี พบอิทธิพลทางบวกของการศึกษากับทัศนคติต่อการสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ Cayan และ Karaçam (2013) ที่พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการศึกษากับทัศนคติต่อการสมรส ทั้งนี้ จากการสำรวจสตรีที่มีสถานภาพสมรส อายุ 15-49 ปี ในประเทศตุรกี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear regression analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญากับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ (กลุ่มอ้างอิง) โดยกลุ่มมีการศึกษาระดับปริญญา มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 11.848 ขณะที่กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา กับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ (กลุ่มอ้างอิง) กลับพบความสัมพันธ์ในทางลบระหว่างการศึกษากับทัศนคติต่อการสมรส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -5.986

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สตรีที่มีการศึกษาสูงจะมีทัศนคติที่ดีต่อการสมรส จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า การศึกษาน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติต่อการสมรส และมีทิศทางเป็นบวก

สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติต่อการสมรส ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติต่อการสมรส

2.2.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติบทบาทเพศ

1) **อายุกับทัศนคติบทบาทเพศ** อายุที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติบทบาทเพศจากการศึกษาของ Lu (1993) พบว่า อายุที่มีอิทธิพลทางลบต่อทัศนคติความเท่าเทียมทางเพศ จากการวิเคราะห์วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น (Two-stage least square: 2SLS) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบมาตรฐาน (Standardized regression coefficient) เท่ากับ -0.210 นั่นคือ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นทัศนคติต่อความเท่าเทียมทางเพศจะลดต่ำลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lee (2007) ที่พบว่าเมื่ออายุเพิ่มสูงขึ้นทัศนคติบทบาทเพศแบบดั้งเดิมเพิ่มมากขึ้น จากการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis) พบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบมาตรฐาน (Standardized regression coefficient) เท่ากับ 0.052

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีอายุสูงขึ้นไปจะมีทัศนคติบทบาทเพศแบบดั้งเดิมมากยิ่งขึ้น จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า อายุน่าจะมามีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติบทบาทเพศ และมีทิศทางเป็นลบ

2) **รายได้กับทัศนคติบทบาทเพศ** ประเด็นทัศนคติบทบาทเพศชายหญิงที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาท และสถานภาพของสตรีให้สูงขึ้น จากให้บทบาทของผู้ชายเป็นผู้นำและบทบาทของผู้หญิงเป็นผู้ตาม สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งในทางสังคมและทางเศรษฐกิจ สตรีมีสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจ (ปราโมทย์ ประสาทกุล และ ศุทธิดา ขวณวัน, 2552) สตรีที่มีรายได้สูงสามารถหาเลี้ยงตนเองได้จะมีความมั่นใจ และยังมีทัศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบเสมอภาค (Egalitarian) คือ บุคคลที่เชื่อว่าเพศหญิงและเพศชายควรมีบทบาทและหน้าที่เท่าเทียมกัน (Korabit และคณะ, 2008) รายได้จึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติบทบาทเพศ โดยการศึกษาของ Dorius และ Alwin (2010) ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear regression analysis) พบว่า รายได้มีอิทธิพลทางบวกต่อทัศนคติความเท่าเทียมทางเพศ โดยสตรีที่มีรายได้สูงกว่าจะมีทัศนคติต่อความเท่าเทียมทางเพศสูง ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardized coefficient) เท่ากับ 0.098

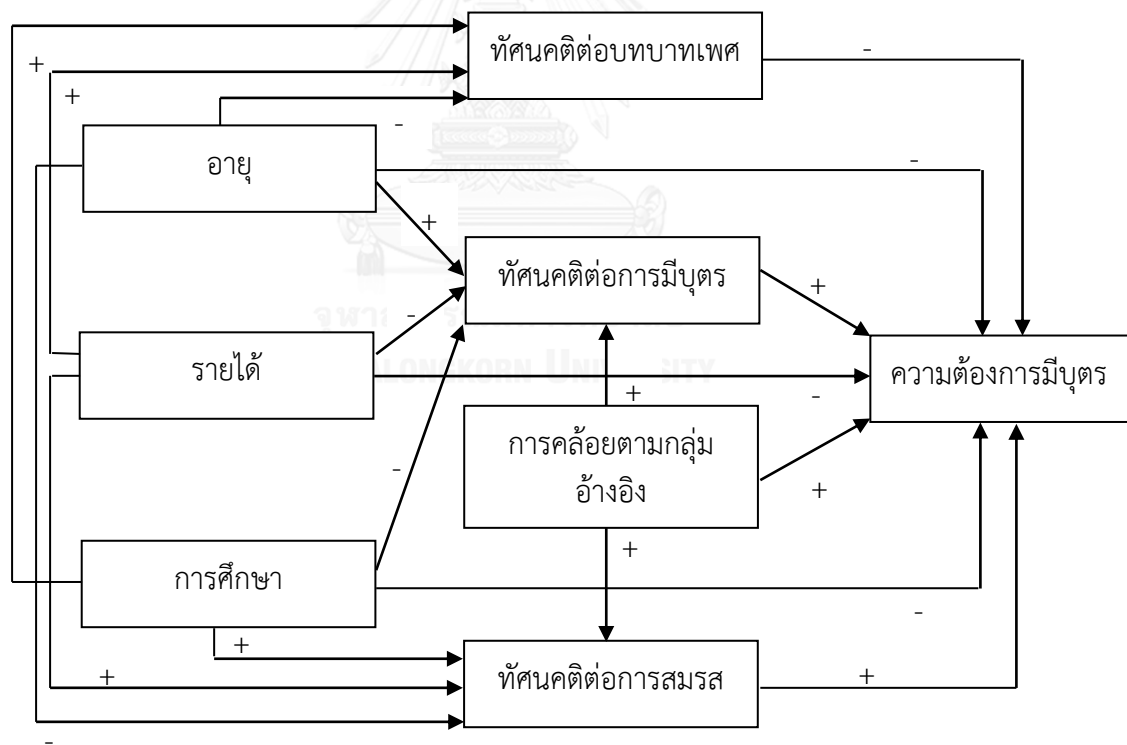
จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีรายได้สูง สตรีนั้นจะมีทัศนคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียม จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า รายได้น่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติบทบาทเพศ และมีทิศทางเป็นบวก

3) **การศึกษากับทัศนคติบทบาทเพศ** การศึกษายังมีอิทธิพลต่อทัศนคติบทบาทเพศจากการศึกษาของ Lu (1993) พบว่า การศึกษามีอิทธิพลทางบวกต่อทัศนคติบทบาทเพศ จากการ

วิเคราะห์วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองชั้น (Two-stage least square: 2SLS) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบมาตรฐาน (Standardized regression coefficient) เท่ากับ 0.269 นั่นคือ เมื่อมีการศึกษาสูงขึ้นทัศนคติต่อความเท่าเทียมทางเพศจะเพิ่มขึ้น โดยการศึกษาของ Lee (2007) พบผลการศึกษาในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อการศึกษาสูงขึ้นทัศนคติแบบดั้งเดิมต่อบทบาทเพศจะลดลง จากการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis) พบค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบมาตรฐาน (Standardized regression coefficient) เท่ากับ -0.146

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีการศึกษาสูง สตรีนั้นจะมีทัศนคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียม จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า การศึกษาน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติบทบาทเพศ และมีทิศทางเป็นบวก

สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติต่อบทบาทเพศ ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติบทบาทเพศ

2.2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

1) **อายุกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง** การคล้อยตามเป็นไปในลักษณะของการยอมปฏิบัติตามผู้อื่นหรือการเลียนแบบหรือเอาอย่าง การคล้อยตามความคิดเห็นหรือทำตามพฤติกรรม (Bearden และคณะ, 1989) อายุของบุคคลที่มากกว่าย่อมมีประสบการณ์และวิจารณญาณในการวิเคราะห์ได้ละเอียดกว่า เนื่องจากผ่านประสบการณ์ชีวิตมากกว่า (กิติมา สุรสนธิ, 2542) อายุจึงมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จากการศึกษาสตรีโสดอายุ 18-49 ปี ของ Ajzen และ Klobas (2013) พบว่า อายุมีอิทธิพลทางบวกต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองพบค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardized coefficient) เป็นบวกในระดับปานกลางเท่ากับ 0.38 นั่นคือ เมื่อสตรีมีอายุสูงขึ้นจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพิ่มขึ้นแต่จากการศึกษาของ Mencarini และคณะ (2011) ด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิท (Logit model) พบว่า อายุที่เพิ่มขึ้นจะมีอิทธิพลทางลบต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.391 นั่นคือ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสตรีอายุ 30-40 ปี กับสตรีอายุ 40 ปีขึ้นไป พบว่า สตรีอายุ 40 ปีขึ้นไปมีโอกาสที่จะคล้อยตามกลุ่มน้อยกว่าสตรีอายุ 30-40 ปี ร้อยละ 39.1

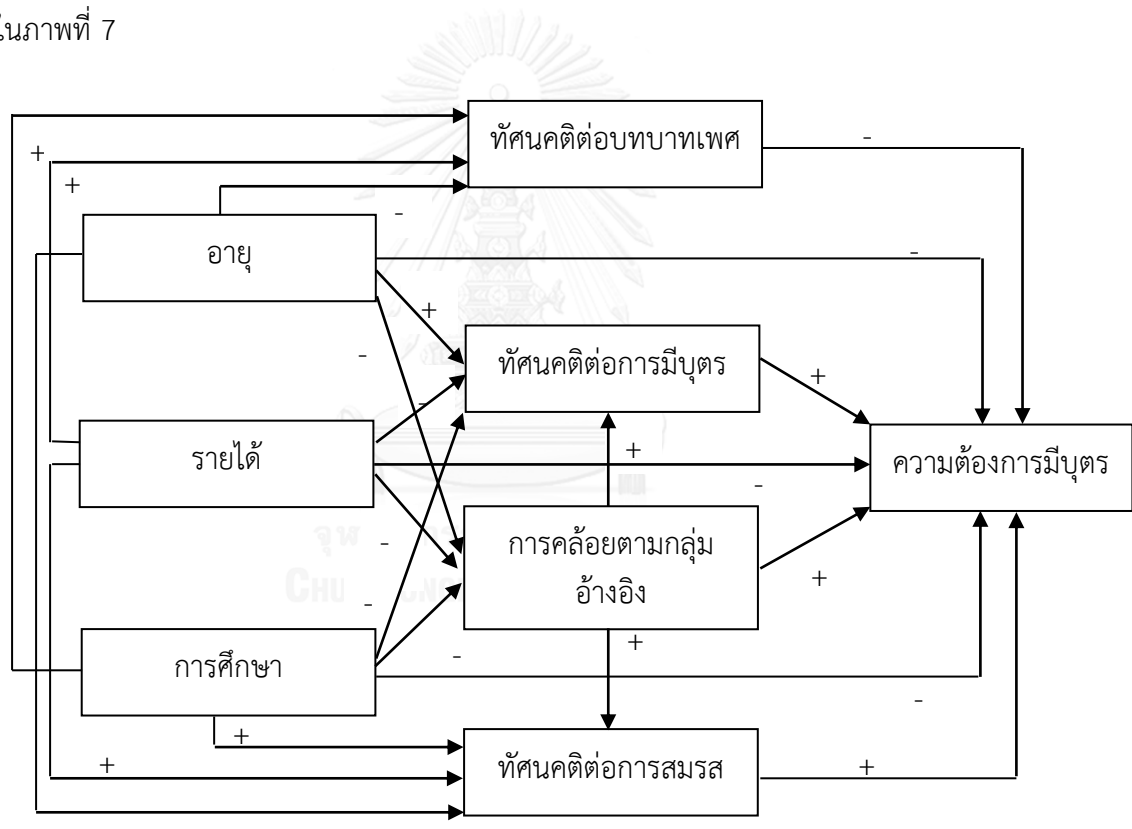
จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สตรีที่มีอายุสูงขึ้นจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงน้อย จึงสรุปเป็นสมมติฐานได้ว่า อายุน่าจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และมีทิศทางเป็นลบ

2) **รายได้กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง** รายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้บุคคลมีความภูมิใจในตนเอง โดยผู้มีรายได้สูงจะมีความสุข ความสามารถในการทำใจยอมรับปัญหาและความสามารถในการควบคุมมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า (รศรินทร์ เกรัมย์ และคณะ, 2555) แม้ว่าจะยังไม่มีผลการศึกษาที่พบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง แต่จากการทบทวนตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ Ajzen และ Fishbein (2005) ได้กล่าวถึง ปัจจัยภูมิหลังที่ต่างกันส่งผลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่แตกต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยคาดการณ์ว่ามีแนวโน้มที่ผู้มีรายได้สูงจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

จึงมีความเป็นไปได้ที่รายได้กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงน่าจะมีความสัมพันธ์กันในทางลบ คือ ผู้มีรายได้สูงน่าจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่ำ

3) การศึกษากับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การศึกษาส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร นอกจากการรับความรู้ในห้องเรียนแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้สตรีได้มีการรับ ข่าวสารผ่านช่องทางอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น ทำให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ เยอะมากขึ้น รู้จักค้นหาข้อมูลก่อนตัดสินใจมากขึ้น การโน้มน้าวใจมากขึ้น ("แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม ผู้บริโภค," มปป.) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะไม่พบงานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง แต่ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่าการศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามกลุ่ม อ้างอิงในทิศทางลบ

สมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ดังแสดง ในภาพที่ 7

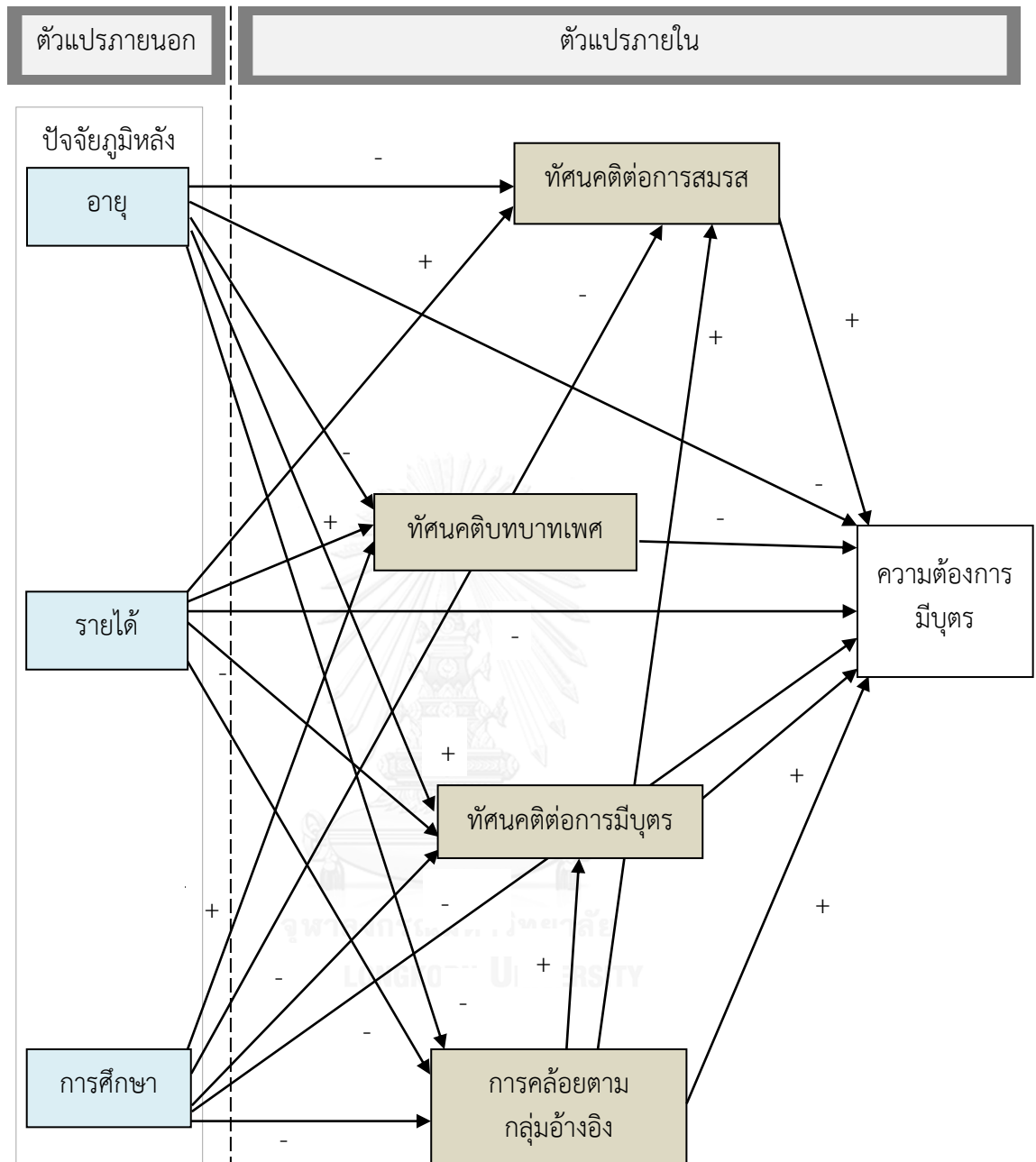

ภาพที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

2.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดเชิงทฤษฎีข้างต้นจะสังเกตได้ว่ามีความซับซ้อนของอิทธิพลของแต่ละปัจจัยต่อความต้องการมีบุตร ผู้วิจัยจึงมุ่งวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเหล่านั้นด้วยการวิเคราะห์เส้นทาง ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ของความต้องการมีบุตรของสตรีได้ ดังภาพที่ 8 ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรภายนอก ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง คือ อายุ รายได้ และการศึกษา ตัวแปรภายใน ได้แก่ ทัศนคติบทบาทเพศ ทัศนคติต่อการสมรส ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความต้องการมีบุตรของสตรี

ภาพที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: จากการสังเคราะห์โดยผู้วิจัย

2.4 สมมติฐานของการวิจัย

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปแบบจำลองของความต้องการมีบุตรของสตรี เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น กับความต้องการมีบุตร โดยผลการวิจัยจะสามารถพิสูจน์ว่ากรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างมากน้อยเพียงใด และทำให้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

- 2.4.1 ทักษะสติบทบาทเพศมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยมีทิศทางลบ
- 2.4.2 ทักษะคิดต่อการสมรสมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยมีทิศทางบวก
- 2.4.3 ทักษะคิดต่อการมีบุตรมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยมีทิศทางบวก
- 2.4.4 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยมีทิศทางบวก
- 2.4.5 อายุมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยมีทิศทางลบ
- 2.4.6 รายได้มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยมีทิศทางลบ
- 2.4.7 การศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยมีทิศทางลบ

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังกล่าวแล้ว โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและการเลือกตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรรถและทัศนคติต่อการสมรรถของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ ระยะที่ 1 ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 ของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ, 2553) โดยประชากรของโครงการวิจัย คือ สตรีไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 20-60 ปี และทำงานในหน่วยงาน 3 ประเภท คือ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชนและธนาคาร และมีขนาดตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 4,330 ราย

ส่วนตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ คือ สตรีสถานภาพโสด ที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี จำนวน 1,186 ราย

แผนการสุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

การกำหนดแผนการสุ่มตัวอย่างได้กระจายขนาดของหน่วยตัวอย่างตามเขตที่อยู่และประเภทหน่วยงานที่หน่วยตัวอย่างทำงานอยู่ โดยจำแนกเขตพื้นที่ที่อยู่ได้ 6 ภาค ได้แก่ กรุงเทพฯ ปริมณฑล กลางเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และใต้ ส่วนประเภทของหน่วยงาน (ชั้นภูมิ) แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชนและธนาคาร

ขั้นตอนในการเข้าถึงหน่วยตัวอย่างเป็นดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเลือกจังหวัดในเขตพื้นที่ ได้จังหวัดในแต่ละเขตพื้นที่ตามตารางที่ 1 โดยจำนวนจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่มีรายละเอียด แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่

เขตพื้นที่	จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่าง
กรุงเทพฯ	กรุงเทพฯ
ปริมณฑล	นครปฐม สิงห์บุรี
ภาคกลาง	กาญจนบุรี ระยอง
ภาคเหนือ	เพชรบูรณ์ เชียงใหม่
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย ขอนแก่น
ภาคใต้	อุบลราชธานี นครศรีธรรมราช สงขลา

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำกรอบตัวอย่าง (sampling frame) ตามทะเบียนรายชื่อของหน่วยงานจากข้อมูลสำมะโนอุตสาหกรรม ปี 2550 (แบ่งประเภทอุตสาหกรรมตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ) สำนักงานสถิติแห่งชาติ และฐานข้อมูลหน่วยงานของรัฐ (<http://www.oic.go.th>) โดยจัดทำแยกตามประเภทของหน่วยงาน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนหน่วยงานทั้งหมดจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่

จังหวัด	หน่วยงานราชการ	หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	หน่วยงานเอกชนและ ธนาคาร
กรุงเทพฯ	19 กระทรวง	64	1,212
นครปฐม	24	11	170
สิงห์บุรี	25	9	15
กาญจนบุรี	25	14	26
ระยอง	24	17	154
เพชรบูรณ์	25	10	8
เชียงใหม่	25	27	67
หนองคาย	25	12	6
ขอนแก่น	24	23	52
อุบลราชธานี	24	17	23
นครศรีธรรมราช	23	18	29
สงขลา	24	24	77
รวม	287	246	1,839

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้จำนวนรวมของหน่วยงาน จำแนกตามประเภทในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างแล้ว ขั้นตอนถัดมา คือ การเลือกตัวอย่างภายในแต่ละประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัด ในที่นี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) และกำหนดจำนวนหน่วยงานที่ตกเป็นตัวอย่างในแต่ละจังหวัดตามเวลาและงบประมาณของโครงการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนหน่วยงานที่ตกเป็นตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษากภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่

จังหวัด	หน่วยงานราชการ	หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ	หน่วยงานเอกชนและ ธนาคาร
กรุงเทพฯ	8	2	10
นครปฐม	5	2	5
สิงห์บุรี	5	2	5
กาญจนบุรี	5	2	5
ระยอง	5	2	5
เพชรบูรณ์	5	2	5
เชียงใหม่	7	2	7
หนองคาย	5	2	5
ขอนแก่น	5	2	5
อุบลราชธานี	5	2	5
นครศรีธรรมราช	5	2	5
สงขลา	5	2	5

ขั้นตอนที่ 4 เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลา จึงกำหนดขนาดตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 4,330 ราย ให้กระจายไปตามประเภทของหน่วยงานและเขตพื้นที่ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ขนาดตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่

จังหวัด	หน่วยงาน	หน่วยงาน	หน่วยงานเอกชน	รวม
	ราชการ	รัฐวิสาหกิจ	และธนาคาร	
กรุงเทพฯ	360	90	450	900
นครปฐม	150	30	150	330
สิงห์บุรี	100	30	100	230
กาญจนบุรี	100	30	100	230
ระยอง	100	30	100	230
เพชรบูรณ์	150	30	150	330
เชียงใหม่	200	30	200	430
หนองคาย	150	30	150	330
ขอนแก่น	150	30	150	330
อุบลราชธานี	150	30	150	330
นครศรีธรรมราช	150	30	150	330
สงขลา	150	30	150	330
รวม	1,910	420	2,000	4,330

จำนวนตัวอย่างของโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ คือ สตรีไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 20-60 ปี และทำงานในหน่วยงาน 3 ประเภท คือ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชนและธนาคาร รวมทั้งสิ้น 4,330 ราย

สำหรับขนาดตัวอย่างรวมที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ คือ สตรีที่มีสถานภาพโสดเท่านั้น ซึ่งพบว่ามีจำนวน 1,272 ราย และเป็นตัวอย่างที่มีข้อมูลสมบูรณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 1,186 ราย (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ขนาดตัวอย่างจำแนกตามประเภทของหน่วยงานในแต่ละจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้

จังหวัด	หน่วยงาน	หน่วยงาน	หน่วยงานเอกชน	รวม
	ราชการ	รัฐวิสาหกิจ	และธนาคาร	
กรุงเทพฯ	108	61	125	294
นครปฐม	44	2	35	81
สิงห์บุรี	25	4	20	49
กาญจนบุรี	30	4	14	48
ระยอง	22	6	23	51
เพชรบูรณ์	55	7	24	86
เชียงใหม่	66	10	44	120
หนองคาย	46	11	26	83
ขอนแก่น	41	6	44	91
อุบลราชธานี	40	17	54	111
นครศรีธรรมราช	37	2	42	81
สงขลา	46	3	42	91
รวม	560	133	493	1,186

3.2 การนิยามศัพท์และนิยามตัวแปร

ในการศึกษาความต้องการมีบุตรของสตรีไทยที่ทำงานในระบบ ผู้วิจัยนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

ความต้องการมีบุตร หมายถึง การวางแผนในการมีบุตรในเวลาและโอกาสที่เหมาะสมของสตรีในกลุ่มสตรีที่มีสถานภาพโสด และมีอายุระหว่าง 20-44 ปี สามารถวัดด้วยความต้องการมีบุตรในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยวัดผ่านข้อคำถามว่า “หากท่านแต่งงาน ท่านต้องการมีบุตรหรือไม่” คำตอบอยู่ในรูปตัวเลือกเชิงกลุ่ม ได้แก่ ต้องการ ไม่ต้องการ และไม่แน่ใจ

สตรีที่ทำงานในระบบ หมายถึง สตรีที่ทำงานในระบบการจ้างงานที่มีรายได้ประจำ และมีสวัสดิการ ในหน่วยงาน 3 ประเภท คือ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชน และธนาคาร

กลุ่มอ้างอิง หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น ๆ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ญาติ เพื่อน สังคม

ตัวแปรสังเกต หมายถึง ตัวแปรที่สามารถวัดค่าหรือสังเกตได้โดยตรง

ตัวแปรภายนอก การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามปัจจัยภูมิหลัง (Background factors) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 3 ตัว คือ

1) **อายุ** หมายถึง อายุเต็ม (นับจนถึงวันคล้ายวันเกิดครั้งสุดท้ายก่อนตอบแบบสอบถาม) ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจะมีระดับการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale) จากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ภูมิหลังเกี่ยวกับผู้ตอบ ข้อที่ 1

ทั้งนี้ในการนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาจะมีระดับการวัดแบบจัดอันดับ (Ordinal Scale) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามเกณฑ์อายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรสของสตรี พ.ศ. 2553 ซึ่งมีค่าเต็มปีเท่ากับ 24 ปี (23.7 ปี) (สำมะโนประชากรและเคหะ, 2553) ดังนี้

- อายุ 20-24 ปี (อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรส)
- อายุ 25-44 ปี (อายุมากกว่าอายุเฉลี่ยเมื่อแรกสมรส)

2) **รายได้** หมายถึง รายได้ทั้งหมดของผู้ตอบแบบสอบถามก่อนที่จะหักค่าใช้จ่าย โดยคำนวณจากรายได้ต่อเดือนรวมกับรายได้จากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่รายได้จากงานประจำ ซึ่งมีระดับการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio scale) จากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ภูมิหลังเกี่ยวกับผู้ตอบ ข้อที่ 8 และ 9

ทั้งนี้ในการนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาจะมีระดับการวัดแบบจัดอันดับ (Ordinal Scale) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2553 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 13,655.75 บาทต่อเดือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2553) ดังนี้

- 3,000-13,655.75 บาทต่อเดือน (ต่ำกว่าหรือเท่ากับรายได้เฉลี่ยต่อหัว)
- 13,655.75-80,000 บาทต่อเดือน (สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัว)

3) การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีระดับการวัดแบบจัดอันดับ (Ordinal Scale) จากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ภูมิหลังเกี่ยวกับผู้ตอบ ข้อที่ 6 โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
- ปริญญาตรี
- ปริญญาโทหรือสูงกว่า

ตัวแปรภายใน จากการศึกษาครั้งนี้มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ มาใช้อธิบายประเด็นทางสังคมศาสตร์ (ความต้องการมีบุตร) ซึ่งไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการอธิบายทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทัศนคติบทบาทเพศ และทัศนคติต่อการสมรส จึงมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ได้มาจากข้อคำถามในการสำรวจ โดยใช้การวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจ (Explanatory Factor Analysis: EFA) (Toulemon และ Testa, 2005) ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis: PCA) ในการสกัดองค์ประกอบ เพื่อเลือกตัวชี้วัดที่จะใช้ในแต่ละตัวแปร โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของข้อคำถาม โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.30 ขึ้นไป และมีค่าไอเกนมากกว่า 1 ขึ้นไป (Fahlén และ Oláh, 2009) และเพื่อเป็นการทดสอบความถูกต้องแม่นยำของข้อคำถาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าความเชื่อถือได้ของข้อคำถามด้วยการตรวจสอบความเที่ยงของแบบวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) หากมีค่ามากกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้ (ศิริชัยกาญจนวาสี, 2544) (รายละเอียดในภาคผนวก ข) ซึ่งในแต่ละตัวแปรสามารถวัดจากข้อคำถาม ดังนี้

1) **ทัศนคติบทบาทเพศ** หมายถึง ระดับทัศนคติต่อบทบาทชายหญิง ซึ่งมีระดับการวัดแบบ ช่วง (Interval scale) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทชายหญิง ในประเด็นการทำงาน การมีส่วนร่วมในงานบ้าน การรับผิดชอบต่อครอบครัว การดูแลบุตร และเท่าเทียมทางเพศ โดยมีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทเพศ และสถานภาพสตรี มีข้อคำถาม ดังนี้

ข้อคำถามเชิงบวก 1. ภรรยาและสามีควรช่วยกันดูแลลูกและทำงานบ้าน เพราะทั้งคู่ต่างต้องทำงานนอกบ้าน (ข้อ 15)

2. ผู้หญิงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือสามารถร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้เท่าเทียมกับผู้ชาย (ข้อ 16)

ข้อคำถามเชิงลบ 3. ภรรยาควรให้สามีตัดสินใจในเรื่องสำคัญ (เช่น การเงินของครอบครัว การศึกษาของบุตร) เพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว (ข้อ 2)

4. การดูแลเรื่องภายในบ้าน เป็นหน้าที่หลักของภรรยา (ข้อ 3)

5. ความก้าวหน้าในอาชีพของสามีสำคัญกว่าความก้าวหน้าของภรรยา (ข้อ 6)

6. ไม่ควรถือสาว่า การที่ผู้ชาย (หรือสามี) เทียวหาความสำราญนอกบ้านเป็นเรื่องเสียหาย (ข้อ 7)

7. ภรรยาควรมองข้ามเหตุการณ์ที่แสดงออกถึงความนอกใจของสามี เพราะเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไทย (ข้อ 10)

8. เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ฝ่ายภรรยาควรอดทน และโอนอ่อนผ่อนตามสามีเพื่อลดปัญหา (ข้อ 11)

9. เพราะภรรยาทำหน้าที่บกพร่อง หรือจู้จี้ขี้น กลายเป็นเหตุร้ายๆ ให้สามีทุบตีหรือทำร้ายร่างกาย (ข้อ 12)

10. หากถูกสามีทำร้ายร่างกาย ภรรยาก็ไม่ควรขอหย่า เพราะควรอดทนเพื่อลูก และเพื่อรักษาภาพพจน์การมีครอบครัวที่สมบูรณ์ในสายตาคนอื่น (ข้อ 13)

และมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

			ข้อความทางบวก		ข้อความทางลบ
เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน	1	คะแนน
ไม่เห็นใจ	ให้	2	คะแนน	2	คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน 3 คะแนน
การแปลความหมายคะแนน โดยคะแนนรวมมีค่าระหว่าง 10 – 30 คะแนน

10 – 20 คะแนน คือ ผู้มีทัศนคติบทบาทเพศแบบดั้งเดิม

มากกว่า 20 – 30 คะแนน คือ ผู้มีทัศนคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียม

2) ทัศนคติต่อการสมรส หมายถึง ระดับทัศนคติต่อการสมรสของสตรี ซึ่งมีระดับการวัดแบบช่วง (Interval scale) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเชิงลบหรือเชิงบวกต่อการสมรส ในประเด็นการอยู่เป็นโสด การเลือกคู่และการสมรส คุณค่าของการสมรส ความสุขและอิสระ และการยอมรับการสมรส โดยมีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ทัศนคติต่อการสมรส มีข้อคำถาม ดังนี้

ข้อคำถามเชิงบวก 1. การแต่งงานทำให้ชีวิตคนมีความสุขมากกว่าอยู่เป็นโสด (ข้อ 14.3)
2. แม้จะพึ่งตนเองได้ ผู้หญิงยังจำเป็นต้องแต่งงานเพราะจะได้มีเพื่อนคู่ชีวิต และมีที่ปรึกษา (ข้อ 14.5)

ข้อคำถามเชิงลบ 3. ผู้หญิงสมัยนี้ไม่จำเป็นต้องแต่งงานเพราะพึ่งพาตนเองได้ (ข้อ 14.1)
4. หากผู้ชายจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร (ข้อ 14.9)
5. หากผู้หญิงจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร (ข้อ 14.10)
6. หากเลือกได้จะขออยู่เป็นโสด เพราะมีความสุขและอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่าคนที่แต่งงาน (ข้อ 14.15)

และมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วย	ให้	3 คะแนน	1 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	2 คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	1 คะแนน	3 คะแนน

การแปลความหมายคะแนน โดยคะแนนรวมมีค่าระหว่าง 6 – 18 คะแนน

6 – 12 คะแนน คือ ผู้มีทัศนคติทางลบต่อการสมรส

มากกว่า 12 – 18 คะแนน คือ ผู้มีทัศนคติทางบวกต่อการสมรส

3) ทัศนคติต่อการมีบุตร หมายถึง ระดับทัศนคติต่อการมีบุตรของสตรี ซึ่งมีระดับการวัดแบบช่วง (Interval scale) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการมีบุตร ในประเด็นการ

ทำงาน ชีวิตสมรส ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจในชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยมีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 4 ทศนคติต่อการสร้างครอบครัว มีข้อคำถาม ดังนี้

- ข้อคำถามเชิงลบ
1. ในสังคมปัจจุบัน การมีบุตรกลายเป็นการเพิ่มภาระให้กับคู่สมรสมากเกินไป (ข้อ 3.1)
 2. การมีบุตรนั้นว่าเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการทำงานของมารดา (ข้อ 3.2)
 3. คู่สมรสใหม่ไม่ควรรีบมีบุตรเพราะทำให้ขาดอิสระในการใช้ชีวิตคู่ (ข้อ 3.3)
 4. วิถีชีวิตสังคมปัจจุบันทำให้การเลี้ยงดูบุตรยากลำบากขึ้น (ข้อ 3.4)
 5. ลูกสมัยนี้ไม่ค่อยให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ (ข้อ 3.5)

และมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	ให้	1	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน

การแปลความหมายคะแนน โดยคะแนนรวมมีค่าระหว่าง 5 – 15 คะแนน

5 – 10 คะแนน	คือ	ผู้มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการมีบุตร
มากกว่า 10 – 15 คะแนน	คือ	ผู้มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการมีบุตร

4) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หมายถึง ระดับทัศนคติต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งมีระดับการวัดแบบช่วง (Interval scale) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการได้รับกำลังใจ ความผูกพันในครอบครัว โดยมีข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว (ข้อ 2.1-2.4) มีข้อคำถาม ดังนี้

1. เมื่อมีปัญหา ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัวเสมอ (ข้อ 2.1)
2. ท่านรู้สึกว่าการได้อยู่กับครอบครัวทำให้มีความสุขและรู้สึกอบอุ่น (ข้อ 2.2)
3. เมื่อมีปัญหา คนในครอบครัวสามารถปรึกษากันได้ทุกเรื่อง (ข้อ 2.3)
4. คนในครอบครัวมีความผูกพันรักใคร่กันดี (ข้อ 2.4)

และมี เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ใช่	ให้	3	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	2	คะแนน

ไม่ใช่ ให้ 1 คะแนน

การแปลความหมายคะแนน โดยคะแนนรวมมีค่าระหว่าง 4 – 12 คะแนน

4 – 8 คะแนน คือ ผู้ไม่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

มากกว่า 8 – 12 คะแนน คือ ผู้มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

5) ความต้องการมีบุตร หมายถึง ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นสตรีโสด (ไม่เคยสมรส) ต่อการมีบุตรในอนาคต จัดเป็นตัวแปรระดับจัดกลุ่ม (Nominal scale) จากแบบสอบถาม ส่วนที่ 5 ก. ข้อที่ 13 (สำหรับผู้ตอบที่เป็นโสด) โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

ต้องการ ให้ 1 คะแนน

ไม่ต้องการ ให้ 0 คะแนน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) การพรรณนาข้อมูล และ 2) การวิเคราะห์เส้นทาง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 การพรรณนาข้อมูลภูมิหลัง ทศนคติบทบาทเพศ ทศนคติต่อการสมรส ทศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความต้องการมีบุตร

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้สถิติพรรณนา กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงกลุ่ม (Categorical Data) จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงอัตราร้อยละ และในกรณีที่เป็นข้อมูลเชิงตัวเลข (Numerical Data) จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงอัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

3.3.2 การวิเคราะห์เส้นทาง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงเหตุไปสู่ตัวแปรผลในรูปแบบอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม โดยการเขียนในรูปแบบภาพเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปร (Path Diagram) ด้วยการใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) มีตัวแปรทั้งหมดเป็นตัวแปรสังเกต โดยตัวแปรภายนอก ได้แก่ อายุ การศึกษา และรายได้ ตัวแปรภายใน ได้แก่ ทศนคติบทบาทเพศ ทศนคติต่อการสมรส ทศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความต้องการมีบุตร

การวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) มีจุดเด่นที่สามารถหาอิทธิพลของตัวแปรได้ทั้งอิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม ในขณะที่การวิเคราะห์การถดถอยแบบเดิมสามารถวิเคราะห์เฉพาะอิทธิพลทางตรงเท่านั้น (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556)

ประโยชน์ของการวิเคราะห์เส้นทาง คือ 1) สามารถทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์ที่หลากหลายของตัวแปรได้ในครั้งเดียว 2) สัมประสิทธิ์ทุกตัวถูกนำมาวิเคราะห์พร้อมกันในครั้งเดียว และ 3) สามารถแก้ปัญหาการที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity)

ขั้นตอนสำคัญของการวิเคราะห์เส้นทาง (สุวิมล ตริกานันท์, 2553) คือ

1. การระบุแบบจำลอง (Model specification)
2. การกำหนดความเป็นไปได้ค่าเดียว (Model identification)
3. การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Model estimation)
4. การประเมินแบบจำลอง (Model evaluation)
5. การวิเคราะห์และการแปลผล (Interpretation)

อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการประเมินแบบจำลองหากดัชนีความสอดคล้องที่ได้ไม่เป็นไปตามค่าเกณฑ์มาตรฐานแล้ว จะต้องทำการปรับปรุงแบบจำลอง โดยการดำเนินการเพื่อปรับปรุงแบบจำลอง มี 2 วิธีการ ได้แก่ 1) การเพิ่มพารามิเตอร์ คือ การใช้ดัชนีปรับปรุงแบบจำลอง (Modification index value: M.I.) ซึ่งเป็นการเพิ่มพารามิเตอร์ (เส้นความสัมพันธ์) เข้าไปในแบบจำลอง ซึ่งจะส่งผลให้ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองมีค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน การคัดเลือกที่จะเพิ่มพารามิเตอร์ระหว่างตัวแปรคู่ใดนั้น ผู้วิจัยต้องพิจารณาปรับปรุงแบบจำลองจากความเหมาะสมตามทฤษฎีเป็นสำคัญ รองลงไป คือ เลือกจากค่า M.I. ที่สูงที่สุด ซึ่งเป็นค่าที่แสดงให้เห็นว่าหากเพิ่มพารามิเตอร์ระหว่างตัวแปรคู่นั้นแล้วจะทำให้ดัชนีความสอดคล้องเข้าใกล้เกณฑ์มาตรฐาน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) วิธีการเริ่มจากการเพิ่มพารามิเตอร์ทีละตัวหรือตัดตัวแปรออก แล้วจึงวิเคราะห์ทีละครั้งไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งดัชนีความสอดคล้องทุกตัวได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน และ 2) การตัดพารามิเตอร์ของแบบจำลอง โดยพิจารณาจากค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การรายงานค่าจากการวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องโดยใช้เกณฑ์ของ Hair และคณะ (2006) ดังรายละเอียดในตารางที่ 6 ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของงานวิจัยที่มีจำนวนตัวอย่าง ตั้งแต่ 250 คนขึ้นไป และมีการจำแนกด้วยจำนวนตัวแปรสังเกต (m) อีกขั้นตอนหนึ่ง โดยงานวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตทั้งสิ้น 8 ตัว จึงจะใช้เกณฑ์การประเมินในตาราง

ซ้ายมือ ($m \leq 12$) คือ จะต้องมียค่า Chi-square (χ^2) ที่ไม่มีนัยสำคัญ ค่า Comparative fit index (CFI) or Tucker- Lewis index (TLI) มากกว่า 0.95 ขึ้นไป ค่า Root mean square error of approximation (RMSEA) น้อยกว่า 0.07 เป็นต้น รายงานประกอบกับค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardize coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เพื่อแสดงอำนาจการพยากรณ์ของตัวแปรในแบบจำลอง

ตารางที่ 6 เกณฑ์การวัดความสอดคล้องของแบบจำลอง (Hair และคณะ, 2006)

Stat	N>250		
	$m \leq 12$	$12 < m < 30$	$m \geq 30$
Chi-square (χ^2)	Insignificant p-values can result with good fit	Significant p-values can be expected	Significant p-values can be expected
Comparative fit index (CFI) or Tucker- Lewis index (TLI)	.95 or better	Above .92	Above .90
Relative noncentrality Index (RNI)	.95 or better, but do not use with N>1000	Above .92, but do not use with N>1000	Above .90, but do not use with N>1000
Standardized root mean square residual (SRMR)	Could be biased upward: use other indices	.08 or less (with CFI above .92)	.08 or less (with CFI above .92)
Root mean square error of approximation (RMSEA)	Values < .07 with CFI of .97 or higher	Values < .07 with CFI of .92 or higher	Values < .07 with CFI of .90 or higher

3.4 ข้อจำกัดของการวิจัย

โครงการสำรวจภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ สอบถามเรื่องความต้องการมีบุตรเฉพาะผู้หญิงโสดที่ไม่มีคู่ แต่ในกลุ่มผู้หญิงโสดและอยู่กินกับคนรัก และผู้หญิงที่สมรสและเคยสมรส ไม่มีข้อคำถามเรื่องความต้องการมีบุตรจึงไม่ได้นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ อีกทั้งการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สอบถามในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น คนในครอบครัวมีความรักใคร่กันดี คนในครอบครัวสามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง เป็นต้น แต่ไม่มีคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีบุตรโดยตรง

ทั้งนี้ข้อคำถามเกี่ยวกับความตั้งใจมีบุตรในโครงการสำรวจภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ใช้ข้อคำถามว่า “หากท่านแต่งงาน ท่านต้องการมีบุตรหรือไม่” ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ความตั้งใจมีบุตร ในการศึกษาครั้งนี้วัดจาก ความต้องการมีบุตร ตามแนวคิดที่ได้ทบทวนมาแล้ว

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการพรรณนาข้อมูลภูมิหลัง ทักษะคติ บทบาทเพศ ทักษะคติต่อการสมรส ทักษะคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความต้องการมีบุตร ส่วนที่สองเป็นผลการวิเคราะห์เส้นทาง และส่วนที่สามเป็นผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาในแต่ละส่วนดังนี้

4.1 ข้อมูลภูมิหลัง ทักษะคติบทบาทเพศ ทักษะคติต่อการสมรส ทักษะคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความต้องการมีบุตร

ตัวอย่างที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ คือ สตรีที่มีสถานภาพโสด ที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ ในหน่วยงาน 3 ประเภท คือ หน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชนและธนาคาร จำแนกเขตพื้นที่ที่อยู่ใน 6 ภาค ได้แก่ กรุงเทพฯ ปริมณฑล กลางเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ และใต้ จำนวนทั้งสิ้น 1,186 ราย

4.1.1 ข้อมูลภูมิหลัง ประกอบด้วย อายุ รายได้ และการศึกษา การนำเสนอข้อมูลภูมิหลัง ผู้วิจัยนำเสนอโดยพิจารณาตามระดับการวัดของตัวแปร คือ ตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบอัตราส่วน ได้แก่ อายุ และรายได้ จะนำเสนอข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนกรณีตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบจัดอันดับ ได้แก่ การศึกษา นำเสนอด้วยการกระจายร้อยละ ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7

1) อายุ

ตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยประมาณ 29.87 ปี มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.95 ปี อายุสูงสุด 44 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี และเมื่อจำแนกอายุออกเป็น 5 กลุ่ม พบว่า ตัวอย่างที่มีอายุในช่วง 25-29 ปี มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 35.3 และกลุ่มอายุ 40-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.4

2) รายได้

ตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 13,723.71 บาทต่อเดือน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8,345.83 ค่าสูงสุด 80,000 บาท และค่าต่ำสุด 3,000 บาท เมื่อจำแนกกลุ่มรายได้ของตัวอย่าง พบว่า ตัวอย่างมีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร ในปี พ.ศ. 2553³ คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 63.8

3) การศึกษา

ตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้จบการศึกษาชั้นสูงสุดระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.8 รองลงมาคือ จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 14.8 และร้อยละ 13.4 ตามลำดับ

³ ปี พ.ศ. 2553 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรทั่วราชอาณาจักร เท่ากับ 13,655.75 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 7 การกระจายร้อยละของลักษณะภูมิหลัง จากตัวอย่าง 1,186 ราย

ข้อมูลภูมิหลัง	ร้อยละ (จำนวน)	ค่า		ค่าสูงสุด
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
1. อายุ		29.87	5.95	44
20-24 ปี	20.2 (239)			
25-29 ปี	35.3 (419)			
30-34 ปี	21.5 (255)			
35-39 ปี	13.7 (162)			
40-44 ปี	9.4 (111)			
2. รายได้		13,723.71	8,345.83	80,000
ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัว	63.8 (756)			
สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัว	36.2 (429)			
3. การศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	14.8 (176)			
ปริญญาตรี	71.8 (851)			
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	13.4 (159)			

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2553 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 13,655.75 บาทต่อเดือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2553)

4.1.2 ทักษะคติบทบาทเพศ ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้มีทักษะคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียม (คะแนนรวมเฉลี่ย 26.25 คะแนน) โดยตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 จะเห็นด้วยอย่างมากในประเด็นความเท่าเทียมกันของสามี-ภรรยา ที่ต้องมีหน้าที่ทำงานและเลี้ยงลูกอย่างเสมอภาค และมีความเท่าเทียมในการแสดงออกในที่สาธารณะ และตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 60 ไม่เห็นด้วยที่ผู้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายอดทน การให้สามีตัดสินใจในเรื่องสำคัญ และให้ความก้าวหน้าในอาชีพของผู้ชายสำคัญกว่าของตนเอง ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทักษะคติบทบาทเพศ คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน

ทักษะคติบทบาทเพศ	ทัศนคติ		
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
● ภรรยาควรให้สามีตัดสินใจในเรื่องสำคัญ (เช่น การเงินของครอบครัว การศึกษาของบุตร) เพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว (-)	11.6 (137)	18.0 (213)	70.5 (836)
● การดูแลเรื่องภายในบ้าน เป็นหน้าที่หลักของภรรยา (-)	31.0 (368)	15.3 (181)	53.7 (637)
● ความก้าวหน้าในอาชีพของสามีสำคัญกว่าความก้าวหน้าของภรรยา (-)	16.6 (197)	23.1 (274)	60.3 (715)
● เมื่อเกิดความขัดแย้ง ฝ่ายภรรยาควรอดทนและโอนอ่อนผ่อนตามสามีเพื่อลดปัญหา (-)	19.4 (230)	24.1 (286)	56.5 (670)
● ไม่ควรถือสาว่า การที่ผู้ชาย (หรือสามี) เทียวหาความสำเร็จนอกบ้านเป็นเรื่องเสียหาย (-)	7.1 (84)	14.2 (168)	78.8 (934)
● ภรรยาควรมองข้ามเหตุการณ์ที่แสดงออกถึงความนอกรีตของสามี เพราะเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไทย (-)	7.3 (87)	13.7 (163)	78.9 (936)

(ยังมีต่อ)

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ทัศนคติบทบาทเพศ	ทัศนคติ		
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
● เพราะภรรยาทำหน้าที่บกพร่อง หรือจู้จี้ขี้บ่น กลายเป็นเหตุยั่วให้สามีทุตีหรือทำร้าย ร่างกาย (-)	9.9 (117)	22.0 (261)	68.1 (808)
● หากถูกสามีทุตีทำร้ายร่างกาย ภรรยาก็ไม่ ควรขอหย่า เพราะควรอดทนเพื่อลูก และเพื่อ รักษาภาพพจน์การมีครอบครัวที่สมบูรณ์ใน สายตาคนอื่น (-)	5.1 (60)	12.9 (153)	82.0 (973)
● ภรรยาและสามีควรช่วยกันดูแลลูกและทำงาน บ้าน เพราะทั้งคู่ต่างต้องทำงานนอกบ้าน (+)	94.4 (1,119)	4.0 (47)	1.7 (20)
● ผู้หญิงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อสาธารณะหรือสามารถร่วม กิจกรรมทางการเมืองได้เท่าเทียมกับผู้ชาย (+)	90.6 (1,074)	8.3 (99)	1.1 (13)
รวมคะแนน		26.25	

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: - ข้อคำถามเชิงลบ + ข้อคำถามเชิงบวก

ทัศนคติบทบาทเพศแบบดั้งเดิม เท่ากับ 10-20 คะแนน

ทัศนคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียม เท่ากับ มากกว่า 20-30 คะแนน

4.1.3 ทักษะคติต่อการสมรส ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้มีทักษะคติทางลบต่อการสมรส (มีคะแนนรวมเฉลี่ย 9.88 คะแนน) โดยตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 70 เห็นด้วยกับข้อความเชิงลบต่อการสมรส โดยเห็นด้วยที่ผู้ชายหรือผู้หญิงจะอยู่เป็นโสด ผู้หญิงก็มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทักษะคติต่อการสมรส คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน

ทักษะคติต่อการสมรส	ทักษะคติ		
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
● หากผู้ชายจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร (-)	76.5 (907)	18.7 (222)	4.8 (57)
● หากผู้หญิงจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร (-)	85.5 (1,014)	11.9 (141)	2.6 (31)
● ผู้หญิงสมัยนี้ไม่จำเป็นต้องแต่งงานเพราะพึ่งพาตนเองได้ (-)	83.6 (991)	11.0 (130)	5.5 (65)
● หากเลือกได้จะขออยู่เป็นโสด เพราะมีความสุขและอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่าคนที่แต่งงาน (-)	43.8 (519)	42.1 (499)	14.2 (168)
● การแต่งงานทำให้ชีวิตคนมีความสมบูรณ์มากกว่าอยู่เป็นโสด (+)	37.7 (442)	45.5 (540)	17.2 (204)
● แม้จะพึ่งตนเองได้ ผู้หญิงยังจำเป็นต้องแต่งงาน เพราะจะได้มีเพื่อนคู่ชีวิต และมีที่ปรึกษา (+)	52.3 (620)	26.7 (317)	21.0 (249)
รวมคะแนน		9.88	

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: - ข้อคำถามเชิงลบ + ข้อคำถามเชิงบวก

ผู้มีทักษะคติทางลบต่อการสมรส เท่ากับ 6-12 คะแนน

ผู้มีทักษะคติทางบวกต่อการสมรส เท่ากับ มากกว่า 12-18 คะแนน

4.1.4 ทักษะคติต่อการมีบุตร ตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้มีทักษะคติไม่เห็นด้วยต่อการมีบุตร (มีคะแนนรวมเฉลี่ย 9.85 คะแนน) โดยตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 50 ตอบเห็นด้วยกับข้อความที่เป็นทักษะคติเชิงลบต่อการมีบุตร โดยถือว่าการเลี้ยงดูบุตรเป็นเรื่องยากสำหรับการใช้ชีวิตในปัจจุบัน เพราะการมีบุตรเป็นอุปสรรคต่อการก้าวหน้าในการทำงานของผู้เป็นมารดา คู่สมรสจึงไม่ควรรับมีบุตร ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของทักษะคติต่อการมีบุตร จำนวนจากตัวอย่าง 1,186 คน

ทักษะคติต่อการมีบุตร	ทักษะคติ		
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
● ในสังคมปัจจุบัน การมีบุตรกลายเป็นการเพิ่มภาระให้กับคู่สมรสมากเกินไป (-)	21.4 (254)	28.0 (332)	50.6 (600)
● การมีบุตรนับว่าเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการทำงานของมารดา (-)	8.6 (102)	21.8 (259)	69.6 (825)
● คู่สมรสใหม่ไม่ควรรับมีบุตรเพราะทำให้ขาดอิสระในการใช้ชีวิตคู่ตามลำพังสามี-ภรรยา (-)	49.9 (473)	29.5 (350)	30.6 (363)
● วิถีชีวิตสังคมปัจจุบันทำให้การเลี้ยงดูบุตรยากลำบาก (-)	70.2 (832)	18.2 (216)	11.6 (138)
● ลูกสมัยนี้ไม่ค่อยให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ (-)	53.3 (632)	30.7 (364)	16.0 (190)
รวมคะแนน		9.85	

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: - ข้อคำถามเชิงลบ

ผู้มีทักษะคติไม่เห็นด้วยต่อการมีบุตร เท่ากับ 5-10 คะแนน

ผู้มีทักษะคติเห็นด้วยต่อการมีบุตร เท่ากับ มากกว่า 10-15 คะแนน

4.1.5 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (มีคะแนนรวมเฉลี่ย 11.38 คะแนน) โดยตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าความรักความผูกพันในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ ครอบครัวเป็นทั้งที่ปรึกษาและกำลังใจ การได้อยู่กับครอบครัวทำให้มีความอบอุ่นและความสุข ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง
จำนวนจากตัวอย่าง 1,186 คน

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	ทัศนคติ		
	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
● เมื่อมีปัญหา ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัว เสมอ (+)	89.5 (1,061)	7.3 (87)	3.2 (38)
● ท่านรู้สึกว่าการได้อยู่กับครอบครัวทำให้มี ความสุขและรู้สึกอบอุ่น (+)	94.6 (1,122)	5.2 (62)	0.2 (2)
● เมื่อมีปัญหา คนในครอบครัวสามารถปรึกษา กันได้ทุกเรื่อง (+)	76.6 (897)	17.1 (203)	7.3 (86)
● คนในครอบครัวมีความผูกพันรักใคร่กันดี (+)	90.5 (1,073)	7.8 (93)	1.7 (20)
รวมคะแนน		11.38	

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: + ข้อคำถามเชิงบวก

ผู้ไม่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เท่ากับ 4-8 คะแนน

ผู้มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เท่ากับ มากกว่า 8-12 คะแนน

4.1.6 ความต้องการมีบุตร

ตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่ต้องการมีบุตรมากกว่าไม่ต้องการมีบุตร โดย สัดส่วนผู้ที่ต้องการมีบุตรคิดเป็นร้อยละ 68.2 ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การกระจายร้อยละของความต้องการมีบุตร คำนวณจากตัวอย่าง 1,186 คน

ความต้องการมีบุตร	ร้อยละ (จำนวน)
ความต้องการมีบุตร	
ต้องการ	68.2 (809)
ไม่ต้องการ	31.8 (377)

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

4.2 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์เส้นทางของความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยอายุ 20-44 ปี ที่ทำงานในระบบ ผู้วิจัยใช้แบบจำลองการวิเคราะห์เส้นทางที่ได้จากกรอบการวิเคราะห์ในหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล ดังแสดงในภาพที่ 8 โดยเริ่มจากการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร จากนั้นใช้วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted least square) เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลองที่มีตัวแปรตามเป็นแบบแบ่งกลุ่ม (Binary category dependent variable)

4.2.1 การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (ตารางที่ 13) พบว่า ไม่พบตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูง จึงนำมาใช้วิเคราะห์แบบจำลองต่อไป

ตารางที่ 13 ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	อายุ	การศึกษา	รายได้	ทัศนคติ บทบาท	ทัศนคติ ต่อ การสมรส	ทัศนคติ ต่อ การมีบุตร	การคล้อย ตาม กลุ่มอ้างอิง	ความ ต้องการ มีบุตร
อายุ	1.000							
การศึกษา	0.205	1.000						
รายได้	0.455	0.408	1.000					
ทัศนคติบทบาทเพศ	0.057	0.130	0.062	1.000				
ทัศนคติต่อการสมรส	-0.165	-0.117	-0.072	-0.188	1.000			
ทัศนคติต่อการมีบุตร	-0.020	-0.026	-0.009	0.157	0.051	1.000		
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	-0.058	0.091	-0.015	-0.025	-0.002	0.119	1.000	
ความต้องการมีบุตร	-0.118	-0.054	-0.109	0.005	0.282	0.262	0.007	1.000

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

4.2.2 การประเมินแบบจำลอง

การประเมินแบบจำลอง (Model evaluation) การศึกษาครั้งนี้ต้องการพิสูจน์ว่าแบบจำลองทางทฤษฎีที่สร้างขึ้นนั้น ได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ของกลุ่มตัวอย่าง มากน้อยเพียงใด โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจประกอบการพิจารณา ได้แก่ การทดสอบภาพรวมทั้งแบบจำลอง (Overall test) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วย Chi-square (χ^2), Root mean square error of approximation (RMSEA) และ Comparative fit index (CFI) (Hair และคณะ, 2006) เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แบบจำลองในครั้งแรก พบความไม่สอดคล้องระหว่างทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากตัวอย่าง คือ Chi-square ซึ่งมีค่าที่ได้เท่ากับ 75.93 และ p-value เท่ากับ 0.00 (ค่ามาตรฐานต้องมากกว่า 0.05) RMSEA เท่ากับ 0.12 (ค่ามาตรฐานต้องน้อยกว่า 0.07) และ CFI ซึ่งมีค่าที่ได้เท่ากับ 0.74 (ค่ามาตรฐานต้องมากกว่า 0.95) รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองของความต้อการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบครั้งแรก

ดัชนีความสอดคล้อง	ค่าที่ได้	ค่ามาตรฐาน
Chi-square (χ^2)	75.93	
df = 4		
p-value	0.00	> 0.05
RMSEA	0.12	< 0.07
CFI	0.74	> 0.95

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบจำลองครั้งที่ 1 โดยดูค่าดัชนีปรับปรุงแบบจำลองที่มากที่สุด และทำการปรับปรุงแบบจำลองด้วยการเพิ่มความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนจากตัวแปรทัศนคติ บทบาทเพศกับทัศนคติต่อการสมรส เข้าไปในแบบจำลอง เนื่องจากคาดการณ์ว่าน่าจะมี ความคลาดเคลื่อนของการวัดทั้งสองตัวแปรนี้ เพราะทัศนคติบทบาทเพศน่าจะเป็นทัศนคติที่กำหนด ทัศนคติต่อการสมรสได้เช่นเดียวกัน เมื่อทำการปรับปรุงแบบจำลองแล้ว พบว่ายังคงมีความไม่

สอดคล้องระหว่างทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากตัวอย่าง คือ Chi-square ซึ่งมีค่าที่ได้เท่ากับ 40.69 และ p-value เท่ากับ 0.00 (ค่ามาตรฐานต้องมากกว่า 0.05) RMSEA เท่ากับ 0.10 (ค่ามาตรฐานต้องน้อยกว่า 0.07) และ CFI ซึ่งมีค่าที่ได้เท่ากับ 0.86 (ค่ามาตรฐานต้องมากกว่า 0.95)

ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงแบบจำลองอีกเป็นครั้งที่ 2 โดยดูค่าดัชนีปรับปรุงแบบจำลองที่มากที่สุด และทำการปรับปรุงแบบจำลองด้วยการเพิ่มความสัมพันธ์ของความคลาดเคลื่อนจากตัวแปรทัศนคติบทบาทเพศกับทัศนคติต่อการมีบุตร เข้าไปในแบบจำลอง เนื่องจากคาดการณ์ว่าน่าจะมี ความคลาดเคลื่อนของการวัดทั้งสองตัวแปรนี้ เพราะทัศนคติบทบาทเพศน่าจะเป็นทัศนคติที่กำหนด ทัศนคติต่อการมีบุตรได้เช่นเดียวกัน เมื่อทำการปรับปรุงแบบจำลองแล้ว ทำให้ได้ดัชนีความสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐาน นั่นคือ แบบจำลองทางทฤษฎีที่สร้างขึ้นนี้ ได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 15

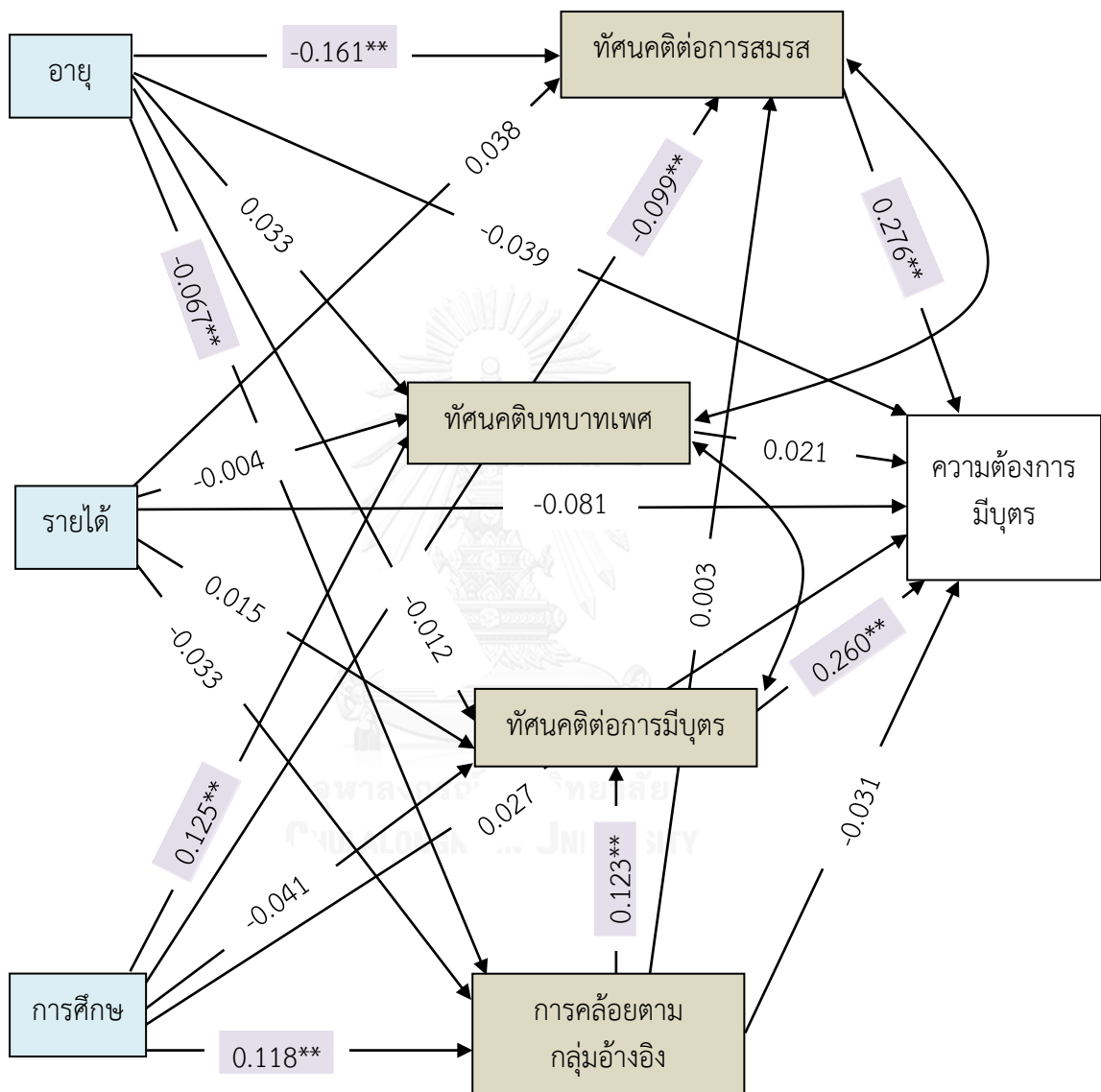
ตารางที่ 15 ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองของความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบหลังการปรับปรุงแบบจำลอง

ดัชนีความสอดคล้อง	ค่าที่ได้	ค่ามาตรฐาน
Chi-square (χ^2)	4.03	
df = 2		
p-value	0.13	> 0.05
RMSEA	0.03	< 0.07
CFI	0.99	> 0.95

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

4.2.3 แบบจำลอง

เมื่อผู้วิจัยทำการปรับปรุงแบบจำลองแล้ว สามารถแสดงแบบจำลองใหม่ที่มีความสอดคล้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์ของตัวอย่าง ได้ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แบบจำลองใหม่หลังการปรับปรุงแบบจำลอง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน ของตัวแปรภายในแต่ละตัวได้ดังปรากฏใน ตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน

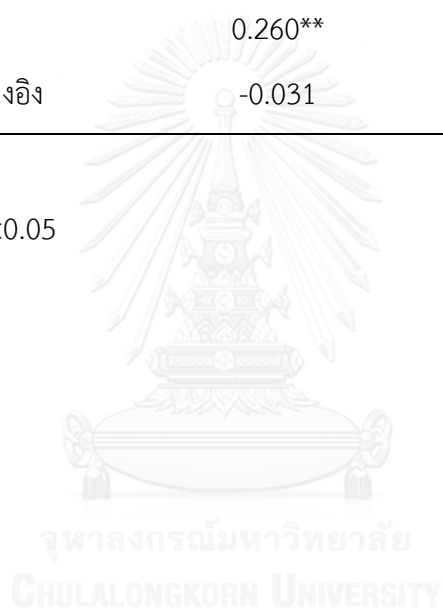
ตัวแปร	สัมประสิทธิ์มาตรฐาน	S.E.	Est./S.E.
ทัศนคติบทบาทเพศ			
อายุ	0.033	0.017	1.071
รายได้	-0.004	0.014	-0.110
การศึกษา	0.125**	0.196	3.869
ทัศนคติต่อการสมรส			
อายุ	-0.161**	0.012	-4.977
รายได้	0.038	0.009	1.082
การศึกษา	-0.099**	0.139	-3.026
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.003	0.044	0.119
ทัศนคติต่อการมีบุตร			
อายุ	-0.012	0.013	-0.348
รายได้	0.015	0.011	0.392
การศึกษา	-0.041	0.136	-1.322
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.123**	0.054	4.149
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง			
อายุ	-0.067**	0.007	-2.181
รายได้	-0.033	0.004	-1.118
การศึกษา	-0.067**	0.065	4.306

(ยังมีต่อ)

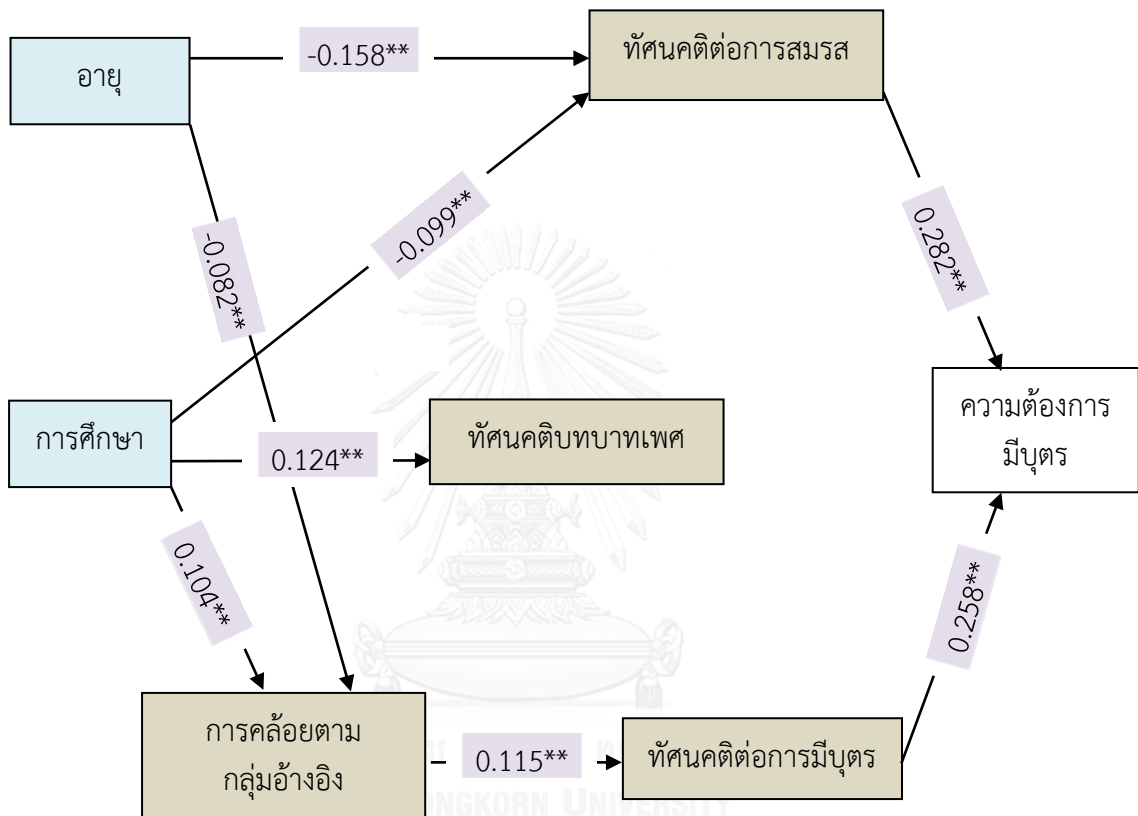
ตารางที่ 16 (ต่อ)

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์มาตรฐาน	S.E.	Est./S.E.
ความต้องการมีบุตร			
อายุ	-0.039	0.007	-0.936
รายได้	-0.081	0.005	-1.863
การศึกษา	0.027	0.076	0.681
ทัศนคติบทบาทเพศ	0.021	0.011	0.588
ทัศนคติต่อการสมรส	0.276**	0.016	7.849
ทัศนคติต่อการมีบุตร	0.260**	0.016	7.159
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	-0.031	0.029	-0.842

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ ** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

หลังจากนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แบบจำลองใหม่อีกครั้ง เพื่อวิเคราะห์เฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในภาพที่ 10 พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานดียิ่งขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 17 และสามารถสรุปค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของตัวแปรภายในแต่ละตัว ได้ดังแสดงในตารางที่ 18

ภาพที่ 10 แบบจำลองเฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญ

ตารางที่ 17 ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลองของความต้อการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ จากการวิเคราะห์เฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดัชนีความสอดคล้อง	ค่าที่ได้	ค่ามาตรฐาน
Chi-square (χ^2)	10.79	
df = 2		
p-value	0.29	> 0.05
RMSEA	0.01	< 0.07
CFI	0.99	> 0.95

ตารางที่ 18 สรุปค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์มาตรฐาน	S.E.	Est./S.E.
ทัศนคติบทบาทเพศ			
การศึกษา	0.124**	0.187	4.007
ทัศนคติต่อการสมรส			
อายุ	-0.158**	0.011	-5.349
การศึกษา	-0.088**	0.132	-2.840
ทัศนคติต่อการมีบุตร			
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.115**	0.054	3.868
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง			
อายุ	-0.082**	0.006	-2.795
การศึกษา	0.104**	0.064	3.838
ความต้อการมีบุตร			
ทัศนคติต่อการสมรส	0.282**	0.015	8.135
ทัศนคติต่อการมีบุตร	0.258**	0.016	7.080

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

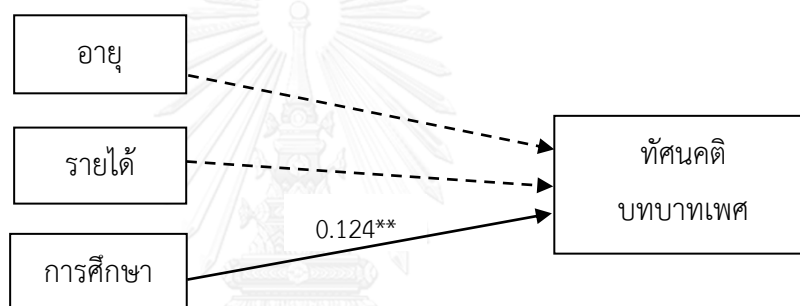
หมายเหตุ **p<0.01,*p<0.05

4.2.4 ผลการวิเคราะห์และการแปลผล

4.2.4.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกและภายใน โดยใช้ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis)

1) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ รายได้ และการศึกษา กับทัศนคติบทบาทเพศ พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติบทบาทเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.124 ส่วนปัจจัยอายุ และรายได้นั้น ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในภาพที่ 11

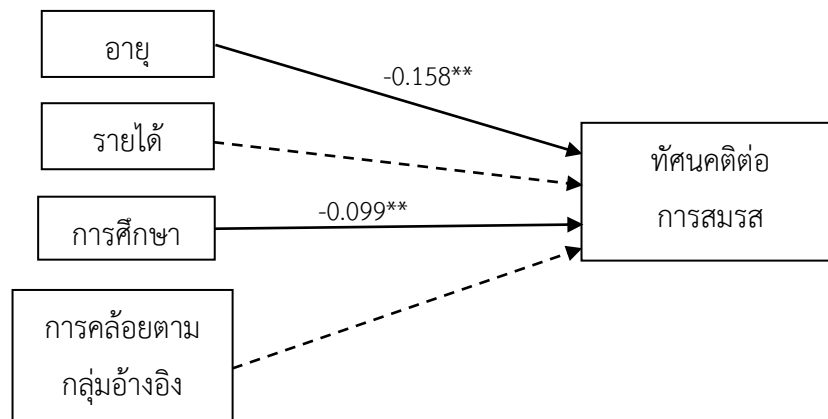
จากผลการศึกษา ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีทัศนคติบทบาทเพศแบบเท่าเทียมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า

ภาพที่ 11 สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติบทบาทเพศ

2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ รายได้ การศึกษา และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับทัศนคติต่อการสมรส พบว่า ปัจจัยด้านอายุ และการศึกษา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ -0.158 และ -0.099 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยรายได้ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงนั้น ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในภาพที่ 12

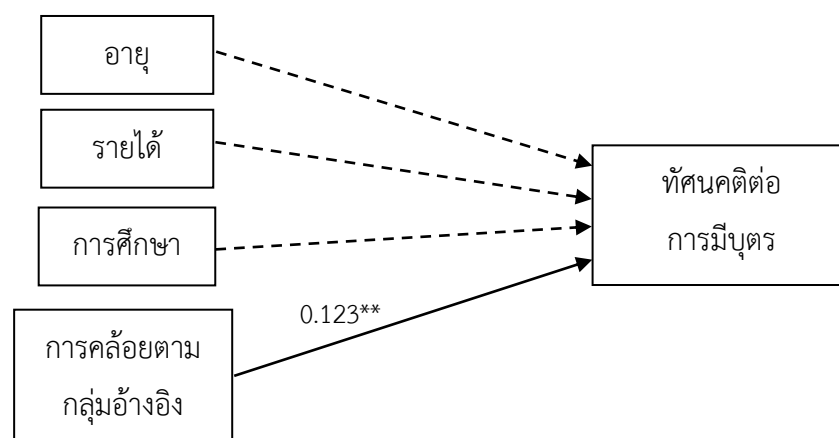
จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีทัศนคติทางลบต่อการสมรสมากกว่าผู้ที่อายุน้อยกว่า และผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีทัศนคติทางลบต่อการสมรสมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยทั้งสอง พบว่า อายุมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการสมรสมากกว่าการศึกษา

ภาพที่ 12 สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการสมรส

3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ รายได้ การศึกษา และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับทัศนคติต่อการมีบุตร พบว่า ปัจจัยด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการมีบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.115 ส่วนปัจจัยด้านอายุ รายได้ และการศึกษานั้นไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในภาพที่ 13

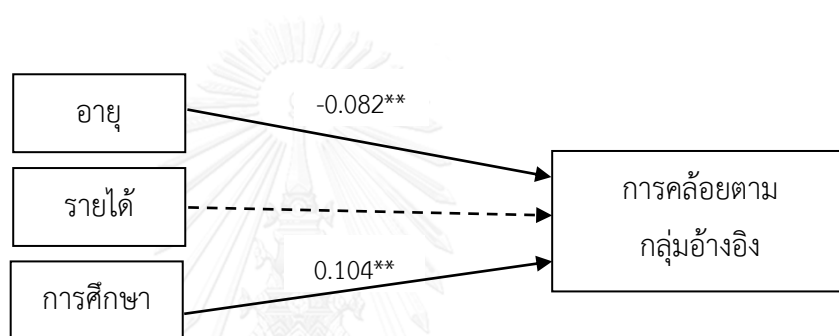
จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าจะมีทัศนคติเห็นด้วยต่อการมีบุตรมากกว่าผู้ที่มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงน้อยกว่า

ภาพที่ 13 สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการมีบุตร

4) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ รายได้ และการศึกษา กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง พบว่า ปัจจัยอายุ และการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ -0.082 และ 0.104 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 14

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง น้อยกว่าผู้ที่อายุน้อยกว่า และผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยทั้งสอง จะพบว่าการศึกษามีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าอายุ

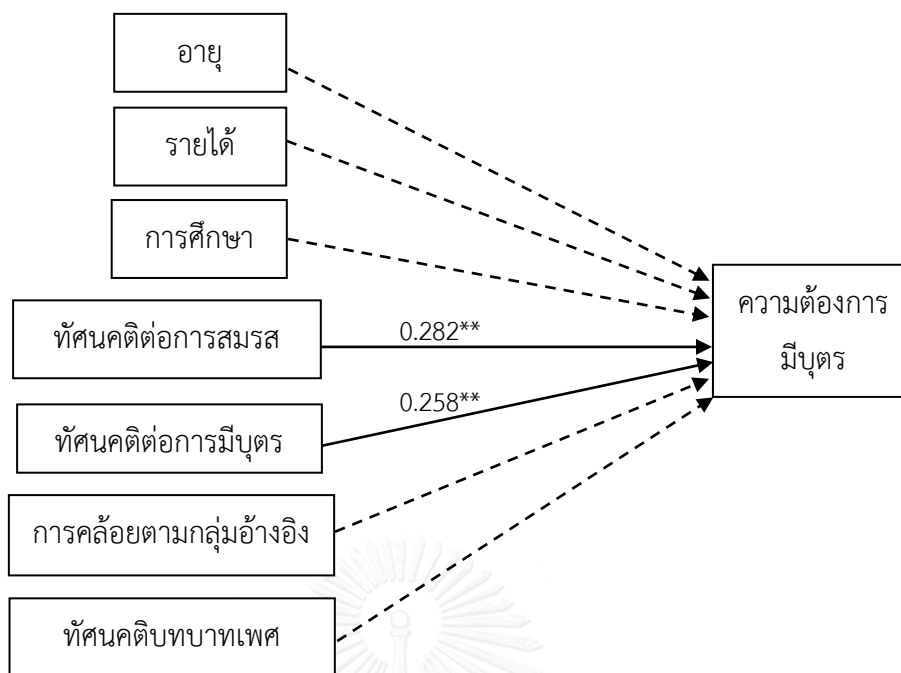

ภาพที่ 14 สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ รายได้ การศึกษา ทักษะคิดต่อการสมรส ทักษะคิดต่อการมีบุตร และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับการต้องการมีบุตร พบว่า ทักษะคิดต่อการสมรส และทักษะคิดต่อการมีบุตร มีความสัมพันธ์กับการต้องการมีบุตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.282 และ 0.258 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้าน อายุ รายได้ การศึกษา และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงนั้นไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในภาพที่ 15

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีทักษะคิดทางบวกต่อการสมรสจะมีความต้องการมีบุตรมากกว่า และผู้ที่มีทักษะคิดเห็นด้วยต่อการมีบุตรจะมีความต้องการมีบุตรมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยทั้งสอง จะพบว่าทักษะคิดต่อการสมรสมีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตรมากกว่าทักษะคิดต่อการมีบุตร

ภาพที่ 15 สัมประสิทธิ์มาตรฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตร

4.2.4.2 อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร สามารถแสดงด้วยค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีวิธีการคำนวณอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1) อิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร ได้แก่ ทัศนคติต่อการสมรส และทัศนคติต่อการมีบุตร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเท่ากับ 0.282 และ 0.258 ตามลำดับ

2) อิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร ได้แก่ อายุ และการศึกษา โดยมีเส้นทางอิทธิพลของแต่ละปัจจัย ดังนี้

2.1) อายุ

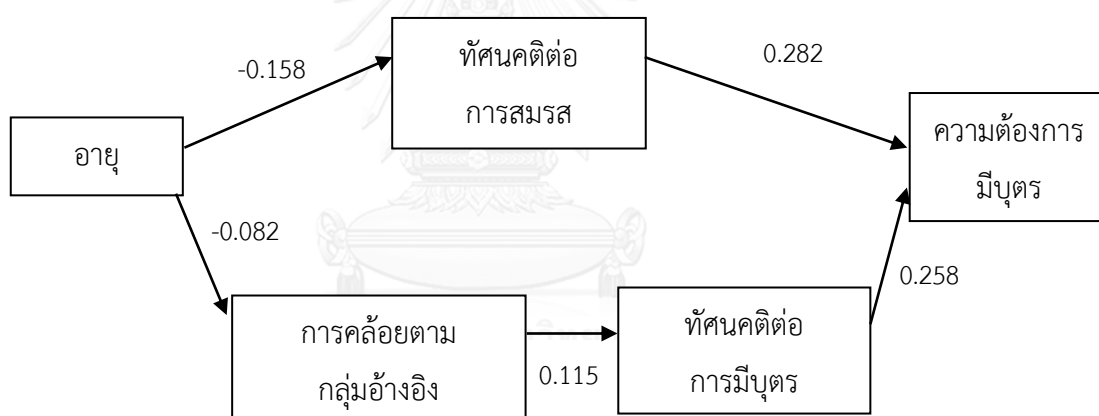
อายุมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร โดยมี 2 เส้นทาง ได้แก่ **เส้นทางแรก** อายุมีอิทธิพลผ่านทัศนคติต่อการสมรสไปสู่ความต้องการมีบุตร โดยมีอิทธิพลเท่ากับ -0.045 (ซึ่งคำนวณได้มาจาก -0.158×0.282)

นั่นคือ ผู้ที่มีอายุสูงขึ้นจะมีทัศนคติทางลบต่อการสมรส ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อไปยังความต้องการมีบุตรทำให้ความต้องการมีบุตรลดลง

เส้นทางที่สอง อายุมีอิทธิพลผ่านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและทัศนคติต่อการมีบุตรไปสู่ความต้องการมีบุตร โดยมีอิทธิพลเท่ากับ -0.002 (ซึ่งคำนวณได้มาจาก $-0.082 \times 0.115 \times 0.258$)

นั่นคือ ผู้ที่มีอายุสูงขึ้นจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงลดลง ทำให้มีทัศนคติไม่เห็นด้วยต่อการมีบุตร ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อไปยังความต้องการมีบุตรทำให้ความต้องการมีบุตรลดลง

ดังนั้น อายุมีอิทธิพลรวมต่อความต้องการมีบุตรเท่ากับ -0.047 สามารถเขียนภาพเพื่อแสดงอิทธิพลของอายุต่อความต้องการมีบุตร ได้ดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 อิทธิพลทางอ้อมของอายุต่อความต้องการมีบุตร

2.2) การศึกษา

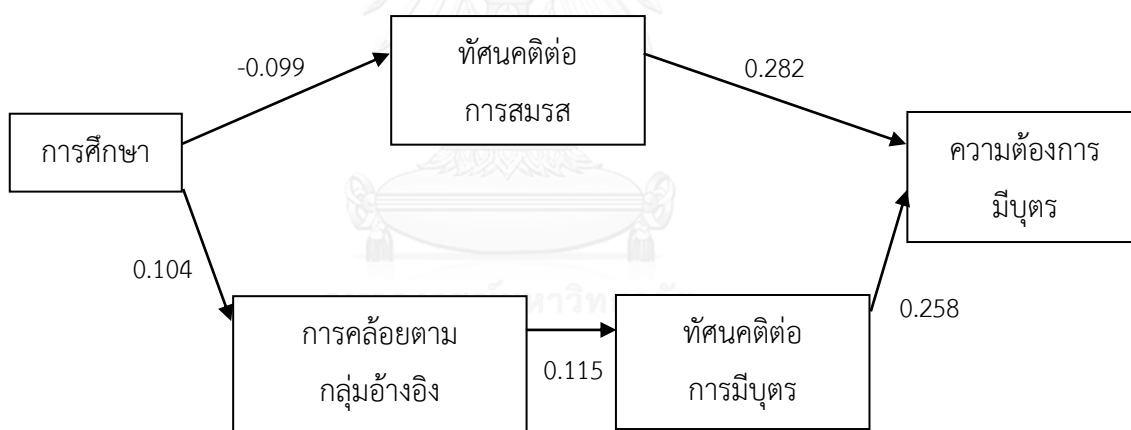
การศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร โดยมี 2 เส้นทาง ได้แก่ **เส้นทางแรก** การศึกษามีอิทธิพลผ่านทัศนคติต่อการสมรสไปสู่ความต้องการมีบุตร โดยมีอิทธิพลเท่ากับ -0.028 (ซึ่งคำนวณได้มาจาก -0.099×0.282)

นั่นคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีทัศนคติทางลบต่อการสมรส ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อไปยังความต้องการมีบุตรทำให้ความต้องการมีบุตรลดลง

เส้นทางที่สอง การศึกษามีอิทธิพลผ่านการคล้อยตามกลุ่ม อังอิงและทัศนคติต่อการมีบุตรไปสู่ความต้องการมีบุตร โดยมีอิทธิพลเท่ากับ 0.003 (ซึ่งคำนวณได้มาจาก $0.104 \times 0.115 \times 0.258$)

นั่นคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นไปจะมีการคล้อยตามกลุ่มอังอิง ทำให้มีทัศนคติเห็นด้วยต่อการมีบุตรได้ ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อไปยังความต้องการมีบุตรทำให้ความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้นได้ แสดงว่าผู้มีการศึกษาสูงสามารถส่งเสริมความต้องการมีบุตรให้เพิ่มขึ้น ผ่านทางกลุ่มอังอิงได้

เมื่อเปรียบเทียบอิทธิพลระหว่างสองเส้นทาง พบว่า เส้นทางแรกเป็นอิทธิพลในทางลบ แต่เส้นทางที่สองเป็นอิทธิพลในทางบวก อย่างไรก็ตามอิทธิพลทางลบมีอิทธิพลมากกว่าอิทธิพลทางบวก ดังนั้น การศึกษามีอิทธิพลรวมต่อความต้องการมีบุตรเท่ากับ -0.025 สามารถเขียนภาพเพื่อแสดงอิทธิพลของการศึกษาต่อความต้องการมีบุตร ได้ดังภาพที่ 17

ภาพที่ 17 อิทธิพลทางอ้อมของการศึกษาต่อความต้องการมีบุตร

จากผลการศึกษาจึงสามารถสรุปอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของแต่ละตัวแปรต่อความต้องการมีบุตรของสตรี ได้ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรต่อความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ

ตัวแปรภายนอก/ ตัวแปรภายใน	ตัวแปรภายใน															
	ทัศนคติ บทบาทเพศ			ทัศนคติต่อ การสมรส			ทัศนคติต่อ การมีบุตร			การคล้อยตาม กลุ่มอ้างอิง			ความต้องการ มีบุตร			
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	
ทัศนคติบทบาทเพศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ทัศนคติต่อการสมรส	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.282	-	-	.282
ทัศนคติต่อการมีบุตร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.258	-	-	.258
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	-	-	-	-	-	-	.115	-	.115	-	-	-	-	.030	-	.030
อายุ	-	-	-	-1.58	-	-1.58	-	-0.009	-0.009	-	-0.82	-	-0.82	-	-0.047	-0.047
รายได้	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
การศึกษา	.124	-	.124	-0.099	-	-0.099	-	.012	.012	.104	-	.104	-	-0.025	-	-0.025

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ DE (Direct effect: อิทธิพลทางตรง)

IE (Indirect effect: อิทธิพลทางอ้อม)

TE (Total effect: อิทธิพลรวม)

4.2.4.3 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ สัมประสิทธิ์การตัดสินใจของตัวแปร สามารถแปลผลได้ดังนี้

สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ พบว่า การศึกษา สามารถพยากรณ์ทัศนคติ บทบาทเพศ ได้ร้อยละ 1.5 อายุ และการศึกษา สามารถพยากรณ์ทัศนคติต่อการสมรส ได้ร้อยละ 3.8 อายุ การศึกษา การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถพยากรณ์ทัศนคติต่อการมีบุตร ได้ร้อยละ 1.3 อายุ และการศึกษา สามารถพยากรณ์การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ได้ร้อยละ 1.4 โดยสรุป ตัวแปรทั้งหมด ประกอบด้วย อายุ การศึกษา การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทัศนคติต่อการสมรส และทัศนคติต่อการมีบุตร สามารถพยากรณ์ความต้องการมีบุตรของสตรี ได้ร้อยละ 14.6 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจของตัวแปร

ตัวแปรภายใน	ตัวแปร	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ
ทัศนคติบทบาทเพศ	การศึกษา	0.015
ทัศนคติต่อการสมรส	อายุ การศึกษา	0.038
ทัศนคติต่อการมีบุตร	อายุ การศึกษา การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.013
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	อายุ การศึกษา	0.014
ความต้องการมีบุตร	อายุ การศึกษา การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทัศนคติต่อการสมรส ทัศนคติต่อการมีบุตร	0.146

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

จากการวิเคราะห์เส้นทางข้างต้น ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นจากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีทั้งที่เป็นไปตามสมมติฐาน และไม่ เป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่าปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ อายุ รายได้ การศึกษา ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตรเลย ขณะที่ทัศนคติมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร ยกเว้นทัศนคติ บทบาทเพศที่ไม่พบอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตรที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นอกจากนี้ ผลการศึกษายังไม่พบอิทธิพลทางตรงของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อความต้องการมีบุตร แต่พบว่ามีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยภูมิหลังมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางทัศนคติ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานได้ดังนี้

ตารางที่ 21 สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐาน	ผลการวิจัย
1. ทัศนคติบทบาทเพศมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร	X
2. ทัศนคติต่อการสมรสมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร	✓
3. ทัศนคติต่อการมีบุตรมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร	✓
4. การคล้อยตามคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร	X
5. อายุมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร	X
6. รายได้มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร	X
7. การศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร	X

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: ✓ เป็นไปตามสมมติฐาน
 x ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทัศนคติ และปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ โดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นกรอบในการศึกษา

และใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการวิจัยการศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ ระยะที่ 1 ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2552-2553 โดยมีตัวอย่างที่นำมาศึกษารวมทั้งสิ้น 1,186 ราย โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงเหตุไปสู่อัตราผลในรูปแบบอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษา ได้ดังนี้

5.1.1 ความต้องการมีบุตรของสตรี

สตรีโสดไทยที่มีอายุ 20-44 ปี และทำงานในระบบส่วนใหญ่ต้องการที่จะมีบุตรโดยสัดส่วนผู้ที่ต้องการมีบุตรคิดเป็นร้อยละ 68.2 สอดคล้องกับการศึกษาทัศนคติของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับการแต่งงานและการมีบุตรของประมวล คิตคินสัน (2520) ที่ทำการสำรวจทัศนคติของคนรุ่นใหม่ อายุระหว่าง 15-24 ปี ในประเด็นความต้องการที่จะมีบุตรหรือไม่มีบุตร พบว่า คนรุ่นใหม่มีผู้ที่ต้องการมีบุตรมากกว่าผู้ที่ไม่ต้องการมีบุตร โดยคิดเป็นร้อยละ 86 และร้อยละ 14 ตามลำดับ และการศึกษาความต้องการมีบุตรในกลุ่มสตรีที่อายุระหว่าง 15-49 ปี ของพรพิมล เมธาลักษณ์ (2526) พบว่า สตรีที่สมรสแล้วแต่ยังไม่มีบุตรส่วนใหญ่นั้นต้องการมีบุตรเช่นเดียวกัน โดยมีความต้องการมีบุตร คิดเป็นร้อยละ 69.7 และไม่ต้องการมีบุตรคิดเป็นร้อยละ 15.9 ที่เหลือร้อยละ 14.3 ตอบว่าไม่แน่ใจและไม่ทราบ

5.1.2 ความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ โดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเป็นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกันดีระหว่างทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มตัวอย่าง จากการวิเคราะห์เส้นทางโดยใช้เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องด้วยเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องของแบบจำลอง ซึ่งประกอบด้วย Chi-square (X^2) = 10.79, Root mean square error of approximation (RMSEA) = 0.01 และ Comparative fit index (CFI) = 0.99

โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติบทบาทเพศ ทัศนคติต่อการสมรส ทัศนคติต่อการมีบุตร การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ปัจจัยภูมิหลัง กับความต้องการมีบุตร จากการศึกษาสามารถสรุปความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ดังนี้

5.1.2.1 ทัศนคติบทบาทเพศไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่าทัศนคติบทบาทเพศมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตรในทิศทางลบ การไม่พบอิทธิพลระหว่างกันในผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ด้วยวัฒนธรรมไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่แม่จะเป็นผู้ใกล้ชิดและเลี้ยงดูอบรมลูกมากกว่าพ่อ ทำให้สตรีไม่มีความรู้สึกว่าการดูแลบุตรเป็นเรื่องของการไม่เท่าเทียมทางเพศ (Konning, 2557) อย่างไรก็ตามแม้ว่าสตรีจะมีบทบาทในการเลี้ยงดูบุตรมากกว่า แต่วัฒนธรรมครอบครัวของไทยจะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่เครือญาติค่อนข้างสูง ปู่ ย่า ตา ยาย มีบทบาทสำคัญในครอบครัวมาก โดยเฉพาะบทบาทในการช่วยเหลือสนับสนุนด้วยการเลี้ยงดูหลาน (สุภาภรณ์ ธีระจันทร์, 2531) ทำให้วัฒนธรรมมีอิทธิพลมากกว่าทัศนคติส่วนตัวของสตรี (Schachter, 1951) นอกจากนี้ ผลการสำรวจความเสมอภาคทางเพศในประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่า ประเทศไทยไม่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศระหว่างชายหญิง โดยผู้หญิงไทยมีโอกาสในการศึกษามากกว่าผู้ชาย มีโอกาสการจ้างงานที่ใกล้เคียงกัน และมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานไม่แตกต่างกัน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ Testa (2012) ที่ทำการศึกษาอิทธิพลของทัศนคติบทบาทเพศต่อความต้องการมีบุตรในกลุ่มสตรีอายุ 20-39 ปี ในยุโรป จำนวน 25 ประเทศ โดยได้จัดกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้มีทัศนคติเท่าเทียมทางเพศ และผู้มีทัศนคติบทบาทเพศแบบอื่น ผลการศึกษา พบว่า ไม่ว่าจะบุคคลจะมีทัศนคติบทบาทเพศเป็นอย่างไรก็ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตร

5.1.2.2 ทัศนคติต่อการสมรสมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ โดยทัศนคติต่อการสมรสมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสมรสจะมีความต้องการบุตรเพิ่มขึ้น สามารถอธิบายได้ด้วยความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างทัศนคติต่อการสมรสกับความต้องการมีบุตร หากบุคคลคิดว่าการสมรสมีความสำคัญต่อตนเองมากเท่าไร ความต้องการมีบุตรก็จะยิ่งสูงขึ้น (Kawamura, 2011) ทำให้การสมรสเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดความต้องการมีบุตร (Shirahase, 2000) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Basten และ Gu (2013) และ

Bingoly และ Lapierre-Adamcyk (2000) ที่พบว่า หากสตรีคิดว่าการสมรสมีความสำคัญต่อตนเองมากเท่าไร ก็จะมีความต้องการมีบุตรสูงขึ้น ในขณะที่สตรีที่ไม่ต้องการสมรสนั้นก็จะมีไม่มีความต้องการมีบุตร

5.1.2.3 ทศนคติต่อการมีบุตรมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร ผล

การศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ โดยทศนคติต่อการมีบุตรมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร และมีความสัมพันธ์ทางบวก เมื่อสตรีมีทศนคติทางบวกต่อการมีบุตร สตรีจะมีความต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น สามารถอธิบายได้จากทศนคติต่อพฤติกรรมนั้นที่เป็นปัจจัยกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรมนั้น การที่บุคคลประเมินถึงผลดีหรือผลเสียที่จะได้รับ โดยหากประเมินแล้วมีผลดีมากกว่าผลเสียบุคคลก็จะตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen และ Klobas, 2013) อย่างเช่น ในกรณีของความ ต้องการมีบุตรสตรีที่มีทศนคติเชิงบวกต่อการมีบุตรจะมีความ ต้องการที่จะมีบุตร หากประเมินแล้วว่าการมีบุตรและการเป็นพ่อแม่มีผลดีมากกว่า บุคคลนั้นก็จะมีความต้องการมีบุตร หรือหากการมีบุตรจะส่งผลเสียมากกว่า ก็จะเกิดทศนคติไม่ดีต่อบุตรและไม่ต้องการมีบุตร โดยผู้ที่ต้องการมีบุตรจะมีแรงบันดาลใจในการมีบุตร ต้องการให้ความรักและดูแลเลี้ยงดูบุตรให้เติบโต และการมีบุตรเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว (Rijken และ Knijn, 2009) ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Mynarska และ Styrac (2013) และ สอดคล้องกับ Billari และคณะ (2009) ที่พบว่า หากสตรีมีทศนคติว่าบุตรมีคุณค่าต่อตนเองสตรีนั้นจะยิ่งมีความต้องการมีบุตรสูงขึ้น

5.1.2.4 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร แต่

มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตรผ่านทางทศนคติต่อการมีบุตร ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตรในทิศทางบวก ทั้งนี้อาจมาจากการศึกษาครั้งนี้วัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจากความสัมพันธ์ในครอบครัว แทนการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในด้านการมีบุตรโดยตรง ซึ่งอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่วัดได้ อย่างไรก็ตามพบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางอ้อมในทางบวกต่อความต้องการมีบุตร ผ่านทางทศนคติต่อการมีบุตร สามารถอธิบายได้จากการที่กลุ่มอ้างอิงที่สำคัญคือ ครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคคล เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม ปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมทศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิธีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่บุคคล โดยเฉพาะในสังคมไทย (ฉัตร

ทิพย์ นาถสุภา, 2528) จึงทำให้การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติ ความรู้สึก นึกคิดของบุคคลนั้น (Fishbein และ Ajzen, 1975) ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Kahn (2007) ที่พบว่า หากกลุ่มอ้างอิงให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการพฤติกรรมนั้น ๆ มาก จะส่งผลให้บุคคลมีความต้องการเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

5.1.2.5 อายุไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร

ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่าอายุมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร แต่ผลการศึกษากลับพบว่าอายุไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตรในทิศทางลบ โดยอายุมีอิทธิพลผ่านทัศนคติต่อการสมรสไปสู่ความต้องการมีบุตร ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า เมื่อสตรีมีอายุมากขึ้น มีประสบการณ์สูงขึ้น มีความคิดรอบคอบ และวิธีการคิดที่เปลี่ยนแปลงไป (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542) เมื่อมีการคิดวิเคราะห์แล้วว่าการแต่งงานสร้างภาระที่หนักยิ่งขึ้นไปอีกให้กับผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงเอเชียที่ถูกสังคมคาดหวังให้มีหน้าที่ต้องดูแลทั้งสามี ลูก และพ่อแม่วัยชรา (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2555) จึงทำให้สตรีมีทัศนคติเป็นลบต่อการสมรส และเมื่อสตรีมีทัศนคติต่อการสมรสเป็นลบแล้วจึงส่งผลให้สตรีไม่ต้องการมีบุตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sassler และ Schoen (1996) ที่พบว่าสตรีที่มีอายุสูงกว่ามีทัศนคติทางลบต่อการสมรสมากกว่านอกจากนี้ อายุมีอิทธิพลผ่านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและทัศนคติต่อการมีบุตรไปสู่ความต้องการมีบุตร สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อสตรีมีอายุมากขึ้นจะมีความคิดแนวนูร์กษนิยมยึดถือการปฏิบัติและเชื่อมั่นในความคิดของตนเองมากขึ้น (ไปรยา ดันติวังศ์, 2541) ทำให้สตรีกลุ่มอายุมากกว่าไม่คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ขณะที่คนอายุน้อยมีการตอบสนองเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า คล้อยตามผู้ที่ใกล้ชิดได้มากกว่า เมื่อทัศนคติต่อการมีบุตรของสตรีที่มีอายุมากกว่าเป็นลบแล้วจะส่งผลให้สตรีมีความต้องการมีบุตรลดลง (Piggott, 2011) ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Nedoluzhko และ Andersson (2007), Asaduzzaman และ Khan (2009), Modena และ Sabatini (2010), Dibaba (2009) ที่พบว่า อายุของเพศหญิงโดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความต้องการมีบุตร คือ กลุ่มอายุน้อยกว่าจะมีความต้องการสูง ในขณะที่กลุ่มอายุมากกว่าจะมีความต้องการมีบุตรต่ำกว่า

5.1.2.6 รายได้ไม่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร

ผลการศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ว่ารายได้น่าจะมีอิทธิพลทางลบต่อความต้องการมีบุตร สามารถอธิบายด้วยลักษณะเฉพาะของสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องความเป็นครอบครัวที่เข้มแข็งมีระบบเครือญาติ และสายใยผูกพันมาช้านาน มีความเป็นอยู่แบบเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันในหมู่ญาติ และผู้ใกล้ชิดสนิทสนม อิทธิพลของกลุ่มญาติหรือผู้ใกล้ชิดเป็นความผูกพันเป็นเงื่อนโซ่ทางสังคมเป็นบรรทัดฐานของสังคมไทย (ภัทรธิดา ผลงาม, 2542) ทำให้แม้ว่าจะเป็นผู้มีรายได้สูงหรือต่ำก็ไม่มีอิทธิพลต่อค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคติ บุคลิกภาพ วิธีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งบรรทัดฐานทางสังคม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในสังคมไทย ซึ่งทำให้รายได้ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตร

5.1.2.7 การศึกษาไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร

ผลการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ว่าการศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร โดยผลการศึกษาพบว่าระดับการศึกษามีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตรในทิศทางลบ โดยการศึกษาที่มีอิทธิพลผ่านทัศนคติต่อการสมรสไปสู่ความต้องการมีบุตร สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อสตรีมีการศึกษามากขึ้น สตรีจะมีทัศนคติเป็นลบต่อการสมรส เพราะสตรีที่มีการศึกษายิ่งสูงจำเป็นต้องใช้เวลาไปกับการศึกษาและการทำงานที่นานขึ้น (นงลักษณ์ เอ็มประดิษฐ์, 2536) และเมื่อสตรีมีทัศนคติต่อการสมรสเป็นลบแล้วจะส่งผลให้สตรีจะมีความต้องการมีบุตรลดลง (Cayan และ Karaçam, 2013) และการศึกษาที่มีอิทธิพลผ่านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและทัศนคติต่อการมีบุตรไปสู่ความต้องการมีบุตรโดยมีทิศทางเป็นบวก สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อสตรีมีการศึกษามากขึ้น สตรีจะมีการคล้อยตามกลุ่มมากขึ้น เพราะลักษณะเฉพาะของสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องความเป็นครอบครัวที่เข้มแข็งมีระบบเครือญาติ และสายใยผูกพันมาช้านาน มีความเป็นอยู่แบบเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันในหมู่ญาติ และผู้ใกล้ชิดสนิทสนม อิทธิพลของกลุ่มญาติหรือผู้ใกล้ชิดเป็นความผูกพันเป็นเงื่อนโซ่ทางสังคมเป็นบรรทัดฐานของสังคมไทย (ภัทรธิดา ผลงาม, 2542) สตรีที่มีการศึกษาสูงจึงมีความใกล้ชิดผูกพันกับครอบครัวและมีกำลังในการช่วยเหลือเกื้อกูลครอบครัว ซึ่งจะส่งผลต่อทัศนคติต่อการมีบุตรเป็นบวกเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว ตามที่วัฒนธรรมครอบครัวของไทยที่เครือญาติมีบทบาทสำคัญในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทในการสนับสนุนให้มีลูกหลาน เพื่อตนจะได้ช่วยเหลือดู (วนิพพล มหาอาษา, 2551) ส่งผลให้สตรีมีความ

ต้องการมีบุตรเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยแสดงว่าการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความต้องการมีบุตรโดยมีทิศทางเป็นลบ เมื่อสตรีมีการศึกษามากขึ้น จะมีความต้องการมีบุตรลดลง แต่อย่างไรก็ตามจากองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย แม้ว่าสตรีจะมีการศึกษาสูง แต่หากมีกลุ่มอ้างอิงที่แวดล้อมสนับสนุนต่อการมีบุตรแล้ว จะสามารถสร้างเสริมทัศนคติต่อบุตรและความต้องการมีบุตรได้ (Mills และคณะ, 2008)

โดยสรุป ความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบ สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล โดยปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทัศนคติ และปัจจัยการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลกับความต้องการมีบุตร ผลที่ได้เป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ปัจจัยภูมิหลังไม่ได้มีอิทธิพลทางตรงแต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตรผ่านทางทัศนคติ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง อธิบายได้ด้วยปัจจัยภูมิหลังที่ส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม ตามความเชื่อว่า บุคคลแต่ละคนจะแตกต่างกันทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ทำให้แต่ละบุคคลมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน ส่งผลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (Ajzen และ Fishbein, 2005) และสอดคล้องกับยุบล เบญจรงค์กิจ (2542) ที่พบว่า บุคคลที่มีคุณสมบัติทางประชากรแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ประกอบกับแรงกระตุ้นภายนอก ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ตามการใช้หลักการของความเป็นเหตุเป็นผลของแต่ละบุคคล

อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้พบผลที่แตกต่างจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลที่ได้ระบุว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตร แต่จากการวิจัยมีข้อค้นพบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตรผ่านทางทัศนคติต่อการมีบุตร อาจอธิบายได้จาก ความแตกต่างของแบบสอบถามที่ใช้ในการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในครั้งนี้อย่างไรก็ตามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงผ่านทางระดับทัศนคติต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับ การได้รับกำลังใจ ความผูกพันในครอบครัว ซึ่งครอบครัวเป็นกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อบุคคลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายต่อทัศนคติของบุคคล รูปแบบความเชื่อ และค่านิยมของบิดามารดาเป็นพื้นฐานค่านิยมของบุตร โดยการถ่ายทอดพฤติกรรมในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นไปในรูปแบบทางตรงหรือทางอ้อม (กมลณัฐน น้อยไกรไพโร, 2554) ทำให้ผลการวิจัยมีข้อจำกัด คือ ไม่ได้ถามถึงความเชื่อและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในเรื่องความต้องการมีบุตรว่ามีมากน้อยแค่ไหน โดยถ้าบุคคลเชื่อว่าคนอื่นหรือกลุ่มคน

ที่สำคัญต่อเขาเชื่อว่าเขาควรทำพฤติกรรมนั้นและยังมีแรงกดดันจากสังคมเพิ่มมากขึ้น เขาก็จะยังมีแรงจูงใจที่จะทำตามเพิ่มมากขึ้น (สุปรียา ต้นสกุล, 2550)

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่มีอายุระหว่าง 20-44 ปี และทำงานในระบบเป็นไปตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) กล่าวคือ ปัจจัยหลักที่ต้องพิจารณาให้ความสำคัญเพื่อส่งเสริมความต้องการมีบุตรของสตรีให้สูงขึ้นของสตรีโสด คือ ทักษะคิดต่อการมีสมรส และทักษะคิดต่อการมีบุตร เพราะต่างเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความต้องการมีบุตรในทางบวก และยังเป็นตัวแปรที่ส่งผ่านอิทธิพลของปัจจัยภูมิหลัง และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทำให้ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความต้องการมีบุตรของสตรีโสดไทยที่ทำงานในระบบ พบว่า อายุ การศึกษา ทักษะคิดต่อการสมรส ทักษะคิดต่อการมีบุตร และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลต่อความต้องการมีบุตร โดยทักษะคิดต่อการมีบุตร ทักษะคิดต่อการสมรส และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นตัวแปรส่งผ่านอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความต้องการมีบุตร และพบว่าทักษะคิดต่อการสมรสมีอิทธิพลสูงสุดต่อความต้องการมีบุตร รองลงมา คือ ทักษะคิดต่อการมีบุตร ดังนั้น การส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ในกลุ่มสตรีโสด ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการสมรส และการมีบุตร การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของประชากรให้รู้สึกว่าการแต่งงาน การมีบุตร และการเลี้ยงดูบุตรการมีบุตรไม่ได้เป็นภาระ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการก้าวหน้าของพ่อแม่ และไม่ทำให้คู่สมรสขาดอิสรภาพในการใช้ชีวิตคู่ เน้นการสร้างทัศนคติเรื่องบุตรไม่ใช่ภาระ สร้างความเชื่อทางบวกต่อการมีบุตรเพื่อให้สตรีมีความต้องการมีบุตร ซึ่งจะพัฒนาเป็นพฤติกรรมการมีบุตรได้ต่อไป และส่งเสริมมาตรการสนับสนุนผู้มีบุตร ยกตัวอย่างเช่น การให้สิทธิลดหย่อนภาษีแก่ผู้มีบุตรทั้งบิดาและมารดา โดยมีการให้สิทธิลดหย่อนเพิ่มขึ้นตามจำนวนบุตรที่มากขึ้น เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการสมรส และการมีบุตรต่อไป (Miettinen และคณะ, 2011b; ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538)

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีบุตรของสตรีอื่น จะนำไปสู่การกำหนดวิธีการส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมกับประเทศไทยได้ต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ดังนี้

5.2.2.1 การศึกษาอิทธิพลหรือปัจจัยของคู่สมรส (สามี) ต่อความต้องการมีบุตร เนื่องจากการมีบุตรเป็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างคู่สมรส เพื่อทราบถึงปัจจัยสนับสนุนความต้องการมีบุตรของสามี และอาจศึกษาอำนาจในการตัดสินใจระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงว่าเพศใดมีอิทธิพลในการตัดสินใจระหว่างคู่สมรสมากกว่า

5.2.2.2 ศึกษาการตัดสินใจมีบุตรของสตรีที่มีความพร้อมแต่ทำงานนอกระบบ ทั้งประเด็นของความตั้งใจและปัจจัยสนับสนุนการมีบุตรของสตรีในกลุ่มดังกล่าว เนื่องจากสตรีส่วนใหญ่ในสังคมไทยปัจจุบันมีจำนวนมากที่ทำงานนอกระบบ ดังนั้นเพื่อให้การหาปัจจัยที่จะส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์และนำมาพัฒนาโยบายกระตุ้นภาวะเจริญพันธุ์ให้ได้ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จำเป็นต้องให้การสนใจในสตรีกลุ่มนี้เช่นกัน

5.2.2.3 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ควรพิจารณาในบริบทของอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงต่อความต้องการมีบุตร เช่น กลุ่มอ้างอิง (พ่อแม่ เพื่อน และคู่ครอง) จะรู้สึกยินดีที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีบุตร หรือ หากท่านมีบุตรบุคคลเหล่านี้จะเห็นด้วยกับท่านหรือไม่ เพื่อให้วัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีความชัดเจน ว่ากลุ่มอ้างอิงสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสตรีได้รูปแบบใดและมากน้อยเพียงใด และสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.2.2.4 การวัดทัศนคติบทบาทเพศ ทัศนคติต่อการสมรส และทัศนคติต่อการมีบุตร ควรมีการใช้เครื่องมือหรือข้อคำถามในการวัดแบบอื่น ๆ ซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับความต้องการมีบุตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- Ajzen, I. (1991). The Theory Of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Process*, 50, 179-211.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes And Predicting Social Behavior*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (2005). *The Influence Of Attitudes On Behavior*. New Jersey: Erlbaum.
- Ajzen, I., & Klobas, J. (2013). Fertility Intentions: An Approach Based On The Theory Of Planned Behavior. *Demographic Research*, 29, 203-232. doi: 10.4054/DemRes.2013.29.8
- Arnstein, A., Barbuscia, A., & Mencarini, L. (2014). *Expected Happiness From Childbearing And Its Realization*. Paper presented at the Population Association of America 2014 Annual Meeting Program, Boston.
- Arpino, B., Andersen, G. E., & Pessin, L. (2013). Changes In Gender Role Attitudes And Fertility: A Macro-Level Analysis (Department of Political and Social Sciences, Trans.). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- Asaduzzaman, & Khan, H. R. (2009). Identifying Potential Factors Of Childbearing In Bangladesh. *Asian Social Science*, 5(3), 147-154.
- Basten, S., & Gu, B. (2013). *Childbearing Preferences, Reform Of Family Planning Restrictions And The Low Fertility Trap In China*. Oxford: University of Oxford.
- Bearden, W. O., Netemeyer, R. G., & Teel, J. E. (1989). Measurement Of Consumer Susceptibility To Interpersonal Influence. *The Journal of Consumer Research*, 15(4), 8.
- Becker, G. S. (1960). An Economic Analysis Of Fertility. *Demographic and Economic Change in Developed Countries* (pp. 209-311). Princeton: National Bureau of Economic Research.
- Bernardi, L., Le Goff, J. M., & Ryse, V. A. (2011). *Gender Role-Set Family Orientations, And Fertility Intentions In Switzerland* (Swiss National Science Foundation, Trans.). Switzerland: Swill National Center of Competence in Research.
- Berrington, A. (2004). *Perpetual Postponers? Women's, Men's and Couples' Fertility Intentions And Subsequent Fertility Behaviour* (Division for Social Statistics, Trans.). Southampton: University of Southampton.

- Billari, F. C., & Philipov, D. (2005). *Attitude Subjective Norm And Perceived Behavioral Control As Predictors Of Fertility Intentions*. Paper presented at the Population Association of America 2005, Philadelphia.
- Billari, F. C., Philipov, D., & Testa, M. R. (2009). Attitudes, Norms And Perceived Behavioural Control: Explaining Fertility Intentions In Bulgaria. *European Journal of Population / Revue européenne de Démographie*, 25(4), 439-465. doi: 10.1007/s10680-009-9187-9
- Bingoly, G., & Lapierre-Adamcyk, É. (2000). *Projets De Fécondité Des Jeunes Québécois Et Attitudes À L'égard De La Famille* Paper presented at the Présentation dans un séminaire du Partenariat Familles en mouvance et dynamiques intergénérationnelles, Québec, juin. .
- Bongaarts, J., & Watkins, S. C. (1996). Social Interactions And Contemporary Fertility Transitions. *Population and Development Review*, 22(4), 639-682.
- Caldwell, J. C. (1982). Theory: Caldwell's Theory Of Intergenerational Wealth Flows. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Philadelphia: Elsevier.
- Cayan, A., & Karaçam, Z. (2013). Factors Concerning The Attitudes Of Married Women Toward Family Planning In Aydırdun, Turkey: A Cross-Sectional Study. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 18(4), 323-328.
- Cunningham, M., & Thornton, A. (2004). *The Influence Of Parents' And Childrens' Union Transitions On Attitudes Toward Cohabitation*. Paper presented at the The Annual Meeting of the Population Association of America, Boston.
- Dibaba, Y. (2009). Factors Influencing Women's Intention to Limit Child Bearing in Oromia, Ethiopia. *The Ethiopian Journal of Health Development*, 23(1), 28-33.
- Dommermuth, L., Klobas, J., & Lappegard, T. (2011). Now Or Later? The Theory Of Planned Behavior And Timing Of Fertility Intentions. *Advances in Life Course Research*, 16, 42-53.
- Dorius, S. F., & Alwin, D. F. (2010). *The Global Development Of Egalitarian Beliefs-A Decomposition Of Trends In The Nature And Structure Of Gender Ideology (Population Studies Center, Trans.)*. Michigan: Institute for Social Research University of Michigan

- Draper, P., & Hames, R. (2000). Birth Order, Sibling Investment, And Fertility Among Ju'Hoansi (!Kung). *Human Nature*, 11(2), 117-156.
- Fahlén, S., & Oláh, L. S. (2009). *Female Employment, Work Hours And Childbearing Intentions In Sweden In The Early 2000s: A Capability Perspective*. Paper presented at the The Third Annual RECOWE Netherlands.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention, And Behavior: An Introduction To Theory And Research*. Massachusetts: Addison-Wesley.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6 ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Holton, S. (2010). *To Have Or Not To Have? Australian Women's Childbearing Desires, Outcomes And Expectations*. (Doctor of Philosophy), University of Melbourne.
- Kahn, S. (2007). Factors Influencing Intentions To Marry: A Comparison Of Americans And Australians. *UW-L Journal of Undergraduate Research X*, 10, 1-7.
- Kaufman, G. (2000). Do Gender Role Attitudes Matter? Family Formation And Dissolution Among Traditional And Egalitarian Men And Women. *Journal of Family Issues*, 21(1), 128-144. doi: 10.1177/019251300021001006
- Kodzi, I. A., Johnson, D. R., & Casterline, J. B. (2010). Examining The Predictive Value Of Fertility Preferences Among Ghanaian Women. *Demogr Res*, 22, 965-984. doi: 10.4054/DemRes.2010.22.30
- Konning, D. (2557). บทบาทของชายและหญิงในครอบครัว. เพื่อนรักสุขภาพจิต ปีที่ 14 ฉบับที่ 55, 14(55).
- Korabit, K., Lero, D. S., & Whitehead, D. L. (2008). *Handbook Of Work-family Integration: Research, Theory, And Best Practices*. London: Academic Press.
- Kuhnt, A. K., & Trappe, H. (2013). Easier Said Than Done: Childbearing Intentions And Their Realization In A Short Term Perspective. Germany: Max Planck Institute for Demographic Research.
- Lappegard, T., Neyer, G., & Vignoli, D. (2012). *Gender Ideology And Fertility Intentions Across Europe*. Paper presented at the Population Association of America, San Francisco.

- Lee, A. (2007). *Women's Gender Role Attitudes: Association Of Demographic Characteristics, Work Related Factors, And Life Satisfaction*. (Master of Science), University of North Texas.
- Liska, A. E. (1987). *Perspective On Deviance* (2 ed.). New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Lu, Y. H. (1993). Sex-Role Attitudes And The Employment Of Married Women-A Detroit Area Study. *Journal of Women and Gender Studies*, 4, 1993.
- Mathews, P., Iacovou, M., Sear, R., & Coast, E. E. (2012, 3-5 May 2012). *Do Preceding Questions Influence The Reporting Of Childbearing Intentions In Social Surveys?* Paper presented at the Population Association of America, San Francisco.
- Mencarini, L., Vignoli, D., & Gottard, A. (2011). Fertility Intentions And Outcomes. Implementing The Theory Of Planned Behavior With Graphical Models (Department of Statistics, Trans.). Florence: University of Florence.
- Miettinen, A., Basten, S., & Rotkirch, A. (2011a). Gender Equality And Fertility Intentions Revisited. *Demographic Research*, 24, 469-496. doi: 10.4054/DemRes.2011.24.20
- Miettinen, A., Basten, S., & Rotkirch, A. (2011b). Gender Equality And Fertility Intentions Revisited: Evidence From Finland. *Demographic Research*, 24, 27.
- Mills, M., Mencarini, L., Tanturri, M. L., & Begall, K. (2008). Gender Equity And Fertility Intentions In Italy And The Netherlands. *Demographic Research*, 18, 1-26. doi: 10.4054/DemRes.2008.18.1
- Modena, F., & Sabatini, F. (2010). I Would If I Could: Precarious Employment And Childbearing Intentions In Italy. Italy: Department of Economics University of Trento.
- Moore, K. A., McCabe, M. P., & Brink, R. B. (2001). Are Married Couples Happier In Their Relationships Than Cohabiting Couples? Intimacy And Relationship Factors. *Sexual and Relationship Therapy*, 16, 35-46.
- Mynarska, M., & Styrc, M. (2013). *Do You Need To Be Well-Off To Plan Children? Fertility Intentions In Poland*. Paper presented at the Changing families and fertility choices, Oslo.

- Nedoluzhko, L., & Andersson, G. (2007). Migration And First-Time Parenthood. *Demographic Research*, 17, 741-774. doi: 10.4054/DemRes.2007.17.25
- Oláh, L. S., & Bernhardt, E. M. (2008). Combine Childbearing And Gender Equality. *Demographic Research*, 19, 39. doi: DOI: 10.4054/DemRes.2008.19.28
- Palamuleni, M. E. (2012). *Factors Influencing Women's Intention To Limit Child Bearing In Malawi*. Paper presented at the Population Association of America 2012 Annual Meeting Program, San Francisco.
- Park, H. S., & Levine, T. R. (1999). The Theory Of Reasoned Action And Self-Conceptualization: Evidence From Three Cultures. *Communication Monographs*, 66.
- Philip, N. C., & Bianchi, S. M. (1999). Marriage, Children, And Women's Employment: What Do We Know? *Monthly Labor Review*, 122(12), 9.
- Piggott, T. B. (2011). *Exploring Childbearing Intentions And Reproductive Behavior Among Minority Adolescent And Young Adult Females With Behaviourally-Acquired HIV Infection*. (Doctor of Public Health), Columbia University
- Rijken, A., & Knijn, T. (2009). Couples' Decisions On Having A First Child. *Demographic Research*, 21, 765-802. doi: 10.4054/DemRes.2009.21.26
- Roberts, E., Metcalfe, A., Jack, M., & Tough, S. C. (2011). Factors That Influence The Childbearing Intentions Of Canadian Men. *Hum Reprod*, 26(5), 1202-1208. doi: 10.1093/humrep/der007
- Rutter, D. R., & Bunce, D. J. (1989). The Theory of Reasoned Action of Fishbein and Ajzen: A Test Of Towriss's Amended Procedure For Measuring Beliefs. *British Journal of Social Psychology*, 28(1), 39-46.
- Sassler, S., & Schoen, R. (1996). *The Impact Of Attitudes On Marriage Behavior*. Maryland: Department of population dynamics, John Hopkins University.
- Schachter, S. (1951). Deviation, Rejection, and Communication. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 46, 18.
- Schoen, R., Astone, N., Kim, J., Nathanson, C. A., & Fields, J. M. (1999). Do Fertility Intentions Affect Fertility Behavior? *Journal of Marriage and Family*, 61(3), 790-799.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A Beginner's Guide To Structural Equation Modeling* (3 ed.). New York: Routledge.

- Shirahase, S. (2000). Women's Increased Higher Education And The Declining Fertility Rate In Japan. *Review of Population and Social Policy*, 9, 47-63.
- Silvagni, M. G. (2012). *Why Not The Second Child? An Economic Analysis Of Fertility Behavior Of Russian Parents*. Paper presented at the IZA/HSE Workshop, Moscow.
- Spéder, Z., & Kapitány, B. (2009). How Are Time-Dependent Childbearing Intentions Realized? Realization, Postponement, Abandonment, Bringing Forward. *European Journal of Population / Revue européenne de Démographie*, 25(4), 503-523. doi: 10.1007/s10680-009-9189-7
- Št'astná, A. (2011). Realisation Of Childbearing Intentions In The Czech Republic. *Demografie [Demography]*, 53, 321-332.
- Tao, D. (2008). *Using Theory Of Reasoned Action (TRA) In Understanding Selection And Use Of Information Resources: An Information Resource Selection and Use Model*. (Doctor of Philosophy), University of Missouri-Columbia.
- Testa, M. R. (2012). *The Socio-Economic Determinants Of Childbearing Intentions: A Macro-Micro European Analysis*. Paper presented at the Population Association of America 2012, San Francisco.
- Toulemon, L., & Testa, M. R. (2005). fertility intentions and actual fertility: a complex relationship. *Population and Societies*, 415.
- Trail, T., & Karney, B. (2012). Why Do Low-Income Couples Marry Less And Divorce More? *Journal of Marriage and the Family*, 74(3).
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2524). ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ ของสตรีไทย ในชนบท : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวนาชาวไร่และชาวประมง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2551). สังคม สว. (ผู้สูงวัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมเผ่า อจละนันท์. (2523). ผลสะท้อนทางสังคมของการพัฒนาชนบทต่อภาวะเจริญพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค. (มปป.). Retrieved 17 พฤศจิกายน 2557 www.teacher.ssru.ac.th/chinoros_th/file.php/1/_1.docx

- กมลณัฐน์ น้อยไกรไพโร. (2554). สภาพบุคคลตามกฎหมายกับการทำแท้งตามคำสอนของศาสนาคริสต์ Retrieved 16 กุมภาพันธ์ 2558 <http://banndee.orgfree.com/abortion.html>
- กัลยา วาณิชย์ปัญญา. (2556). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- กาญจนา แก้วเทพ, & สมสุข หินวิมาน. (2551). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- กิติมา สุรสนธิ. (2542). ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จอห์น โนเดล, อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, & นิพนธ์ เทพวัลย์. (2530). การปฏิวัติขนาดครอบครัวในประเทศไทย: การลดลงอย่างรวดเร็วของภาวะเจริญพันธุ์ในประเทศโลกที่สาม (นภาพรณ์ หะวานนท์, Trans.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จิตตา.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2528). เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์.
- ทวีศักดิ์ ธีระปัญญาศักดิ์. (2543). การศึกษาความคิดเห็นต่อการคบเพื่อนต่างเพศ การเลือกคู่ครอง และการสมรสของนักเรียนนายร้อยตำรวจ. (สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์. (2536). ทักษะของนักสังคมสงเคราะห์ในการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน. ปทุมธานี: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิשראל: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (6 ed.). กรุงเทพมหานคร: จามจุรี.
- ประภาพัญญ์ สุวรรณ. (2526). ทศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประมวล คิดคินสัน. (2520). วิทยวัฒนา จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิทยา.
- ปรัชญา ไชยบุญทัน. (2524). สถานภาพทางเศรษฐกิจ กับภาวะเจริญพันธุ์ ในเขตชนบทของประเทศไทย. (สังคมศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรพิมล เมธาลักษณ์. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสกับภาวะเจริญพันธุ์ (สังคมศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล.

- พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2557). ทศนคติของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับการแต่งงานและการมีบุตร. Paper presented at the ประชากรและสังคม 2557: การเกิดกับความมั่นคงในประชากรและสังคม, นครปฐม.
- ภัทรธิดา ผลงาม. (2542). ทศนคติของมนุษย์กับการพัฒนา. เลย: สถาบันราชภัฏเลย.
- ภัสสร ลิมานนท์, สุชาดา ทวีสิทธิ์, อธิระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์, มาลี สบายยิ่ง, นริสรา พิงโพธิ์สม, นพพร ช่างชิง, & รุ่งรัตน์ โกวรรณะกุล. (2553). การศึกษาเกี่ยวกับภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ยุบล เป็ญจรงค์กิจ. (2542). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพมหานคร: ที พี พีริ้น.
- ศรินทรณ์ เกรย์, อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์, ปราโมทย์ ประสาทกุล, & อุมารณณ์ ภัทรวาณิชย์. (2555). รายได้ หนี้สิน ความสามารถทำใจยอมรับปัญหา และความสุข. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 57(3).
- วนิพพล มหาอาษา. (2551). ผู้สูงอายุกับการดูแลวัยรุ่น. จดหมายข่าวประชากรและการพัฒนา สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 28(5).
- ศรัญญา คณิตประเสริฐ. (2543). ทศนคติ บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจที่จะใช้คอมพิวเตอร์ในงานบริการสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลหนองคาย. (พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพมหานคร: รุ่งวัฒนา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2554). ประชากรประเทศไทย พ.ศ. 2554. สารประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล, 20(1), 1.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2556). การศึกษาเพื่อเตรียมการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583: ประชากรฐานและข้อสมมุติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สมศรี เปี่ยมสมบูรณ์. (2527). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมวิทยา โครงการวิจัยส่งเสริมหลักสูตร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2554). เพศ บทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย และความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย. Retrieved 12 สิงหาคม 2556 <http://www.women-family.go.th/km/site/index.php?page=knowledge&id=14&groupid=12>

- สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย. (2552). บริการสุขภาพสำหรับผู้มีภาวะพึ่งพิง: ระบบบริการที่ถูกลืม. Retrieved 20 กันยายน 2556
<http://www.hisro.or.th/main/?name=knowledge&file=readknowledge&id=16>
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2555). หัวใจว่าเหตุที่เอเชีย เมื่อผู้หญิงไม่ยอมแต่งงานจึงทำให้เกิดปัญหาใหญ่ในสังคม. Retrieved 28 กุมภาพันธ์ 2559
<http://www.qlf.or.th/Mobile/Details?contentId=140>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). สรุปผลสำคัญ การสำรวจอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2552. Retrieved 14 สิงหาคม 2556
<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/fertility/fertilityRep52.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (มปป.). ประชากรและคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2554). สรุปสถิติที่สำคัญ พ.ศ. 2554. Retrieved 14 สิงหาคม 2556
<http://bps.ops.moph.go.th/Statistic/Statistical%20Thailand%202011/statistic%20thailand.html>
- สุนทรีย์ สุวิปกิจ. (2520). ภาวะเจริญพันธุ์ และการวางแผนครอบครัวของสตรีในกรุงเทพมหานคร. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุปรียา ตันสกุล. (2550). ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์แนวทางการดำเนินงานในงานสุขศึกษา และส่งเสริมสุขภาพ. วารสารสุขศึกษา, 30(มกราคม-เมษายน 2550), 1-15.
- สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ, & รัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2551). สถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพมหานคร: มิสซัน มีเดีย.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2553). การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนวยการ เลิศชัยนติ. (2545). สถิติขั้นสูง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศิลปสนองการพิมพ์.
- อุดมศักดิ์ มหาวิวัฒน์. (2550). เพศศึกษา (*Sex Education*) (5 ed.). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

โครงการวิจัย

การศึกษาภาวะสมรสและทัศนคติต่อการสมรสของสตรีไทย

ในสังคมยุคใหม่

(ระยะที่ 1: พ.ศ. 2552 – 2553)

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสำรวจครั้งนี้ จะเก็บไว้เป็นความลับ การนำเสนอข้อมูล จะอยู่ในรูปผลรวม มิใช่ข้อมูลของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ตอบแบบสอบถาม

เมื่อท่านกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว กรุณาบรรจุแบบสอบถามลงในซองสีน้ำตาล ที่ใส่แบบมาถึงท่าน เพื่อปกปิดข้อมูลของท่านเป็นความลับและส่งคืนผู้ประสานงาน ในหน่วยงานของท่าน ผู้วิจัยจะมาเก็บรวบรวมคืนในภายหลัง

ขอขอบคุณยิ่งสำหรับความร่วมมือ

คำชี้แจงในการกรอกข้อมูล

1. สำหรับผู้ตอบที่ยังเป็นโสด (ไม่เคยมีคู่) กรุณาตอบคำถามในส่วนที่ 1, 2, 3, 4, และ 5ก.
2. สำหรับผู้ที่โสด แต่อยู่กินกับคนรัก กรุณาตอบคำถามในส่วนที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 ข.1
3. สำหรับผู้ตอบที่สมรส (ทั้งจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน) กรุณาตอบคำถามในส่วนที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 ข.2
4. สำหรับผู้ที่เป็นหม้าย กรุณาตอบคำถามในส่วนที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 ข.3
5. สำหรับผู้ที่แยก (เลิกกัน) /หย่า กรุณาตอบคำถามในส่วนที่ 1, 2, 3, 4, และ 5 ข.4

ส่วนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของตัวผู้ตอบและภูมิหลังเกี่ยวกับครอบครัว

คำชี้แจง: โปรดกากบาท (x) หรือเติมข้อความในคำถามด้านล่างนี้

ภูมิหลังเกี่ยวกับตัวผู้ตอบ

1. ท่านเกิดเมื่อปี พ.ศ. หรือ อายุของท่านเมื่อครบวันเกิดครั้งสุดท้าย ปี
2. สถานภาพสมรส
 โสด (ไม่เคยมีคู่) โสด (แต่อยู่กินกับคนรัก)
 สมรส(ทั้งจดทะเบียนและไม่จดทะเบียน) หม้าย แยก (เลิกกัน) /หย่า
3. ศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ
4. ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ท่านใช้เวลาอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ใด นานที่สุด
 กทม. เขตเทศบาล จังหวัด นอกเขตเทศบาล
 จังหวัด
 ต่างประเทศ (ระบุ) อื่นๆ (ระบุ)
5. ท่านอาศัยในเขตพื้นที่ปัจจุบันนานเท่าใดแล้ว (ระบุ) เดือน ปี
6. ระดับการศึกษาสูงสุด
 ต่ำกว่าปริญญาตรี/ ปวช./ ปวส. ปริญญาตรี ปริญญาโท หรือสูงกว่า
7. ท่านทำงานในองค์กรประเภทใด หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน
 ตำแหน่งงานที่ทำ (ระบุ)
8. รายได้จากตำแหน่งงานปัจจุบัน เดือนละ (ระบุ) บาท
9. รายได้อื่นนอกเหนือจากรายได้งานประจำ เดือนละ (ระบุ) บาท ไม่มี
 รายได้พิเศษ
10. รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (รวมจากทุกแหล่งและของตัวเอง) เดือนละ (ระบุ) บาท
11. รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (จากข้อ 10) เพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่
 เพียงพอ แต่ไม่เหลือเก็บ
 เพียงพอและเหลือเก็บ
 ไม่เพียงพอ แต่ไม่เป็นหนี้
 ไม่เพียงพอ และเป็นหนี้
12. รายได้ของท่านมีส่วนช่วยเหลือจุนเจือ พ่อแม่และ/หรือพี่น้องของท่านอย่างน้อยเพียงใด
 พ่อแม่ มีส่วนช่วยมาก มีส่วนช่วยบ้าง ไม่ต้องช่วยเหลือ พ่อแม่เสียชีวิตแล้ว
 พี่น้อง มีส่วนช่วยมาก มีส่วนช่วยบ้าง ไม่ต้องช่วยเหลือ ไม่มีพี่น้อง
13. บ้านและที่ดินที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันเป็นของใคร

บ้าน () ของตัวเอง ()เช่า ()เช่าซื้อ () ของคนอื่น (พ่อ แม่ ญาติ)
ที่ดิน () ของตัวเอง ()เช่า ()เช่าซื้อ () ของคนอื่น (พ่อ แม่ ญาติ)

ภูมิหลังเกี่ยวกับครอบครัว

14. ปัจจุบันพ่อและ/หรือแม่ของท่านยังมีชีวิตอยู่หรือไม่
 () บิดา ยังมีชีวิตอยู่ อายุ ปี () ถึงแก่กรรมแล้วเมื่ออายุ ปี
 () มารดา ยังมีชีวิตอยู่ อายุ ปี () ถึงแก่กรรมแล้วเมื่ออายุ ปี
15. ปัจจุบันพ่อและ/หรือแม่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับท่านหรือไม่
 () อยู่ () อยู่ที่อื่น () เสียชีวิตแล้วทั้งคู่

คำชี้แจง : คำถามข้อ 16-19 หากพ่อ/แม่เสียชีวิตแล้ว

สอบถามถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งพ่อ/แม่มยังมีชีวิตอยู่

16. (หากพ่อ/แม่ ไม่ได้อยู่บ้านเดียวกันกับท่าน) ท่านติดต่อกับพ่อ/แม่บ่อยครั้งเพียงใด
 () ติดต่อบ่อยครั้ง (ระบุวิธีที่ใช้ติดต่อกันมากที่สุดเพียงวิธีเดียว)
 () คุยกันผ่านทางโทรศัพท์ () ไปเยี่ยมเยียน () ส่งเงิน/ข้าวของไปให้
 () ไม่ค่อยได้ติดต่อกัน () ไม่เข้าข่าย (พ่อและ/หรือแม่ อยู่บ้านเดียวกัน)
17. เมื่อมีปัญหา ท่านได้ปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากพ่อ/แม่หรือไม่
 () ปรึกษาเกือบทุกเรื่อง () ปรึกษาเฉพาะเรื่องสำคัญ () ไม่ค่อยได้ปรึกษา
18. โดยรวมแล้ว ท่านสนิทสนมกับพ่อ/แม่มากน้อยเพียงใด
 () สนิทสนมมาก () สนิทสนมค่อนข้างน้อย () ไม่สนิทสนมเลย
19. ท่านได้มีส่วนดูแลรับผิดชอบพ่อแม่ของท่านมากน้อยเพียงใด
 () ดูแลรับผิดชอบทุกอย่าง (ให้เงินทอง ข้าวของ ดูแลยามเจ็บป่วย)
 () ดูแลรับผิดชอบเพียงบางส่วน
 () ไม่ได้ดูแลรับผิดชอบเลย เพราะ.....
 () อื่นๆ
20. ท่านมีพี่น้องร่วมมารดากี่คน (ไม่รวมตัวท่าน) คน () ไม่มีพี่น้อง
21. ในบรรดาพี่น้องร่วมมารดา ตัวท่านเป็นบุตรลำดับที่เท่าใด () ไม่มีพี่น้อง
22. จำนวนพี่น้องร่วมมารดาของท่านแต่งงานแล้วกี่คน
 () ทุกคนยังเป็นโสด () แต่งงานแล้ว คน () ไม่มีพี่น้อง
23. โดยรวม ท่านสนิทสนมกับพี่น้องมากน้อยเพียงใด
 () สนิทสนมมาก () สนิทสนมค่อนข้างน้อย () ไม่สนิทสนมเลย
 () ไม่มีพี่น้อง

24. ในรอบปีที่ผ่านมา พี่น้องของท่านได้ขอความช่วยเหลือจากท่านบ้างหรือไม่

- () ขอความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย () ขอความช่วยเหลือด้านเงินทอง
() ขอคำปรึกษา () พี่น้องไม่ได้ขอความช่วยเหลือ () ไม่มีพี่น้อง
() ตัวท่านเองเป็นฝ่ายขอความช่วยเหลือจากพี่น้องเรื่อง (ระบุ)

ส่วนที่ 2 ทศนคติเกี่ยวกับการสมรสและการสร้างครอบครัว

คำชี้แจง : โปรดกากบาท (x) หรือเติมคำในข้อความที่อยู่ด้านล่างนี้

- ท่านคิดว่าอายุเท่าใดที่เหมาะสมสำหรับชาย-หญิง ในการมีคู่ครอง
 () ผู้ชายอายุ ปี () ผู้หญิงอายุ ปี
- ท่านคิดว่าอายุเท่าใดที่ชาย-หญิงสมควรเลิกนึกถึงการมีคู่ครอง
 () ผู้ชาย ปี () ไม่ควรจำกัดอายุ
 () ผู้หญิง ปี () ไม่ควรจำกัดอายุ
- สมมุติว่าเกิดกรณีที่พ่อแม่ของท่านไม่ยอมรับคนรักของท่าน คิดว่าจะแก้ปัญหาได้อย่างไร
 () เลิกคบหากันเพื่อตัดปัญหา () รอเวลาจนกว่าสถานการณ์ดีขึ้น
 () แต่งงานโดยไม่ฟังคำคัดค้าน () อยู่กินกันเลยโดยไม่ต้องแต่งงาน
- ท่านคิดว่าการจดทะเบียนสมรสมีความสำคัญเพียงใด (เลือก 1 คำตอบ)
 () สำคัญ เพราะมีผลผูกพันด้านสิทธิทางกฎหมายหลายเรื่อง
 () สำคัญ เพราะเป็นสัญลักษณ์ของการใช้ชีวิตคู่
 () สำคัญ เพราะ (ระบุเหตุผลอื่นๆ)
 () ไม่สำคัญ ปัจจุบันมีคนมากมายไม่จดทะเบียน และทะเบียนสร้างข้อผูกมัดมากเกินไป
 () ไม่สำคัญ เพราะ (ระบุเหตุผลอื่นๆ)
- ท่านคิดว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ควรเลือกใช้นามสกุลของตนเองหรือของคู่สมรส
 () ควรใช้นามสกุลของตนเอง () ควรใช้นามสกุลของสามี () ไม่แน่ใจ
- ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วควรใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” มากกว่า แม้กฎหมายจะอนุญาตให้เลือกใช้คำนำหน้า “นางสาว” ได้ก็ตาม
 () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่แน่ใจ
- ท่านยอมรับหรือไม่ในการที่คนเพศเดียวกัน (ชายกับชาย หรือ หญิงกับหญิง) อยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา
 () ยอมรับได้ เพราะสังคมปัจจุบันเปลี่ยนไปแล้ว
 () ยอมรับได้ เพราะเป็นเรื่องความชอบส่วนบุคคล
 () ยอมรับไม่ได้ เพราะผิดธรรมชาติ
 () ยอมรับไม่ได้ เพราะผิดบรรทัดฐานทางสังคม
 () ไม่มีความคิดเห็น/ไม่ทราบ
- ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า หนุ่มสาวยุคปัจจุบันส่วนหนึ่งคิดว่า ยังไม่จำเป็นต้องรีบแต่งงาน เพราะมีอิสระมากขึ้นกว่าแต่ก่อนในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (Premarital sex)

- () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย () ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น
 () อื่นๆ
9. ท่านยอมรับหรือไม่ที่หนุ่มสาวไทยปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาโดยยังไม่ได้แต่งงาน หรือไม่คิดที่จะแต่งงาน (living together) มากขึ้น
- () ยอมรับได้ เพราะเป็นความพึงพอใจของคนสองคน
 () ยอมรับได้ เพราะหนุ่มสาวปัจจุบันไม่ชอบมีข้อผูกมัด
 () ยอมรับได้ เพราะหากอยู่กันไม่ได้ก็เลิกทำได้ง่าย
 () ไม่ยอมรับ เพราะเป็นเรื่องไม่ถูกต้องตามประเพณี
 () ไม่ยอมรับ เพราะเป็นเรื่องผิดศีลธรรม
 () ไม่ยอมรับ เพราะทำให้เกิดปัญหาสังคม
 () ไม่ทราบ/ไม่มีความเห็น
10. ท่านมีเพื่อนหรือคนรู้จักที่อยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาโดยยังไม่ได้แต่งงานหรือไม่
- () มีหลายคน (กรณีระบุจำนวนไม่ได้) () มี (ระบุ)..... คู่ () ไม่มี
11. ท่านคิดว่าผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างมาแล้วควรแต่งงานใหม่อีกหรือไม่
- () ควร เพราะ
 () ไม่ควร เพราะ
 () ไม่มีความเห็น
12. ท่านคิดว่า ผู้หญิงที่เป็นหม้าย ควรแต่งงานใหม่อีกหรือไม่
- () ควร เพราะ
 () ไม่ควร เพราะ
 () ไม่มีความเห็น
13. ท่านคิดว่าการที่ผู้หญิงอยู่เป็นโสดมากขึ้นในปัจจุบัน จะเป็นปัญหาในอนาคตหรือไม่
- () เป็นปัญหาด้าน ขาดความมั่นคงในชีวิต
 () เป็นภาระกับครอบครัว/ญาติต้องดูแล
 () เป็นภาระของสังคมที่รัฐต้องดูแล
 () อื่นๆ (ระบุปัญหา)
 () ไม่คิดว่าจะเป็นปัญหา

14. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวต่อไปนี้ (โปรดกากบาท (x) ในช่องที่ท่านต้องการและโปรดตอบทุกข้อ)

คำกล่าวที่ว่า		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
14.1	ผู้หญิงสมัยนี้ไม่จำเป็นต้องแต่งงานเพราะพึ่งตัวเองได้			
14.2	ผู้หญิงโสดสมัยนี้ได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นกว่าสมัยก่อน และไม่ถูกกดดันที่อยู่เป็นโสด			
14.3	การแต่งงานทำให้ชีวิตคนมีความสมบูรณ์กว่าอยู่เป็นโสด			
14.4	การใช้ชีวิตคู่ของคนหนุ่มสาวในปัจจุบันทำให้ความหมายคำว่า “แต่งงาน” เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม			
14.5	แม้จะพึ่งตนเองได้ ผู้หญิงยังจำเป็นต้องแต่งงาน เพราะจะได้มีเพื่อนคู่ชีวิต และมีที่ปรึกษา			
14.6	“เซ็กซ์” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้การมีชีวิตคู่สมบูรณ์			
14.7	สังคมปัจจุบันทำให้การแต่งงานและการมีครอบครัวกลายเป็นเรื่องของ “ภาระ” มากกว่า “ความสุข”			
14.8	สังคมปัจจุบันนี้ผู้หญิง-ผู้ชายสามารถมี “คู่รัก” อยู่กินกันโดยไม่จำเป็นต้องแต่งงานเช่นในอดีต			
14.9	หากผู้ชายจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร			
14.10	หากผู้หญิงจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร			
14.11	เมื่อจะแต่งงาน ควรต้องมีสินสอดทองหมั้นตามประเพณี			
14.12	ในปัจจุบัน การเลือกคู่ผ่านระบบออนไลน์ หรือผ่านบริษัทจัดหาคู่ เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ และไม่น่า			

คำกล่าวที่ว่า		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
	เสียหาย			
14.13	การแต่งงานกับชาวต่างชาติไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร และน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับหญิงไทย			
14.14	ความรักความเข้าใจกันระหว่างสามีภรรยา เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้ชีวิตคู่สมบูรณ์			
14.15	หากเลือกได้จะขออยู่เป็นโสด เพราะมีความสุขและมีอิสระในการใช้ชีวิตมากกว่าคนที่แต่งงาน			
14.16	เมื่อจะแต่งงานกัน ควรให้พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายยอมรับ			
14.17	ผู้หญิงควรใช้นามสกุลของสามีหลังแต่งงาน			
14.18	หากคนเพศเดียวกันต้องการใช้ชีวิตคู่และสร้างครอบครัว น่าจะทำได้ และไม่เป็นปัญหาสังคม			
14.19	หากคู่ที่เป็นคนเพศเดียวกันต้องการรับเด็กเป็นลูกบุญธรรม น่าจะทำได้เพื่อให้ครอบครัวสมบูรณ์			

ส่วนที่ 3 ทศนคติเกี่ยวกับบทบาทเพศ และสถานภาพสตรี

ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวต่อไปนี้ (โปรดกากบาท (x) ในช่องที่ท่านต้องการและโปรดตอบทุกข้อ)

	คำกล่าวที่ว่า	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1.	สังคมไทยปัจจุบันไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงแสดงความสามารถเท่าที่ควร ทำให้ไม่มีโอกาสเป็นผู้บริหารได้มากเท่าผู้ชาย			
2.	ภรรยาควรให้สามีตัดสินใจเรื่องสำคัญ (เช่น การเงิน ของครอบครัว การศึกษาบุตร) เพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว			
3.	การดูแลเรื่องภายในบ้าน เป็นหน้าที่หลักของภรรยา			
4.	ภรรยาควรออกจากงานหากจำเป็นต้องดูแลบุตร			
5.	ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้ดีพอๆกับที่ผู้ชายเป็น			
6.	ความก้าวหน้าในอาชีพของสามีสำคัญกว่าความก้าวหน้าในอาชีพของภรรยา			
7.	ไม่ควรถือสาว่า การที่ผู้ชาย (หรือสามี) เทียว “หาความสำราญนอกบ้าน” เป็นเรื่องเสียหาย			
8.	หากมีความขัดแย้งกันจนไม่อาจอยู่ร่วมกันอีกต่อไป ภรรยาควรขอหย่าจากสามีได้			
9.	ภายหลังแต่งงานแล้ว ผู้หญิงควรใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” แม้กฎหมายอนุญาตให้ใช้ “นางสาว” ได้			
10.	ภรรยาควรมองข้ามเหตุการณ์ที่แสดงออกถึงความนอกใจของสามี เพราะเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไทย			
11.	เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ฝ่ายภรรยาควรอดทน และโอนอ่อนผ่อนตามสามีเพื่อลดปัญหา			
12.	เพราะภรรยาทำหน้าที่บกพร่อง หรือรู้จักสู้กับ			

คำกล่าวที่ว่า		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
	กลายเป็นเหตุร้ายให้สามีทุพพิกาศหรือทำร้ายร่างกาย			
13	หากถูกสามีทุพพิกาศ ทำร้ายร่างกาย ภรรยาก็ไม่ควรขอหย่า เพราะควรอดทนเพื่อลูก และเพื่อรักษาภาพพจน์การมีครอบครัวที่สมบูรณ์ในสายตาคนอื่น			
14	ผู้หญิงควรคิดถึงความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการศึกษาของตัวเอง ก่อนคิดถึงการแต่งงานสร้างครอบครัว			
15.	ภรรยาและสามีควรช่วยกันดูแลลูกและทำงานบ้าน เพราะทั้งคู่ต่างต้องออกทำงานนอกบ้าน			
16	ผู้หญิงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือสามารถร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้เท่าเทียมกับผู้ชาย			

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทศนคติต่อการสร้างครอบครัวและผู้สูงอายุ

1. เมื่อท่านเกษียณอายุ (60 ปีขึ้นไป) ท่านวางแผนจะอยู่กับใคร (เลือก 1 คำตอบ)
- () อยู่ตัวคนเดียว () อยู่กับคู่สมรส (แยกอยู่อิสระ)
- () อยู่รวมกับลูกหลาน () อยู่รวมกับญาติ (พ่อแม่/พี่น้อง)
- () อยู่รวมกับคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติ () ยังไม่ได้วางแผน
2. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของท่านเป็นอย่างไร (สำหรับผู้ที่ยังไม่สมรส ครอบครัวอาจหมายถึง พ่อแม่พี่น้อง สำหรับผู้สมรสแล้ว ครอบครัวอาจหมายถึงสามี/บุตร)

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของท่าน		ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
2.1	เมื่อมีปัญหา ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัวเสมอ			
2.2	ท่านรู้สึกว่าการได้อยู่กับครอบครัวทำให้มีความสุขและรู้สึกอบอุ่น			
2.3	เมื่อมีปัญหา คนในครอบครัวสามารถปรึกษากันได้ทุกเรื่อง			
2.4	คนในครอบครัวมีความผูกพันรักใคร่กันดี			
2.5	ท่านมีโอกาสได้รับประทานอาหารเย็นร่วมกันกับคนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ในแต่ละอาทิตย์			
2.6	คนในครอบครัวมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ (เช่น ไปทำบุญ เที่ยวสุดสัปดาห์ ทำกิจกรรมนอกบ้าน ซ้อบปิ้ง)			

3. ท่านเห็นด้วยกับความคิดเกี่ยวกับการสร้างครอบครัว และผู้สูงอายุในประเด็นต่อไปนี้หรือไม่

ความคิดที่ว่า		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
3.1	ในสังคมปัจจุบัน การมีบุตรกลายเป็นการเพิ่มภาระให้กับคู่สมรสมากเกินไป			
3.2	การมีบุตรนับว่าเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการทำงานของมารดา			
3.3	คู่สมรสใหม่ไม่ควรรีบมีบุตรเพราะทำให้ขาดอิสระในการใช้ชีวิตคู่ตามลำพังสามี-ภรรยา			
3.4	วิถีชีวิตสังคมปัจจุบันทำให้การเลี้ยงดูบุตรลำบากขึ้น			

	ความคิดที่ว่า	เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ไม่เห็นด้วย
3.5	ลูกสมัยนี้ไม่ค่อยให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่			
3.6	การมีบุตร สร้างคุณค่าทางจิตใจและอารมณ์แก่พ่อแม่			
3.7	ไม่ควรคาดหวังให้ลูกเลี้ยงดูพ่อแม่ยามแก่ชรา			
3.8	คนที่อายุน้อยกว่าไม่ควรขัดแย้งกับผู้สูงอายุเพราะท่านเหล่านี้มีประสบการณ์มากกว่า			
3.9	ในอนาคตรัฐบาลควรมีบทบาทมากขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุเพราะครอบครัวมีภาระค่อนข้างมาก			
3.10	หน้าที่สำคัญของลูกคือการเลี้ยงดูพ่อแม่ ไม่ว่าจะลูกจะมีสถานะทางเศรษฐกิจอย่างไร			
3.11.	การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ทำให้การดูแลผู้สูงอายุค่อนข้างเป็นภาระแก่ครอบครัวมากกว่าแต่ก่อน			
3.12	น่าจะเป็นการดีกว่า ที่ให้พ่อแม่สูงอายุไปอาศัยอยู่ที่สถานสงเคราะห์ของรัฐ หากครอบครัวไม่อยู่ในวิสัยที่ดูแลพ่อแม่ได้			

คำชี้แจง: คำถามในส่วนที่ 5

ส่วนที่ 5 ก. หน้า 9 – 10 สำหรับผู้ตอบที่เป็นโสด (ยังไม่เคยมีคู่)

ส่วนที่ 5 ข.

- 5 ข.1 (หน้า 11) สำหรับผู้ตอบที่เป็นโสด แต่อยู่กินกับคนรัก
- 5 ข.2 (หน้า 12) สำหรับผู้ตอบที่สมรส (ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน)
- 5 ข.3 (หน้า 13) สำหรับผู้ตอบที่เป็นหม้าย และปัจจุบันยังไม่สมรสใหม่
- 5 ข.4 (หน้า 14-15) สำหรับผู้ตอบที่แยก /หย่า และปัจจุบันยังไม่สมรสใหม่

ส่วนที่ 5 ก.สำหรับผู้ตอบที่เป็นโสด (ไม่เคยมีคู่) เท่านั้น

คำชี้แจง : โปรดกากบาท (x) หรือเติมข้อความในคำถามด้านล่างนี้

1. ท่านมีหรือเคยมีคนรักหรือไม่
 มี เคยมี ไม่เคยมี
2. ท่านมีแผนการที่จะแต่งงานภายใน 1-5 ปีนี้ หรือไม่
 มี เมื่อใด (ระบุ) ยังไม่มีแผนการ ไม่เคยมีคนรัก
3. เหตุใดท่านจึงยังครองโสดอยู่จนปัจจุบันนี้ (เรียงลำดับความสำคัญของเหตุผล **5 อันดับแรก**)

	ยังคงอยู่เป็นโสดด้วยเหตุผลที่ว่า	ระบุเลขลำดับความสำคัญของเหตุผล (5 อันดับแรก)
3.1	ประสบการณ์ส่วนตัวทำให้มีทัศนคติไม่ดีกับการแต่งงาน	
3.2	ไม่พร้อมรับการระในการสร้างครอบครัวและมีบุตร	
3.3	คิดว่าจะอยู่เป็นโสดถาวรเพราะไม่อยากมีภาระผูกพันกับใคร	
3.4	มีโอกาสพบปะเพศตรงข้ามแต่ไม่พบคนถูกใจหรือที่เหมาะสมกัน	
3.5	ไม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับใคร เพราะต้องทำงาน	
3.6	ผูกพันกับพ่อแม่ และครอบครัวมาก ไม่อยากแยกตัวไป	
3.7	ต้องการความก้าวหน้าในอาชีพการงาน	
3.8	ไม่ต้องการพึ่งพาใคร และไม่ต้องการรับผิดชอบใคร	
3.9	ครอบครัวยอมรับการอยู่เป็นโสด และไม่กดดันให้แต่งงาน	
3.10	คิดว่าการแต่งงานไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต	
3.11	มีคนรัก แต่พ่อแม่หรือครอบครัวไม่ยอมรับ	
3.12	มีคนรัก แต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยังไม่พร้อมที่จะแต่งงาน	

4. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่กับใคร
 อยู่คนเดียว อยู่กับพ่อแม่ อยู่กับพี่/น้อง
 อยู่กับญาติ อยู่กับเพื่อน อื่นๆ (ระบุ)
5. พ่อแม่ หรือคนในครอบครัว (เช่น พี่น้อง/ญาติ) เป็นห่วงหรือไม่ ที่ท่านยังอยู่เป็นโสด
 เป็นห่วงมาก เป็นห่วงบ้าง แต่ไม่กดดัน
 ไม่ห่วงเลย ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ เพราะไม่เคยมีใครพูด

6. ในความคิดของท่าน พ่อแม่เข้มงวดเพียงใดในการคบเพื่อน (ทั้งชายและหญิง) ของท่าน
- () เข้มงวดมาก () ค่อนข้างเข้มงวด () คบใครก็ได้ ไม่ค่อยสนใจนัก
- () ให้อิสระในการคบเพื่อน แต่คอยดูแลให้อยู่ในสายตา
- () ไม่เข้าข่าย (ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่)
7. เพื่อนหญิงสนิทที่สุดของท่านแต่งงานแล้วหรือยัง
- () ยังไม่แต่ง () แต่งแล้ว เมื่ออายุประมาณ ปี
8. ตัวท่านเองกังวลใจหรือไม่กับการที่ยังอยู่เป็นโสดจนถึงปัจจุบัน
- () กังวลมากที่สุด () ค่อนข้างกังวล () ไม่กังวล () ไม่สนใจจะแต่งงาน
9. ท่านมีความคิดเห็นต่อการแต่งงานและการสร้างฐานะครอบครัวอย่างไร
- () เมื่อเริ่มทำงาน ก็ควรคิดถึงเรื่องแต่งงานได้
- () ควรสร้างความมั่นคงเรื่องงานก่อนอย่างน้อย 5 ปี จึงค่อยคิดเรื่องแต่งงาน
- () แต่งงานและสร้างฐานะไปพร้อมๆ กัน
- () ควรรอนกว่าจะมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ แล้วจึงค่อยแต่งงาน
10. หากท่าน**ต้องเลือก**ระหว่างหน้าที่การงานกับการแต่งงานและสร้างครอบครัว ท่านจะเลือกอะไร
- () เลือกหน้าที่การงาน () เลือกแต่งงาน และสร้างครอบครัว () ตัดสินใจไม่ได้
11. หากท่านแต่งงาน คิดว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่
- () คิดว่าจะจด () คิดว่าจะไม่จด () ไม่แน่ใจ
12. หากท่านแต่งงาน ท่านคิดว่าจะอยู่กับใครภายหลังแต่งงาน
- () แยกออกไปตั้งครัวเรือนเป็นอิสระ () อยู่กับพ่อแม่ตัวเอง () อยู่กับพ่อแม่สามี
- () อยู่กับพ่อแม่ตัวเองจนกว่าตั้งตัวได้แล้วค่อยแยกไป () แล้วแต่สถานการณ์
13. หากท่านแต่งงาน ท่านต้องการมีบุตรหรือไม่
- () ต้องการ (ระบุ) คน () ไม่ต้องการ () ไม่แน่ใจ
14. (สำหรับผู้ที่ตอบว่า ต้องการมีบุตร หรือไม่แน่ใจ) หากท่านแต่งงานและมีบุตร คิดว่าท่านจะ
- () ยังคงทำงานนอกบ้านเช่นเดิม
- () ลาออกจากงานเพื่อดูแลครอบครัวและเลี้ยงลูก
- () เลี้ยงดูลูกระยะหนึ่งแล้วค่อยหางานทำใหม่

ส่วนที่ 5 ข. ผู้ที่เป็นโสด แต่อยู่กินกับคนรัก ตอบส่วนที่ 5 ข.1

ผู้ที่สมรส (ทั้งจดทะเบียน/ไม่จดทะเบียน) ตอบส่วนที่ 5 ข.2

ผู้ที่เป็นหม้าย และยังไม่สมรสใหม่ ตอบส่วนที่ 5 ข.3

ผู้ที่ย้าย (เล็กกัน)/หย่า และยังไม่สมรสใหม่ ตอบส่วนที่ 5 ข.4

ส่วนที่ 5 ข.1 สำหรับผู้ตอบที่เป็นโสด แต่อยู่กินกับคนรัก

1. ท่านอยู่กินกับคนรักคนนี้นานานเท่าใดแล้ว (ระบุ) เดือน หรือ..... ปี
2. ก่อนหน้าคนรักคนนี้ ท่านเคยอยู่กินกับคนอื่นโดยไม่ได้แต่งงานหรือไม่
 เคย ไม่เคย ไม่ตอบ
3. อายุของท่านเมื่อเริ่มอยู่กินฉันท์สามีภรรยากับคนรักครั้งแรก ปี
4. อายุของคนรักเมื่อเริ่มอยู่กินฉันท์สามีภรรยา与您ครั้งแรก ปี
5. เหตุผลสำคัญหรือเหตุผลหลักที่ท่านอยู่กินกับคนรักโดยยังไม่แต่งงาน
 ยังไม่พร้อมแต่งงาน ไม่ชอบการผูกมัดกับใคร
 พ่อแม่ (ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง) ไม่ยอมรับ ทดลองอยู่ หากอยู่ไม่ได้ก็จะเลิกได้ง่าย
 อื่นๆ (ระบุ)
6. พ่อแม่ของท่านรู้หรือไม่ว่า ท่านอยู่กินกับคนรักโดยยังไม่แต่งงาน
 รู้ และยอมรับ รู้ แต่ไม่ได้ทำอะไร รู้ แต่ไม่ยอมรับ
 ไม่เคยรู้ เพราะไม่เปิดเผย ไม่แน่ใจว่ารู้หรือไม่
7. ท่านพอใจการใช้ชีวิตคู่ในลักษณะที่เป็นอยู่นี้เพียงใด
 พอใจมาก เพราะ
 ค่อนข้างพอใจ เพราะ
 ไม่ค่อยพอใจ เพราะ
8. ท่านคิดว่า จะอยู่กินกับคนรักคนนี้ไปตลอดหรือไม่
 คิดว่าจะอยู่กันไปตลอด ไม่คิดว่าจะอยู่กันไปตลอด
 ยังไม่ได้คิดไกล ขึ้นกับเหตุการณ์ ไม่แน่ใจ แล้วแต่สถานการณ์
9. หากจะแต่งงาน ท่านคิดว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่
 คิดว่าจะจดทะเบียน คิดว่าจะไม่จดทะเบียน
 คิดว่าคงจะไม่แต่งงาน ไม่แน่ใจ แล้วแต่สถานการณ์
10. ปัจจุบัน ท่านอาศัยอยู่กับใคร
 อยู่บ้านเดียวกับคนรัก อยู่ตามลำพัง (แต่ไปมาหาสู่กับคนรัก)

- () อยู่กับพ่อแม่ตัวเอง () อยู่กับพ่อแม่คนรัก
() อยู่กับญาติของตนเอง () อื่นๆ

ส่วนที่ 5 ข.2 สำหรับผู้ตอบที่สมัคร (ทั้งที่จัดและไม่จัดทะเบียน)

1. การแต่งงาน ครั้งนี้เป็นครั้งแรกและครั้งเดียวของท่านใช่หรือไม่
 ใช่ ครั้งแรกและครั้งเดียว ไม่ใช่ เคยแต่งงานมาแล้ว..... ครั้ง (รวมครั้งนี้)
2. อายุแรกสมรสของท่าน ปี อายุแรกสมรสของคู่สมรส ปี
3. เมื่อแต่งงาน (ครั้งแรก) ท่านได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่
 จดทะเบียน ไม่ได้จดทะเบียน ไม่เคยคิดจะจดทะเบียน
4. ภายหลังการแต่งงาน (ครั้งแรก) ท่านอาศัยอยู่กับใคร
 แยกอยู่เป็นอิสระ อยู่กับพ่อแม่ของตัวเอง
 อยู่กับพ่อแม่ของคู่สมรส อยู่กับญาติของตัวเอง/ของคู่สมรส
5. จำนวนบุตรของท่านจากการแต่งงานทั้งหมด() มี คน () ยังไม่มีบุตร () ไม่มีบุตร
6. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านทะเลาะวิวาทกับคู่สมรสบ้างหรือไม่
 ทะเลาะกันบ่อยครั้ง ทะเลาะกันบ้าง นานๆ ครั้ง ไม่เคยทะเลาะกัน
7. เมื่อทะเลาะวิวาท เคยมีการใช้กำลังทำร้ายร่างกายกันหรือไม่
 มีบ่อยครั้ง มีบ้าง นานๆ ครั้ง ไม่เคยมี
8. ในภาพรวม ท่านพอใจกับชีวิตคู่ของท่านมากน้อยเพียงใด
 พอใจมาก พอใจ ไม่พอใจ ไม่พอใจมาก
9. ท่านเคยคิดถึงการเลิกราหรือหย่าร้างกับคู่สมรสบ้างหรือไม่
 เคยคิด บ่อยครั้ง เพราะ
 เคยคิด นานๆ ครั้ง เพราะ
 ไม่เคยคิดเลย
10. (สำหรับผู้ที่แต่งงานมากกว่า 1 ครั้ง)
 อายุของท่านเมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ปี อายุของคู่สมรสเมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ปี
11. เหตุผลที่ท่านแต่งงานใหม่ (เช่น สามีตาย/หย่าร้าง/หรืออื่นๆ)

12. เมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ท่านได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่
 จดทะเบียน ไม่ได้จดทะเบียน ไม่เคยคิดจะจดทะเบียน

ส่วนที่ 5 ข.3 สำหรับผู้ตอบที่เป็นหม้ายและปัจจุบันยังไม่สมรสใหม่

1. ท่านเคยแต่งงานเพียงครั้งเดียวใช่หรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่ เคยแต่งงานมาแล้ว ครั้ง (รวมครั้งล่าสุด)
2. อายุแรกสมรสของท่าน ปี อายุแรกสมรสของคู่สมรส ปี
3. เมื่อแต่งงาน (ครั้งแรก) ท่านได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่
 จดทะเบียน ไม่ได้จดทะเบียน ไม่เคยคิดจะจดทะเบียน
4. ภายหลังจากแต่งงาน (ครั้งแรก) ท่านอาศัยอยู่กับใคร
 แยกอยู่เป็นอิสระ อยู่กับพ่อแม่ของตัวเอง
 อยู่กับพ่อแม่ของคู่สมรส อยู่กับญาติของตัวเอง/ของคู่สมรส
5. จำนวนบุตรของท่านจากการแต่งงานทั้งหมด มี คน ไม่มีบุตร
6. ท่านเป็นหม้ายเมื่ออายุ ปี คู่สมรสเสียชีวิตเมื่ออายุ ปี
7. ท่านแต่งงานอยู่กับคู่สมรสคนที่เสียชีวิตนั้นนานกี่ปี ปี
8. ท่านคิดจะแต่งงานใหม่หรือไม่
 คิด เพราะ
 ไม่คิด เพราะ
 ไม่แน่ใจ เพราะ
9. ภายหลังจากคู่สมรสเสียชีวิต ท่านประสบปัญหาอะไรที่คิดว่าสำคัญที่สุด (เลือก 1 คำตอบ)
 การเลี้ยงดูบุตร (เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว) ปัญหาทางเศรษฐกิจ
 ปัญหาด้านสังคมและชีวิตครอบครัวโดยรวม
 ปัญหาด้านสภาพจิตใจ (ขาดคู่คิด ขาดเพื่อน ขาดผู้คุ้มครอง)
 ปัญหาอื่นๆ (ระบุ)
10. (สำหรับผู้ที่แต่งงานมากกว่า 1 ครั้ง)
 อายุของท่านเมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ปี อายุของคู่สมรสเมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ปี
11. เหตุผลที่ท่านแต่งงานใหม่ครั้งล่าสุด (เช่น สามีตาย/หย่าร้าง/หรืออื่นๆ)
12. เมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ท่านได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่
 จดทะเบียน ไม่ได้จดทะเบียน ไม่เคยคิดจะจดทะเบียน

ส่วนที่ 5 ข.4 สำหรับผู้ตอบที่แยก (เล็กกัน) /หย่าร้าง และปัจจุบันยังไม่สมรสใหม่

1. ท่านเคยแต่งงานเพียงครั้งเดียวใช่หรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่ เคยแต่งงานมาแล้ว ครั้ง (รวมครั้งล่าสุด)
2. อายุแรกสมรสของท่าน ปี อายุแรกสมรสของคู่สมรส ปี
3. เมื่อแต่งงาน (ครั้งแรก) ท่านได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่
 จดทะเบียน ไม่ได้จดทะเบียน ไม่เคยคิดจะจดทะเบียน
4. ภายหลังการแต่งงาน (ครั้งแรก) ท่านอาศัยอยู่กับใคร
 แยกอยู่เป็นอิสระ อยู่กับพ่อแม่ของตัวเอง
 อยู่กับพ่อแม่ของคู่สมรส อยู่กับญาติของตัวเอง/ของคู่สมรส
5. จำนวนบุตรของท่านจากการแต่งงานทั้งหมด มี คน ไม่มีบุตร
6. ท่านแยก/หย่าร้างจากคู่สมรสเมื่อท่านอายุ ปี คู่สมรสที่แยก/หย่าร้างอายุ ปี
7. ท่านแต่งงานอยู่กินกับคู่สมรสคนนี้อีกก่อนแยก/หย่าร้างกี่ปี ปี
8. ท่านแยก/หย่าร้างกับคู่สมรสคนนี้ด้วยสาเหตุใด (โปรดเลือกสาเหตุสำคัญที่สุด 1 คำตอบ)
 สาเหตุจากคู่สมรส
 ถูกสามีทำร้าย สามีนอกใจ
 สามีดื่มเหล้า/เล่นการพนัน สามีรักคนเพศเดียวกัน
 อื่นๆ ระบุ
- สาเหตุจากตัวท่านเอง
 พบคนใหม่ที่เหมาะสมกว่า เบื่อชีวิตคู่
 ตัวเองรักคนเพศเดียวกัน อื่นๆ ระบุ
- สาเหตุจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวท่านกับคู่สมรส
 มีปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ ขัดแย้งกันเป็นประจำ
 หมดรักต่อกัน อื่นๆ ระบุ
- สาเหตุจากครอบครัว
 ครอบครัวไม่ยอมรับการแต่งงาน
 เข้ากับครอบครัว (ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง) ไม่ได้
 ปัญหาเศรษฐกิจ อื่นๆ ระบุ
9. ท่านคิดจะแต่งงานใหม่หรือไม่
 คิด เพราะ
- ไม่คิด เพราะ

- () ไม่แน่ใจ เพราะ
10. หลังจากการแยก/หย่าร้าง ท่านประสบปัญหาอะไรที่คิดว่าสำคัญที่สุด (เลือก 1 คำตอบ)
- () การเลี้ยงดูบุตร (เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว)
- () ปัญหาทางเศรษฐกิจ
- () ปัญหาด้านสังคมและชีวิตครอบครัวโดยรวม
- () ปัญหาด้านสภาพจิตใจ (ขาดคู่คิด ขาดเพื่อน ขาดผู้คุ้มครอง)
- () ปัญหาอื่นๆ (ระบุ)
11. หลังการแยก/หย่าร้าง ใครเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเลี้ยงดูบุตร
- () ตัวท่านเอง () คู่สมรส () แบ่งกันรับผิดชอบระหว่างตัวท่านและคู่สมรส
- () ญาติของตัวท่าน () ญาติของคู่สมรส () อื่นๆ ระบุ
12. (สำหรับผู้ที่แต่งงานมากกว่า 1 ครั้ง)
- อายุของท่านเมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ปี อายุของคู่สมรสเมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ปี
13. เหตุผลที่ท่านแต่งงานใหม่ครั้งล่าสุด (เช่น สามีตาย/หย่าร้าง/หรืออื่นๆ)
14. เมื่อแต่งงานครั้งล่าสุด ท่านได้จดทะเบียนสมรสหรือไม่
- () จดทะเบียน () ไม่ได้จดทะเบียน () ไม่เคยคิดจะจดทะเบียน

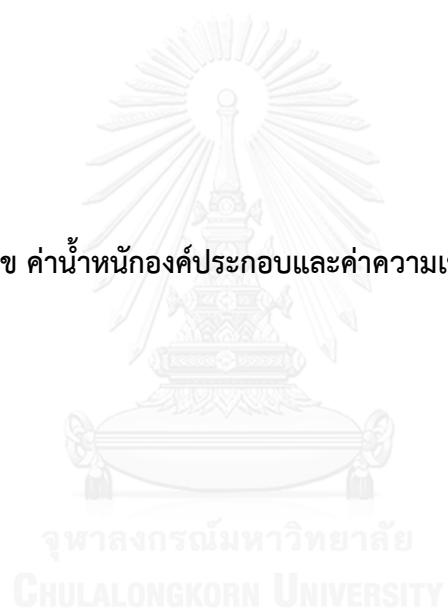
**ขอขอบคุณยิ่งสำหรับ
ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม**

คณะผู้วิจัย จาก

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยมหิดล
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
(วิทยาเขตหาดใหญ่)
- มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข คำนี้นักองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การวิเคราะห์ตัวประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก ในการสกัดองค์ประกอบ เพื่อเลือกตัวชี้วัดที่จะใช้ในแต่ละตัวแปร โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบของข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามทัศนคติบทบาทเพศ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน ระหว่าง 0.301-0.573 ข้อคำถามทัศนคติต่อการสมรส มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน ระหว่าง 0.318-0.695 ข้อคำถามทัศนคติต่อการมีบุตร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน ระหว่าง 0.302-0.664 ข้อคำถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน ระหว่าง 0.636-0.738

การทดสอบความถูกต้องแม่นยำตรงของข้อคำถาม ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงของแบบวัดความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของข้อคำถามทัศนคติบทบาทเพศ มีค่าระหว่าง 0.629-0.671 ข้อคำถามทัศนคติต่อการสมรส มีค่าระหว่าง 0.573-0.596 ข้อคำถามทัศนคติต่อการมีบุตร มีค่าระหว่าง 0.506-0.583 ข้อคำถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีค่าระหว่าง 0.615-0.701 แสดงว่า เครื่องมือมีความสอดคล้องภายในอยู่ในระดับพอใช้

ตารางที่ 22 แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถาม

ทัศนคติ	ข้อคำถาม	น้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความเชื่อมั่น
ทัศนคติบทบาทเพศ	● ภรรยาควรให้สามีตัดสินใจในเรื่องสำคัญ (เช่น การเงิน ของครอบครัว การศึกษาของบุตร) เพราะสามีเป็นผู้นำครอบครัว (-)	0.488	0.639
	● การดูแลเรื่องภายในบ้าน เป็นหน้าที่หลักของภรรยา (-)	0.380	0.667
	● ความก้าวหน้าในอาชีพของสามีสำคัญกว่าความก้าวหน้าของภรรยา (-)	0.402	0.654
	● เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ฝ่ายภรรยาควรอดทน และโอนอ่อนผ่อนตามสามีเพื่อลดปัญหา (-)	0.449	0.642
	● ไม่ควรถือสาว่า การที่ผู้ชาย (หรือสามี) เทียวหาความสำราญนอกบ้านเป็นเรื่องเสียหาย (-)	0.443	0.649
	● ภรรยาควรมองข้ามเหตุการณ์ที่แสดงออกถึงความ	0.573	0.629

ทัศนคติ	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่าความ เชื่อมั่น
	นอกใจของสามี เพราะเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไทย (-)		
	● เพราะภรรยาทำหน้าที่บกพร่อง หรือจู้จี้ขี้น กลายเป็น เหตุร้ายทำให้สามีทุบตีหรือทำร้ายร่างกาย (-)	0.398	0.651
	● หากถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย ภรรยาก็ไม่ควรขอหย่า เพราะควรอดทนเพื่อลูก และเพื่อรักษาภาพพจน์การมี ครอบครัวที่สมบูรณ์ในสายตาคนอื่น (-)	0.532	0.637
	● ภรรยาและสามีควรช่วยกันดูแลลูกและทำงานบ้าน เพราะทั้งคู่ต่างต้องทำงานนอกบ้าน (+)	0.301	0.671
	● ผู้หญิงควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณะหรือสามารถร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้เท่า เทียมกับผู้ชาย (+)	0.305	0.671
	● หากผู้ชายจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร (-)	0.650	0.587
	● หากผู้หญิงจะอยู่เป็นโสดตลอดไป ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไร (-)	0.695	0.576
ทัศนคติต่อการสมรส	● ผู้หญิงสมัยนี้ไม่จำเป็นต้องแต่งงานเพราะพึ่งพาตนเองได้ (-)	0.474	0.589
	● หากเลือกได้จะขออยู่เป็นโสด เพราะมีความสุขและ อิสระในการใช้ชีวิตมากกว่าคนที่แต่งงาน (-)	0.325	0.573
	● การแต่งงานทำให้ชีวิตคนมีความสุขสมบูรณ์มากกว่าอยู่ เป็นโสด (+)	0.318	0.596
	● แม้จะพึ่งตนเองได้ ผู้หญิงยังจำเป็นต้องแต่งงานเพราะ จะได้มีเพื่อนคู่ชีวิต และมีที่ปรึกษา (+)	0.364	0.573

ทัศนคติ	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่าความ เชื่อมั่น
ทัศนคติต่อการมีบุตร	● ในสังคมปัจจุบัน การมีบุตรกลายเป็นการเพิ่มภาระให้กับคู่สมรสมากเกินไป (-)	0.664	0.506
	● การมีบุตรนับว่าเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการทำงานของมารดา (-)	0.635	0.522
	● คู่สมรสใหม่ไม่ควรรีบมีบุตรเพราะทำให้ขาดอิสระในการใช้ชีวิตคู่ตามลำพังสามี-ภรรยา (-)	0.479	0.557
	● วิถีชีวิตสังคมปัจจุบันทำให้การเลี้ยงดูบุตรยากลำบาก (-)	0.333	0.555
	● ลูกสมัยนี้ไม่ค่อยให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ (-)	0.302	0.583
การคลายตามกลุ่มอ้างอิง	● เมื่อมีปัญหา ท่านได้รับกำลังใจจากครอบครัวเสมอ	0.738	0.615
	● ท่านรู้สึกว่าการได้อยู่กับครอบครัวทำให้มีความสุขและรู้สึกอบอุ่น	0.644	0.701
	● เมื่อมีปัญหา คนในครอบครัวสามารถปรึกษากันได้ทุกเรื่อง	0.668	0.681
	● คนในครอบครัวมีความผูกพันรักใคร่กันดี	0.636	0.660

ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

Mplus VERSION 7.1
MUTHEN & MUTHEN
05/27/2016 11:01 AM

INPUT INSTRUCTIONS

TITLE: Final SEM

DATA:

FILE IS "C:\Users\my_whitechristmas\Desktop\expefa.dat";

VARIABLE:

NAMES ARE age edu inc role matt catt norm int;
USEVARIABLES ARE age edu inc role matt catt norm int;
CATEGORICAL ARE int;

MODEL:

role on age edu inc;
matt on age edu inc norm;
catt on age edu inc norm;
norm on age edu inc;
int on age edu inc role matt catt norm;
matt with role;
catt with role;

DEFINE:

inc = inc/1000;

MODEL INDIRECT:

int ind age;
int ind edu;

OUTPUT: SAMPSTAT STDYX RESIDUAL MODINDICES(all);

INPUT READING TERMINATED NORMALLY

Final SEM

SUMMARY OF ANALYSIS

Number of groups	1
Number of observations	1186
Number of dependent variables	5
Number of independent variables	3
Number of continuous latent variables	0

Observed dependent variables

Continuous
ROLE MATT CATT NORM

Binary and ordered categorical (ordinal)
INT

Observed independent variables

AGE EDU INC

Estimator	WLSMV
Maximum number of iterations	1000
Convergence criterion	0.500D-04
Maximum number of steepest descent iterations	20

Page: 1

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

Parameterization DELTA

Input data file(s)
C:\Users\my_whitechristmas\Desktop\expefa.dat

Input data format FREE

UNIVARIATE PROPORTIONS AND COUNTS FOR CATEGORICAL VARIABLES

INT			
Category 1	0.318	377.000	
Category 2	0.682	809.000	

SAMPLE STATISTICS

ESTIMATED SAMPLE STATISTICS

	MEANS/INTERCEPTS/THRESHOLDS				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT\$1
1	24.224	12.412	10.271	11.317	-1.052

	SLOPES		
	AGE	EDU	INC
ROLE	0.018	0.758	-0.002
MATT	-0.061	-0.420	0.010
CATT	-0.008	-0.117	0.003
NORM	-0.014	0.281	-0.005
INT	-0.015	-0.015	-0.008

	CORRELATION MATRIX (WITH VARIANCES ON THE DIAGONAL)				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT
ROLE	10.167				
MATT	-0.173	4.891			
CATT	0.163	0.046	5.322		
NORM	-0.035	-0.001	0.122	1.587	
INT	0.016	0.270	0.262	0.002	

THE MODEL ESTIMATION TERMINATED NORMALLY

MODEL FIT INFORMATION

Number of Free Parameters 32

Chi-Square Test of Model Fit

Value	4.032*
Degrees of Freedom	2
P-Value	0.1332

* The chi-square value for MLM, MLMV, MLR, ULSMV, WLSM and WLSMV cannot be used for chi-square difference testing in the regular way. MLM, MLR and WLSM chi-square difference testing is described on the Mplus website. MLMV, WLSMV, and ULSMV difference testing is done using the DIFFTEST option.

RMSEA (Root Mean Square Error Of Approximation)

Page: 2

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

Estimate	0.029	
90 Percent C.I.	0.000	0.071
Probability RMSEA <= .05	0.746	

CFI/TLI

CFI	0.991
TLI	0.891

Chi-Square Test of Model Fit for the Baseline Model

Value	258.677
Degrees of Freedom	25
P-Value	0.0000

WRMR (Weighted Root Mean Square Residual)

Value	0.343
-------	-------

MODEL RESULTS

		Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
ROLE	ON				
AGE		0.018	0.017	1.071	0.284
EDU		0.758	0.196	3.869	0.000
INC		-0.002	0.014	-0.110	0.913
MATT	ON				
AGE		-0.061	0.012	-4.977	0.000
EDU		-0.421	0.139	-3.026	0.002
INC		0.010	0.009	1.082	0.279
NORM		0.005	0.044	0.119	0.906
CATT	ON				
AGE		-0.005	0.013	-0.348	0.728
EDU		-0.180	0.136	-1.322	0.186
INC		0.004	0.011	0.392	0.695
NORM		0.223	0.054	4.149	0.000
NORM	ON				
AGE		-0.014	0.007	-2.181	0.029
EDU		0.281	0.065	4.306	0.000
INC		-0.005	0.004	-1.118	0.264
INT	ON				
AGE		-0.007	0.007	-0.936	0.349
EDU		0.052	0.076	0.681	0.496
INC		-0.010	0.005	-1.863	0.063
ROLE		0.007	0.011	0.588	0.556
MATT		0.124	0.016	7.849	0.000
CATT		0.114	0.016	7.159	0.000
NORM		-0.024	0.029	-0.842	0.400
MATT	WITH				
ROLE		-1.219	0.203	-5.995	0.000
CATT	WITH				
ROLE		1.198	0.197	6.066	0.000
Intercepts					
ROLE		24.226	0.561	43.181	0.000
MATT		12.352	0.637	19.385	0.000
CATT		7.748	0.728	10.643	0.000
NORM		11.317	0.231	49.076	0.000

Page: 3

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

Thresholds				
INT\$1	1.535	0.504	3.047	0.002
Residual Variances				
ROLE	10.167	0.392	25.966	0.000
MATT	4.891	0.187	26.156	0.000
CATT	5.243	0.233	22.508	0.000
NORM	1.587	0.067	23.822	0.000

STANDARDIZED MODEL RESULTS

		StdYX Estimate
ROLE	ON	
AGE		0.033
EDU		0.125
INC		-0.004
MATT	ON	
AGE		-0.161
EDU		-0.099
INC		0.038
NORM		0.003
CATT	ON	
AGE		-0.012
EDU		-0.041
INC		0.015
NORM		0.123
NORM	ON	
AGE		-0.067
EDU		0.118
INC		-0.033
INT	ON	
AGE		-0.039
EDU		0.027
INC		-0.081
ROLE		0.021
MATT		0.276
CATT		0.260
NORM		-0.031
MATT	WITH	
ROLE		-0.173
CATT	WITH	
ROLE		0.164
Intercepts		
ROLE		7.529
MATT		5.486
CATT		3.357
NORM		8.915
Thresholds		
INT\$1		1.521
Residual Variances		
ROLE		0.982
MATT		0.965
CATT		0.984
NORM		0.985

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

R-SQUARE

Observed Variable	Estimate	Residual Variance
ROLE	0.018	
MATT	0.035	
CATT	0.016	
NORM	0.015	
INT	0.158	0.857

QUALITY OF NUMERICAL RESULTS

Condition Number for the Information Matrix (ratio of smallest to largest eigenvalue) 0.571E-04

TOTAL, TOTAL INDIRECT, SPECIFIC INDIRECT, AND DIRECT EFFECTS

	Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
Effects from AGE to INT				
Total	-0.015	0.007	-2.050	0.040
Total indirect	-0.008	0.002	-3.365	0.001
Specific indirect				
INT ROLE AGE	0.000	0.000	0.518	0.605
INT MATT AGE	-0.008	0.002	-4.214	0.000
INT CATT AGE	-0.001	0.001	-0.347	0.728
INT NORM AGE	0.000	0.000	0.785	0.432
INT MATT NORM AGE	0.000	0.000	-0.118	0.906
INT CATT NORM AGE	0.000	0.000	-1.873	0.061
Direct				
INT AGE	-0.007	0.007	-0.936	0.349
Effects from EDU to INT				
Total	-0.015	0.077	-0.200	0.841
Total indirect	-0.067	0.027	-2.504	0.012

C:\Users\my_whitechristmas\Desktop\expefa.out

EDU	-0.007	0.008	-0.854	0.393
INT				
MATT				
NORM				
EDU	0.000	0.002	0.188	0.851
INT				
CATT				
NORM				
EDU	0.007	0.003	2.823	0.005
Direct				
INT				
EDU	0.056	0.075	0.741	0.459
Effects from INC to INT				
Total	0.000	0.000	0.550	0.583
Total indirect	0.000	0.000	3.192	0.001
Specific indirect				
INT				
MATT				
INC	0.000	0.000	7.616	0.000
INT				
CATT				
INC	0.000	0.000	-6.106	0.000
INT				
NORM				
INC	0.000	0.000	-0.867	0.386
INT				
MATT				
NORM				
INC	0.000	0.000	0.188	0.851
INT				
CATT				
NORM				
INC	0.000	0.000	3.490	0.000
Direct				
INT				
INC	0.000	0.000	-1.729	0.084

STANDARDIZED TOTAL, TOTAL INDIRECT, SPECIFIC INDIRECT, AND DIRECT EFFECTS

StdYX
Estimate

Effects from AGE to INT

Total	-0.086
Total indirect	-0.048
Specific indirect	
INT	
MATT	
AGE	-0.045

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

CATT	
NORM	
AGE	-0.002
Direct	
INT	
AGE	-0.039

Effects from EDU to INT

Total	-0.008
Total indirect	-0.035

Specific indirect

INT	
ROLE	
EDU	0.003
INT	
MATT	
EDU	-0.027
INT	
CATT	
EDU	-0.011
INT	
NORM	
EDU	-0.004
INT	
MATT	
NORM	
EDU	0.000
INT	
CATT	
NORM	
EDU	0.004
Direct	
INT	
EDU	0.027

RESIDUAL OUTPUT

ESTIMATED MODEL AND RESIDUALS (OBSERVED - ESTIMATED)

Model Estimated Means/Intercepts/Thresholds					
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT\$1
1	24.226	12.412	10.271	11.317	-1.052
Residuals for Means/Intercepts/Thresholds					
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT\$1
1	0.002	0.000	0.000	0.000	0.000
Model Estimated Slopes					
	AGE	EDU	INC		

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

ROLE	0.018	0.758	-0.002
MATT	-0.061	-0.420	0.010
CATT	-0.008	-0.117	0.003
NORM	-0.014	0.281	-0.005
INT	-0.015	-0.015	-0.008

Residuals for Slopes

	AGE	EDU	INC
ROLE	0.000	0.000	0.000
MATT	0.000	0.000	0.000
CATT	0.000	0.000	0.000
NORM	0.000	0.000	0.000
INT	0.000	0.000	0.000

Model Estimated Covariances/Correlations/Residual Correlations

	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT
ROLE	10.167				
MATT	-1.219	4.891			
CATT	1.198	0.002	5.322		
NORM	0.000	0.008	0.354	1.587	
INT	0.052	0.597	0.605	0.003	

Residuals for Covariances/Correlations/Residual Correlations

	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT
ROLE	0.000				
MATT	0.000	0.000			
CATT	0.000	0.233	0.000		
NORM	-0.143	-0.012	0.000	0.000	
INT	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

MODEL MODIFICATION INDICES

Minimum M.I. value for printing the modification index 10.000

	M.I.	E.P.C.	Std E.P.C.	StdYX E.P.C.
--	------	--------	------------	--------------

ON Statements

ROLE	ON ROLE	999.000	0.000	0.000	0.000
------	---------	---------	-------	-------	-------

DIAGRAM INFORMATION

Use View Diagram under the Diagram menu in the Mplus Editor to view the diagram.
If running Mplus from the Mplus Diagrammer, the diagram opens automatically.

Diagram output

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.dgm

Beginning Time: 11:01:38

Ending Time: 11:01:39

Elapsed Time: 00:00:01

MUTHEN & MUTHEN
3463 Stoner Ave.
Los Angeles, CA 90066

Tel: (310) 391-9971

c:\users\my_whitechristmas\desktop\expefa.out

Fax: (310) 391-8971
Web: www.StatModel.com
Support: Support@StatModel.com

Copyright (c) 1998-2013 Muthen & Muthen

การวิเคราะห์ทางสถิติของแบบจำลองเฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญ

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.out

Mplus VERSION 7.1
MUTHEN & MUTHEN
06/06/2016 1:29 PM

INPUT INSTRUCTIONS

TITLE: Final SEM

DATA:

FILE IS "C:\Users\my_whitechristmas\Desktop\expefa.dat";

VARIABLE:

NAMES ARE age edu inc role matt catt norm int;
USEVARIABLES ARE age edu role matt catt norm int;
CATEGORICAL ARE int;

MODEL:

role on edu;
matt on age edu;
catt on norm;
norm on age edu;
int on matt catt;
matt with role;
catt with role;

MODEL INDIRECT:

int ind age;
int ind edu;

OUTPUT: SAMPSTAT STDYX RESIDUAL MODINDICES(all);

INPUT READING TERMINATED NORMALLY

Final SEM

SUMMARY OF ANALYSIS

Number of groups	1
Number of observations	1186
Number of dependent variables	5
Number of independent variables	2
Number of continuous latent variables	0

Observed dependent variables

Continuous	ROLE	MATT	CATT	NORM
------------	------	------	------	------

Binary and ordered categorical (ordinal)
INT

Observed independent variables

AGE	EDU
-----	-----

Estimator	WLSMV
Maximum number of iterations	1000
Convergence criterion	0.500D-04
Maximum number of steepest descent iterations	20
Parameterization	DELTA

Input data file(s)

Page: 1

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.out

C:\Users\my_whitechristmas\Desktop\expefa.dat

Input data format FREE

UNIVARIATE PROPORTIONS AND COUNTS FOR CATEGORICAL VARIABLES

INT
 Category 1 0.318 377.000
 Category 2 0.682 809.000

SAMPLE STATISTICS

ESTIMATED SAMPLE STATISTICS

	MEANS/INTERCEPTS/THRESHOLDS				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT\$1
1	24.244	12.282	10.231	11.380	-1.157
	SLOPES				
	AGE	EDU			
ROLE	0.017	0.750			
MATT	-0.056	-0.368			
CATT	-0.006	-0.101			
NORM	-0.017	0.256			
INT	-0.019	-0.058			

	CORRELATION MATRIX (WITH VARIANCES ON THE DIAGONAL)				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT
ROLE	10.167				
MATT	-0.173	4.896			
CATT	0.163	0.046	5.323		
NORM	-0.035	-0.002	0.121	1.588	
INT	0.017	0.267	0.261	0.004	

THE MODEL ESTIMATION TERMINATED NORMALLY

MODEL FIT INFORMATION

Number of Free Parameters 20

Chi-Square Test of Model Fit

Value	10.787*
Degrees of Freedom	9
P-Value	0.2906

* The chi-square value for MLM, MLMV, MLR, ULSMV, WLSM and WLSMV cannot be used for chi-square difference testing in the regular way. MLM, MLR and WLSM chi-square difference testing is described on the Mplus website. MLMV, WLSMV, and ULSMV difference testing is done using the DIFFTEST option.

RMSEA (Root Mean Square Error Of Approximation)

Estimate	0.013
90 Percent C.I.	0.000 0.037
Probability RMSEA <= .05	0.998

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.out

CFI/TLI

CFI	0.993
TLI	0.984

Chi-Square Test of Model Fit for the Baseline Model

Value	267.050
Degrees of Freedom	20
P-Value	0.0000

WRMR (Weighted Root Mean Square Residual)

Value	0.602
-------	-------

MODEL RESULTS

		Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
ROLE	ON				
EDU		0.749	0.187	4.007	0.000
MATT	ON				
AGE		-0.060	0.011	-5.349	0.000
EDU		-0.375	0.132	-2.840	0.005
CATT	ON				
NORM		0.209	0.054	3.868	0.000
NORM	ON				
AGE		-0.017	0.006	-2.795	0.005
EDU		0.247	0.064	3.838	0.000
INT	ON				
MATT		0.125	0.015	8.135	0.000
CATT		0.112	0.016	7.080	0.000
MATT	WITH				
ROLE		-1.219	0.203	-5.992	0.000
CATT	WITH				
ROLE		1.198	0.198	6.049	0.000
INT	WITH				
ROLE		0.071	0.108	0.662	0.508
Intercepts					
ROLE		24.244	0.551	43.982	0.000
MATT		12.284	0.376	32.640	0.000
CATT		7.853	0.714	11.006	0.000
NORM		11.378	0.228	49.810	0.000
Thresholds					
INT\$1		1.530	0.307	4.979	0.000
Residual Variances					
ROLE		10.166	0.391	25.975	0.000
MATT		4.880	0.187	26.062	0.000
CATT		5.258	0.234	22.481	0.000
NORM		1.589	0.067	23.850	0.000

STANDARDIZED MODEL RESULTS

Page: 3

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.out

		StdYX Estimate
ROLE	ON	
EDU		0.124
MATT	ON	
AGE		-0.158
EDU		-0.088
CATT	ON	
NORM		0.115
NORM	ON	
AGE		-0.082
EDU		0.104
INT	ON	
MATT		0.282
CATT		0.258
MATT	WITH	
ROLE		-0.173
CATT	WITH	
ROLE		0.164
INT	WITH	
ROLE		0.022
Intercepts		
ROLE		7.545
MATT		5.453
CATT		3.402
NORM		8.963
Thresholds		
INT\$1		1.527
Residual Variances		
ROLE		0.985
MATT		0.962
CATT		0.987
NORM		0.986

R-SQUARE

Observed Variable	Estimate	Residual Variance
ROLE	0.015	
MATT	0.038	
CATT	0.013	
NORM	0.014	
INT	0.146	0.856

QUALITY OF NUMERICAL RESULTS

Condition Number for the Information Matrix (ratio of smallest to largest eigenvalue)	0.309E-03
--	-----------

TOTAL, TOTAL INDIRECT, SPECIFIC INDIRECT, AND DIRECT EFFECTS

Two-Tailed

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.out

	Estimate	S.E.	Est./S.E.	P-Value
Effects from AGE to INT				
Total	-0.008	0.002	-4.742	0.000
Total indirect	-0.008	0.002	-4.742	0.000
Specific indirect				
INT MATT AGE	-0.007	0.002	-4.484	0.000
INT CATT NORM AGE	0.000	0.000	-2.169	0.030
Effects from EDU to INT				
Total	-0.041	0.018	-2.334	0.020
Total indirect	-0.041	0.018	-2.334	0.020
Specific indirect				
INT MATT EDU	-0.047	0.017	-2.686	0.007
INT CATT NORM EDU	0.006	0.002	2.584	0.010

STANDARDIZED TOTAL, TOTAL INDIRECT, SPECIFIC INDIRECT, AND DIRECT EFFECTS

	StdYX Estimate
Effects from AGE to INT	
Total	-0.047
Total indirect	-0.047
Specific indirect	
INT MATT AGE	-0.044
INT CATT NORM AGE	-0.002
Effects from EDU to INT	
Total	-0.022
Total indirect	-0.022
Specific indirect	
INT MATT	

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.out

EDU	-0.025
INT	
CATT	
NORM	
EDU	0.003

RESIDUAL OUTPUT

ESTIMATED MODEL AND RESIDUALS (OBSERVED - ESTIMATED)

	Model Estimated Means/Intercepts/Thresholds				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT\$1
1	24.244	12.284	10.232	11.378	-1.157
	Residuals for Means/Intercepts/Thresholds				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT\$1
1	0.000	0.002	0.000	-0.002	-0.001
	Model Estimated Slopes				
	AGE	EDU			
ROLE	0.000	0.749			
MATT	-0.060	-0.375			
CATT	-0.004	0.052			
NORM	-0.017	0.247			
INT	-0.008	-0.041			
	Residuals for Slopes				
	AGE	EDU			
ROLE	0.017	0.000			
MATT	0.004	0.007			
CATT	-0.002	-0.153			
NORM	0.000	0.008			
INT	-0.011	-0.017			
	Model Estimated Covariances/Correlations/Residual Correlations				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT
ROLE	10.166				
MATT	-1.219	4.880			
CATT	1.198	0.000	5.328		
NORM	0.000	0.000	0.332	1.589	
INT	0.053	0.612	0.596	0.037	
	Residuals for Covariances/Correlations/Residual Correlations				
	ROLE	MATT	CATT	NORM	INT
ROLE	0.002				
MATT	-0.001	0.015			
CATT	-0.001	0.236	-0.005		
NORM	-0.142	-0.006	0.020	-0.001	
INT	0.000	-0.022	0.006	-0.033	

MODEL MODIFICATION INDICES

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.out

Minimum M.I. value for printing the modification index 10.000

		M.I.	E.P.C.	Std E.P.C.	StdYX E.P.C.
ON Statements					
ROLE	ON ROLE	999.000	0.000	0.000	0.000
MATT	ON MATT	999.000	0.000	0.000	0.000
NORM	ON NORM	999.000	0.000	0.000	0.000

DIAGRAM INFORMATION

Use View Diagram under the Diagram menu in the Mplus Editor to view the diagram.
If running Mplus from the Mplus Diagrammer, the diagram opens automatically.

Diagram output

c:\users\my_whitechristmas\desktop\cutonlysig.dgm

Beginning Time: 13:29:16
Ending Time: 13:29:16
Elapsed Time: 00:00:00

MUTHEN & MUTHEN
3463 Stoner Ave.
Los Angeles, CA 90066

Tel: (310) 391-9971
Fax: (310) 391-8971
Web: www.StatModel.com
Support: Support@StatModel.com

Copyright (c) 1998-2013 Muthen & Muthen

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเมธิณี แสงกระจ่าง เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ 2 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2525 ที่ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ สาขาวิชา กายภาพบำบัด จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2548

สำเร็จการศึกษาปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด ประจำปีการศึกษา 2552

ในปีการศึกษา 2554 ได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทำงาน ระหว่าง พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2551 ทำงานเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการ และ ผู้จัดการบันดาร์โบตานีคอสสปา โรงพยาบาลบีแคร์ เมดิคอล เซ็นเตอร์ ระหว่าง พ.ศ. 2552 ถึง ปัจจุบัน ทำงานเป็นผู้ช่วยและเลขานุการ อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนครพนม (ดร.วิทยา อินาลา)

ผลงานทางวิชาการ ตีพิมพ์บทความเรื่อง โอกาสการอยู่รอด โอกาสการสูญเสีย และความเสียหายในการสูญเสีย เนื้อที่ถือครองทางการเกษตรของพื้นที่ภาคกลาง พ.ศ. 2529-2549 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2555 นำเสนอบทความเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการให้บริการเว็บไซต์ กรณีศึกษา เว็บไซต์ กรมสรรพากร งานประชุมวิชาการปัญญาภิวัตน์ ครั้งที่ 3 จัดโดยสถาบันการจัดการปัญญาภิวัตน์ วันพุธที่ 22 พฤษภาคม 2556 ณ หอประชุมปัญญาภิวัตน์ ตีพิมพ์บทความที่เกี่ยวข้องกับ วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในสังคมยุคใหม่ กรณีศึกษา: ความตั้งใจสมรสของสตรีที่อยู่กินกับคนรัก วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2557 และบทความเรื่อง นโยบายกระตุ้นภาวะเจริญพันธุ์ กรณีประเทศไทย- สิงคโปร์ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 33 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2557

